

ИП-22658

1939 г. 1-6, 7/8

1939 329

ПРОПОВІДІ — БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО „НИВИ“ Ч. 1 1939о. Й. Осташевський**Співпраця Церкви з „Просвітою“**

(Проповідь на обході 70-літнього ювілею „Просвіти“ у Винниках)

Сімдесять літ тому зродила тебе, „Просвіто“, наша рідна Церква. Сердечним піклуванням рідної мами плекала тебе і твої читальні на місцях та ідеї в душах; скріпляла твої труди, поширювала твої кличі й видання; помагала матеріально здійснювати твої задуми; реєструвала твої заслуги й героїства; застромлювала твої прапори по всіх-усюдах, куди тільки в краю чи на еміграції мав доступ наш священик.

Звідомлення головного Товариства і протоколи всіх 90 філій та 3 $\frac{1}{2}$ тисячей читалень проречисто і незаперечно проповідують, що основоположниками, меценатами, працівниками та кольпортерами „Просвіти“ на протязі всіх 70 літ її існування були і є наші церковні Єрархи, наші священики і наші богослови. Отже ціла гр. кат. Церква без виїмків, все і всюди, де тільки ~~ж~~ наші нарід, де тільки з нашим народом працює наше духовенство.

Не диво, що на протязі тих 70 літ майже без дисонансів співпрацює гр. кат. Церква з нинішню Ювіляткою, працює в певнім зрозумінню обопільних завдань та в ширій піддержці обопільних змагань. „Просвіта“, як треба було, видавала молитослови, пропагувала церковні брацтва тверезости, клопоталася у влади за навчання гр. кат. релігії по школах, оснувала була при головнім Виділі окрему церковно-релігійну секцію, скликала окремі сходи́ни наради наших священиків, щоб спільними силами Церкви і читальні двигнути релігійно-моральні вартости нашого громадянства. Духовенство розуміло вартість вкладів „Просвіти“ в розбудову культури наших парохій і зі своєї сторони наш духовник літами вів на приходстві курси неграмотних, будував на приходській площі читальняні домівки, а разом мусів бути сам їх архітектором і будівничим, класти найбільше труду і коштів так на будову, як і на внутрішнє урядження читальні. Загально відома річ, що за гроші духовника десятками літ передплачувалося до сільської читальні, а перші читальняні бібліотеки скрізь повставали з парохів. Сам священик до нині мусить вечором голосно читати й пояснювати, бути лектором.

режисером і диригентом. Самому священикови приходитьсь найчастіше заступати читальню перед владою і майже все і скрізь терпіти за читальню. Всі всята, ювілеї, імпрези, ще до недавна були влаштовувані силами і коштами нашого духовенства. Нині вже подекуди частину тих обов'язків і відповідальностей перебирає на себе саме наше громадянство. Але ще дуже далеко той час, колиб могло наше духовенство звільнити себе бодай від відповідальности та кар за читальню.

Благодатний труд широї співпраці укр. кат. Церкви з „Просвітою“ родить завдатки нашої виховно-просвітної, нашої господарської, торговельної, містецької, а навіть політичної розбудови: дяківка-школа, церковний склепок і церковна каса, церковно-читальняний хор, господарський курс, висилка сільських дітей до гімназії, селянська бурса в місті, гімназія при парохії на селі — це етапи наших змагань і успіхи співпраці Церкви з читальнею. Не вільно помінути, що та співпраця була першою організацією на селі. Вона вперше давала народній масі відчутти спільність рідних цілей і насолоду виграної перемоги в боротьбі за реалізацію своїх потреб, за досягнення своїх цілей. Співпраця гр. кат. Церкви з „Просвітою“ поборолла в масах духове ліниство і духову невиробленість; заціплює в грудях нашого престолюдя невидану між селянами інших народів ідейність і жертвенність на загальні цілі; засіває подивугідну творчу активність і виховує політичну зрілість у широкого загалу. Літами йшла затяжна і безоглядна боротьба за кожду крихту справедливости на рїжних ділянках національного життя, і за кожду слушну справу боролося наше селянство, як жадне і ніде на світі. Свідомо клало в ту боротьбу поважну пайку своєї праці та свого дорбку складаючи грїш на читальні, бурси, народні доми, школи і т. і.

Історія тої співпраці Церкви з „Просвітою“ це славний документ свідомого життя і героїства нашого селянина, це лицарські зриви, це безнастанна ідейність, творчість, посвята і висока христ. культура українського села і місточка. Тій благодатній і творчій співпраці благословить зі серця наш Великий Митрополит, посвячуючи ювілейний прапор „Просвіти“ на Святоюрській Горі. Стверджуємо в дуже поважних хвилинах сімдесятьлітнього ювілею „Просвіти“, що до нині не вичерпався зміст співпраці укр. кат. Церкви з „Просвітою“, навпаки: він показується так само конечним і необхідним, як був перед десятками літ. В першій мрі домагається в нас тої співпраці теперішнє виховання наших на-
родних мас. Над вихованням народу працює в нас багато
видавництва, безперечно працюють найбільше і най-
аша Церква і Ювілятка. Але й дуже уважної
себа. Село з жадобою кинулося до самоосвіт-

них гуртків та зачало начитуватися пресою і книжками. Головно сільська молодь запалала жаждою знання і цікавістю до всіх проявів життя в людині та в природі. Здається кожній людині, що знання зробить її паном усіх сотворінь і всіх сил у природі; дозволить запрягти ті сили на користь власного життя; зробити своє життя милим і гарним, ситим і розкішним. Розбудилася по наших парохіях жадаба уживання і надуживання змислових поємностей. Богач і бідак кричать за такими розкошами. Зачинають наслідувати звірячу боротьбу за існування і за вигідне місце при кориті уживання. Обнижується чесність душі селянина. Надто обильно родяться між народом загрозливо трійливі овочі білої смерті, розпаношується безстид і розпуста в товариських відносинах молоді між собою, рветься святість і вірність подружжя, переводяться давні сердечні й здорові звязки родинні, перестається шанувати приватне й громадське надбання, дика сваволя і горде та пусте гохштаплерство зачинають натискати на чисту ідейність та правдивий патріотизм. Щоб без страху за совість і за вічність догджувати своїм змисловим забаганкам і пристрастям коштом другої людини чи коштом загалу, шукає сільський читач у пресі та книжці виправдання на свої злі проступки. Хочє доказів, які заперечували б Бога, безсмертність, потребу христ. моральности, релігійности в життю, особистої відповідальности перед Богом за свої негідні вчинки. Зачинає молода людина топтати релігійність і христ. моральність без жалю в серці. Думає бідна людина, що на крилах крихітки свого знання підлетить аж до небесних висот, переросте і закасує Бога. А тим часом її слабонькі крила, обтяжені надто приземною похоттю, не пускають людського духа в гору, а скочують його до рівня звірати. Думає чоловік, що він сам собі вистарчить і не потрібно йому оглядатися за Богом і Його поміччю. Забуває, як то часто укушення маленької мухи може спричинити смерть найздоровішої людини. Не хоче завважити, як то безбожний людський розум спачив такі христ. чесноти, як свобода, рівність та братерство між людьми, як перевів їх на поневолення і безправство як запровадив ненависть народів між собою і звів народні маси на крайних нуждаїв. Без Бога годі людині піднестися на дику звірину. Наше місточко й село можуть легко закотитися в безодню і на загибіль. Горді недоуки зачинають моральне лихо розсівати, ріжницю між чесним і нечесним, між добром і проступком, між благородним і підлістю хламом псевдознання засипати. Христова Церква все перша старається селянина і робітника в їх заінтересуваннях з інтелігентом зрівняти, хоче дати можливість найширшим масам пізнати науку, мистецтво, вище життя, можливе щастя. Але наказує підготувати людей до розріжнювання цін-

ного зарна від хопти, ліку від трутини, узалежнити щастя одиниці від загального щастя суспільности. Підчеркує, Церква раз у-раз, що правдиву вартість представляє собою людське життя тоді тільки, коли воно моральне, правдиво християнське і загалови корисне. Хочби людина засвоїла собі знання всіх учених, накопичила в собі всі мудроші цілого світа, а не була чесною, не принесе вона ні чести, ні користі своїй нації. Повинні ми спільним зусиллям нашої Церкви і „Просвіти“ так просвічати і виховувати наш нарід, щоб він ставав морально щораз чесніший і ліпший. Нашим гаслом мусить бути: Роби себе самого все досконалішим і старайся, щоб твої ближні ставали щораз досконаліші!

Гідну подиву відпорність і творчість проявляє скрізь на світі укр. нарід. За послідних 70 літ виказали ми під проводом Церкви і „Просвіти“ таку життєздатність, яку в наших тяжких відносинах ледви чи хтось інший перевищив би. Видно, Бог має своє призначення для нас. Тільки берегти нам Господніх шляхів і пильнувати щирої співпраці Церкви з „Просвітою“ в їх виховнім і просвітнім змаганню за чесного, розумного, здорового, християнського громадянина.

Боже, благослови нашу заслужену „Просвіту“ з її сімдесятьлітнім ювілеєм на творчий труд, на високий розцвіт, на сердечну співпрацю з нашою Церквою — на многі літа. Амінь.

Архієрейське посвячення прапора Апостольства Молитви і 150-літний ювілей місцевого церковного Брацтва у Винниках

„Радуйся, Серце Ісусово, любовю
к нам горящее“.

150 літ існування церковного Брацтва в парохії навіває поважну задуму на людське серце. Хто були ті, що тоді вже основували свою організацію, що чогось хотіли, до чогось зміряли? А друге: які науки иливуть з нинішнього торжества? Це тема нашого розважання. Благословіть о Пресвящений Владико, серця вірних на прийняття Божого Слова.

Цить людське серце, коли шарпає розпач твої, ще свіжо засклепені рани. Не трівожся і не лякайся кошмарних привидів завтрішного дня. Поглянь позад себе. Там у безпросвітности та в порабощенню, в безрадности та в безнадійности куняв століттями наш бідний нарід селянський. На панських ланах і пишних теремах томилося його тіло, а від шля-

хотської бути і самоволі вянув і нидів його дух. Не було тоді в нього інтелегентного проводу, ні писаних програм політичних, ніхто тоді не знав просвітних, господарських, ні спортових організацій. Нічого тоді не мав наш нарід. Ми були тоді національно неоформленою масою, ми були живим інвентарем. Але мали наші предки живу віру і щире приязнання до своєї рідної Церкви.

Біг тоді закріпощений нарід під старезні липи і в сутінках затишних цвинтарів горнувся до рідних церков і там плакав наболілими скаргами і там скигнів тугою за людським життям, за Божим милосердям. В церкві самоопреділяв себе наш прадід релігійно і національно, оформлювався там його погляд на світ, на життя, на власну долю; там також кристалізувалися його постулати національні і суспільні. В церкві росла, розвивалася і дозрівала сіра, селянська маса і там таки перетворювалася вона в свідому своїх прав модерну націю.

Там придумали винницькі панщизняні предки тому 150 літ зорганізуватися в церковне Брацтво, мовби заслухалися вони у віщі слова Великого Константина: „В цім знамені побідиш“. В тамтих часах треба було не знать якої відваги, щоб у неволі показати свою волю, щоб рабови чогось хотіти, до чогось стреміти ще й зорганізованим способом. Видно, що найвідважніші та найактивніші винничани рішилися на такий небезпечний тоді крок і стали першою організацією у Винниках і то під прапором Христової Церкви. Вони не вміли читати, ні писати, а вірили серцем вже тоді при закладах цієї першої своєї організації, що надармо трудитимуться будівничі коло будови, коли Господь їм її не поставить. У Винниках находилися все гідні наслідники тамтих перших сестриць і братчиків церковних. Вони розбудовували і розвивали церковно-національну потенцію українства і допровадили силу новітнього покоління аж до того ступня, на яким находяться нинішні Винники і на яким працює нині найсвідоміше громадянство. У Винниках, як скрізь творилися з церковних шкіл наші світські народні школи; з церковних кас — світські каси; з церковних склепів, шпіхлirів, хорів — наші світські кооперативи, шпіхлirі, хори. А нині по 150 літах у Винниках таке величає торжество. Давніші прапори окружили і витають нового свого побратима, цей прегарний прапор Апостольства Молитви. В наших грудях бється радісним зворушенням наше серце. Таж в нас нині національна свідомість ясным і рівним полум'ям високо сяє — палахкотить; ми знаємо, хто ми, чого хочемо; знаємо наші сили і спроможности, наші перепони і способи боротьби з ними. Ми нині молодий і кріпкий нарід та йдемо вперед по найкращім і найпевнішим шляху до кращої прийдешности.

Колиб так було нам дано побачити й почути на сьогоднішнім святкуванню всіх тих священників і всіх тих членів нашого Брацтва, що вони на протязі минулих 150 літ оснували були це Брацтво і в нім працювали, вони напевно широко подивлялися б цей наш великанський дорібок у нашій церковно-національній життєвій справі, що ми його за той час досягнули, ми побачили б їх радість і вдоволення, що вони перед півтора віками начеркнули були нам, своїм спадкоємцям, правильний життєвий шлях і серед темряви та хаосу засвітили були нам правдиві та здійснені цілі-ідеали. Віки нашої історії потвердили і одобрили доцільність нашої організованої співпраці під прапорами Христа і в тісній злуці з греко-католицькою Церквою. Де виреклися Христа, де покинули Його прапори, там всюди ми цофаємося в темність особистої на національній неволі, там самі себе заперечуємо і збещешуємо самі найвищі наші історичні моменти. Там скрізь корчимося і гинемо. Бо тільки пізнання Христової правди обдаровує людство дійсною свободою. Ще не завершилося наше визволення зі всього надто приземного і самолюбного, ще нема в церковно-національній життєвій справі згідливої волі, могутнього збірної чину, нестримного стихійного змагання за щасливіше і краще Завтра. Не досягнули ми ще всього, що церковне Брацтво може і повинно досягнути.

II

Діяльність церковного Брацтва не відіграла ще своєї ролі до кінця. Вона між нами потрібна ще й нині та й на будуче. Тільки форми і методи церковного Брацтва достосовуються вже до відповідних часів і працюють раз як Брацтво Тверезости, то знова як Брацтво Найсв. Тайн, іншим разом як Апостольство Доброї Смерти, або як Брацтво Милосердя, як Апостольство Хорих чи Апостольство Доброї Преси, як Марійське Т-во Молоді, або як от наше Апостольство Молитви. 150-літній досвід і дорібок показують, що від нашого відношення до Христової Церкви зависить наше національне славою або ганьбою вкрите майбутнє. Христос був і є володарем всесвіта. Від Нього, а зглядно від законів, що Він їх приписав небесним тілам і всім природним творам на світі, залежить лад на безкраїм фірменті і на нашій землі. Нехай би котра з планет нашої соняшної системи перестала на хвилю зберігати закон тяготіння, а зараз наступив би у всесвіті невиданий катаклізм. Також живим сотворінням приписав Христос кількість ударів живчика, кількість ударів серця та призначив смерть людському організмови понад 41° Цельсія. Хто не зберігає тих законів у своїм

життю, не має права жити. Також народам приписав Христос закони і від виповнювання і заховування їх узалежнив їх світлу або нещасну долю. Тими наказами є: „Цеж є життя вічне, щоб ви пізнали Бога небесного Отця і Його Сина, котрого післав Він людям, Ісуса Христа“. Другий наказ неба звучить: „Що ви хочете, щоб вам робили люди, і ви робіть їм так само“. А з виповнення тих законів вийде як наслідок, що люди пізнають правду, а правда висвободить їх і сповняться обітниці дані прародичам в раю: „Ростіть, множіться, наповняйте землю і опановуйте її собі“. Чоловік тоді пізнає всі потрібні йому сили природи і запряже їх на службу собі та на користь для себе.

Богу дякувати, в нашій громадянській життєвій щораз частіше діють свіжі христ. сили, появляються християни чину, яких виховують церковні наші Брацтва та кат. організації. Вони наче дріжджі заквашують євангельською наукою наше національне життя, вносять здорового духа санації та правильного розвою в політику, в просвіту й науку, в нашу кооперацію і господарку на низах і витворюють там християнський світогляд, атмосферу, творчість, а там повинен знайти могутність цілий наш нарід. Отже підчеркуємо, що так, як перед 150 літами, так і нині залежить наш розвій, наша будучність майже в цілості — від праці й посвяти членів наших церковних Брактв і кат. організацій. Який релігійно-моральний вклад внесете в наше життя, таким капіталом буде воно розпоряджати, від вашого посіву залежати будуть жнива цілої нації. Не треба доказувати прецінь, що тільки щирі й активні християни між нами є незвітрілою сіллю, яка зберігає ціле ваше життя на всіх його ділянках від зпсуття і розкладу.

III

Всі згуртуймося під прегарним прапором Христового Серця. Зараз спливе на нього з архієрейських рук і через молитви Церкви посвячення і благословення неба. Він стане видимим знам'ям церковної єдності у Винниках. Коло військового прапора збирається в часах парадного тріумфу як і в часах тривожної небезпеки, цілий полк, зєдинений тою самою командою, традицією і завданням. Преріжні стоварищення лучать під своїми прапорами своїх однопумців в одну спільноту, яка має спільні цілі, але й показує спільну силу й волю в потребі боротьби за осягнення тих цілей. Під національним прапором стають цілі народи з готовістю героїської посвяти за честь і славу тих прапорів. Колиж нещастя розібе полк чи розірве націю та розвіє їх членів, наче осінній вихор зісохле листя, вони шукають себе, грома-

дяться там, де допотять ще непобідні та многонадійні їхні прапори. Чим старша нація, чим старше стоваришення, тим більшими заслугами і яснішим блиском слави сяє їх прапор. Нема старшого, ні поважнішого, ані численнішого товариства від католицької Церкви. Поза нею шкода шукати шляхотних цілей, більших заслуг для людства, знесліших починів і більше геройських чинів. Це табор кількасотміліонової армії християн під найвищим приказом Римського Папи. Будьмож завжди активними і карними лицарями того Божого війська. Незгода є розкадом всякого життя на землі. Навпаки кожда консолідація, кожде порозуміння є все свіжим імпульсом — до позиточного діла. Слушно сказав Мірабо: „Десятьох зєдинених мужів треба більше боятися, ніж десять тисячей мужчин розбитих і розділених“. Тому єднайтеся, винничани, під прапором Христового Серця. Вишукуйте розсварених, розєднаних, атеїстів, політичних противників, байдужих на наші недомагання і наших шкідників та всіх їх горніть до Христового Серця, нехай там перетопляться в один моноліт, в одно серце, в одну парохіяльну родину. Бо не спір, ні заздрість і не інтрига, а єдність є непоборною силою і неоціненим будівельним матеріалом нашого життя. „Будьте одно, як я в Огці, а Отець в Мені“. Так молився Христос за єдністю апостолів, коли мав їх післати на підбій світа: „Нехай будуть одно, як ми є одно з Тобою, небесний Отче!“

Кат. Церква то ріжнородність народів і обрядів, але сильна любовю, єдністю віри, св. Тайн і проводу. „Діточки мої, не любім себе словом, ані язиком — а ділом і правдою“ — кличе св. Йоан в 1. лист 3, 18. Прапор Христового Серця має стати символом відваги для всіх членів Апост. Молитви. Історія кат. Церкви записала багато-багато геройської відваги своїх дітей з часів найдавніших і найсвіжіших релігійних переслідувань,

Прикро, коли християнин мовчить і не відважиться боронити зневаженого Бога чи потоптаної рідної Церкви. Тому говоріть там, де ганьбою було б мовчати; ділайте там, де зрадою було б кожде занедбання. Боріться за справи Божі та за інтереси рідної Церкви! Не беріть собі прпміру з безбожних циніків, ні з переляканих слабодухів та нікчемників! Не можна тихо сидіти, як напастують злі люди вашу Церкву! Не вільно стримуватися ізза людської опінії. Прийшов час, де мусіться явно виступати зі своїма переконаннями. Згадайте слова Спасителя: „Хто виречеться Мене перед людьми, того виречуся Я перед Моїм Отцем“. Багато гріха і подлости назбиралося на нашій землі, тим-більше потребуємо відваги і смілости в нашій Брацтві, щоб змити їх з наших душ. Брацтво має якнайбільше позитку принести Винникам. Його члени повинні ідейно та чесво пра-

цювати по всіх виділах наших установ. Скрізь, де кличе нас чиста ідея — ми негайно прибігнемо на її зазив: де жде найвідповідальніша праця — ми виконаємо її якнайсовісніше; де треба буде геройства — члени Брацтва його заофірують; де добра справа зажадає жертви життя — ми, члени церк. Брацтв, не завагаємося покласти його на вівтарі справедливої справи. Так нам, Боже, поможи! Будемо вірні заповітам Спатителя: „Нехай світять перед світом ваші діла, щоб їх виділи люди і прославляли небесного Вітця“ — А хто погубить за друзів душу свою, той позискає її. Ніякі перепони не здержуть нас, ніхто не злякає нас. Під прапором Христового Серця все переможемо і всіх побідимо. Він же обіцяв бути зі своїми до кінця віків, а ніхто не устоїться проти всемогучого Бога.

Нова сила формується у Винниках. Під побідним прапором Христового Серця стане найшляхотніший винницький актив, щоб тут у Брацтві підтримати запалений тому 150 літ огонь христ. віри і братньої любови, а від нього засвітити ясні ватри на свічниках своїх родин і наших установ. Вже грають боеві труби, вже починається на наших землях рішательний змаг за перемогу Христових ідей. В рядах христ. героїв не сміє бракнути нас! Живо і карно ставаймо всі під прапор Христового Серця. Амінь.

Архієрейське посвячення нової церкви в Гаях к. Львова

„Викликуй же радісно й веселись, дочко Сіонова! Ось бо Я прийду й осядусь посеред тебе, говорить Господь“. Захарія 2, 10.

Радість у Гаях. По мезольних трудах і великих видатках поміг Бог дуже вбогим Гаївцям величаву церкву побудувати. Змоглася соняшна радість наша ще й тим, що Преосв. наш Владика Кир Іван завитав між нас і посвятив своєю апостольською властю — діло людських рук на виключну службу Богови, земську будівлю підніс високо в царство благодати, вічності і божеськості. Вчора ще мертві мури нині актом архієрейського посвячення удуховилися, пустка сталася мешканням всеблагого Бога і наповнилася молитвами щасливих парохіян.

Довколишня околиця збігалася, щоб скріпити свого духа тим величавим і благодатним релігійним торжеством, щоб у часах проникливого холоду загріти своє серце при нинішнім церковно-національним вогні.

Родяться в нашій душі святочні почування і вони диктують нам застановитися над тим: 1) Які сили помогли Га-

івцям у таких важких часах побудувати таку коштовну і величаву святиню; 2) які науки проповідує нам ця нова церква.

Покірно просимо, Ваше Преосвященство, ласкаво поблагословити нас, щоб наше розважання затіснило сердечним звязком співжиття і співділання гаївських парохіян з їх церквою.

I

Давно вже леліями тутешні парохіяни задушевне побажання: вибудувати відповідну для Гаїв церкву. Справу обговорювали літами, а вона назрівала і ждала свого часу та своїх людей. Аж теперішньому о. парохови призначило Провідіння здійснити давний плян будови. Перед комітетом зродилися важкі перепони: вбогість села, господарська криза, загальне безробіття в селі, непопулярна конкуренція і протицерковна демагогія сільських мудрагелів та скупарів. Але всім тим перепонам протиставилася жива віра численних парохіян, вона, що каже не лякатися мученичої смерті, що вінчає найкращих зпоміж людей всіх рас і всіх часів вінцем героїства, оця віра додавала відваги о. парохови та його співробітникам до будови нової церкви. Парох клопотався по всіх властях за конкуренцією, де тільки було можна подивитися за допомогою, стало збирав і придумував преріжні збірки в громаді та в околиці. Комітет і парохіяни ходили і збирали жертви на празниках по сусідніх парохіях, вигадували спеціальні та актуальні колядки і щедрівки, обігали з ними цілу околицю, дослівно кожде обійстя, щоб тільки приспорити доходів на будову. Були й благодітелі цього храму, які поважнішу суму записували на новий вівтар, зафундували всі хрести на копули, багато утварі для церкви, всі дзвони для нової церкви. Ніхто в селі не рахував собі ні за близькі, ні за найдальші поїздки, звязані з потребами будови. Ця прегарна церква коштує близько сімдесять тисяч зл, а їх не було на покладі навіть у всіх гаївських скринях разом взятих. Загал села відчував безнастанну потребу виявити свою св. віру ділом і то ділом гідним високого Бога, хочби прийшлося і незнати які недостатки та перепони поборювати. І христ. віра вбогого села доказала чуда в Гаях: зі злиднів спромоглася парохія стягнути кількадесять тисяч зл на Божий дім. Гаї вірили і вірять, що християнській душі нічого так конче не потрібно, як щоб Божий дім став осередком, світлом і хлібом для кожної христ. душі, для цілої христ. громади. Бо щира звязь з Христом і щоденне виконування Його науки в практичнім життю приносять благословення всім людським починам і трудам та вінчають успіхом кожде людське діло. Дорогий наш народе!

Коби так росла і непохитною ставала кат. віра в кождім серцю твоїх дітей. Коби так умів ти в кождій добрій справі скупити весь потенціал живої віри в однім, в данім моменті потрібнім нам напрямі, тоді напевно на наших історичнім шляху ніколи не найшлисьби перепони; тоді нинішнє лихоліття не мало б приступу до твоїх задум, а матеріальні злидні не жирували б так безмилосердно на твоїх знуждованих хребтах, тоді певно опромінило б Боже благословення нашу найдорожчу Батьківщину життєвою творчістю і непоборною могутістю, а щасливий усміх і достойна певність себе спадали б раннім сонцем на колиску немовляти, на обличчя спрацьованого господаря і робітника, на голову мужчини і невісти, на вдоволених старців і розпівану молодь. Тоді щасливий був би ти, народе, і блаженною була б прескорбна нині твоя земля!

„Бог pomoже нам побудувати нову церкву, Він поблагословить кождий наш почин, бо ставимо будівлю на Його честь і славу“ — думали і казали собі завзяті парохіяни. Більшали перепони — рівночасно рєдилися і росли надії Гаївців на Божу поміч. Нині перепон вже нема, а надії всі сповнилися. Наглядно помагав Бог і благословив великий їх труд аж до завершення будови, аж до нинішнього архієрейського посвячення.

Коби так цілий наш нарід і в кождій справі, замість надіятися на людські посторонні сили та комбінації, надіався на Бога і сподівався бути гідним Його помочі, тоді наші справи не блудили б заєдно від невдачі до неуспіху. Тоді наш нарід представляв би собою силу, дійсно мав би силу в собі та вмів би доцільно послужитися нею! Третьою силою при цій будові була христ. любов. Вона гріла серця парохіян у хвилинах недостатків, при ріжних виплатах; підчас холодних підозрінь, непорозумінь і кпин, які часто стрічали в громаді творчі душі від тих громадян, що ніколи ніде не працюють, але скрізь і все другим не дають працювати. Любов відчиняла руки жертвенних на щедрю офіру, вона стукала часто до кождих дверей і до кождого майже серця в Гаях і в околиці та й збирала від них дар, багатіший дар від богачів, а вбогий, та якже часто дуже ширий від бідних зарібників, халушників і безробітних.

Так на буднях, як і в рішаючих моментах бракує нашому народови любови і солідарности. Аж лячно, кільки то родин розбиває в нас ненависть, як цькує злоба одні національні установи на другі, як росвярюються провідні верстви між собою. І не задля сутєвих принципів, а часто-густо ізза третьорядних акцидєнсів. Тому роздрібнюються наші сили, заломлюється енергія, банкрутують ідеї, нівечаться найдужчі змагання, марнуються найшляхотніші люди.

Отак христ. віра упляновала будову нової церкви

в парохії та зложила тривкі основи під її будову, надія застала комітет будувати Божий дім і вивела мури, а любов заклепила стіль, двинула копулу, замаїла її золоченими хрестами, прикрасила середини, пригостила на мешкання Царя царів кедровий, мистецький престіл і любов привела нині до Гаїв Преосвящ. Владику, щоб урядово віддав цей храм на сталі мешкання всещедруму Спасителеви. На славу Божу, на примір грядучим поколінням станув по середині громади величавий храм, побудований живою вірою, сильним упованням і сердечною любов'ю всіх парохіян.

II

Якіж науки проповідує нам нині ця нова церква? Які вартости приносить вона в наше клопітливе життя? Такі думки родяться в нас самі від себе. Кождий видаток застановляє: Чи він оплачується людині? А тут тільки трудів вложено в будову церкви, щож у заміну дадуть вони громаді?

Христос оснував кат. Церкву і на віки замешкав у ній, щоб тут приймати синівське почитання, ждати на людське розкаєння і на людську любов, а в заміну вислухати людські благання і наділяти людей Своєю благодаттю, душевним миром і земським щастям. Отже кат. Церква не є людською установою, не є релігійною партією з Римським Папою на чолі головного віділу, а у проводі своїх окружних віділів з дієцезіальним єпископом, з припоручення якого по місцевих віділах малиб управляти священники міліонами християн-партійників по парохіях. Воно не так з кат. церквою. Тут заходить подібність, яка накидається нам у кождім чоловіці, у тісній сполуці людської душі з тілом чоловіка і тільки завдяки тій сполуці має людина можливість користуватися розумом, волею, пам'яттю, красою, життям; може творити великі речі, а без цієї сполуки чоловік не може жити, він розкладається. Кат. церква нагадує сполуку Божої природи з людською природою в одній Божій Особі в Ісусі Христі, а через ту сполуку став Христос нашим Спасителем. Отак в кат. Церкві злучилося Боже з чоловічим, невидиме з видимим. Божу частину в нашій Церкві представляє Св. Дух, який є душею кат. Церкви, а людську частину заступають Папа, Єпископи, священники і вірні в тісній злучі між собою. Св. Дух береже науку Ісуса Христа в її первісній чистоті та непомильності. Може цілий світ проти тої науки виступити, можуть блудні вчителі оголосити фальшиві науки, можуть кожного дня мінятися людські думки і погляди, всеж кат. наука останеться в кат. Церкві на все незмінною, як незмінним є Бог. Св. Дух радить кат. Церквою і оживляє її. Тому можуть шалити переслідування, можуть державні уряди бунтуватися проти кат. Церкви, можуть появлятися ворожі

Церкві установи, можуть злі люди підступом і насильством спричинити спільний виступ проти Церкви і тут — то там захитати нею, але ніколи і нікому не дозволить Св. Дух подужати, зруйнувати кат. Церкву. Бог, що опікується пільним квітом і не забуває воробця на стрісі, Він піклується спасенням людської душі та й для неї оснував Він св. Церкву і випосажив її своїми способами спасти людство. Отже бачите, чим є кат. Церква? Вона через св. хрещення наділяє людей вічним життям і робить їх Божими дітьми, а обтяжених трудами і терпіннями обдаровує випочинком на своїм лоні, а кому власні провини відібрали радість життя, тому несе у Тайні покути потіху, а в безкровній жертві гояться рани, що завдали їх нещастя і клопоти, під подихом освячуючої ласки воскресають ті, що через гріх були душевно умерли. Щодня у церкві приносить Себе наш Спаситель на жертву за життя і долю парохії. Церква в парохії є місцем Христової діяльності, місцем Христових чуд і місцем вишколу добрих і ревних християн.

Божий Син наказав слухати Церкви: „Хто слухає вас, Мене слухає, а хто гордує вами, Мною гордує“. Лук. 10, 16. Так отже всяка Божа правда, об'явлена нам Ісусом Христом, як і всяка святість та життєва мудрість, несфальшована діявольською злобою, знаходиться тільки в кат. Церкві тай відти промінюють на цілий світ. Тому люди, що ненавидять Спасителя та в невольній темряві й в проклятих злиднях хочуть затопити правдиве чоловіче достоїнство і можливе земське щастя, вони всюди і все руйнували кат. Церкву.

Запам'ятаймо собі, що всі об'яви людського життя, як подружжя, родина, виховання дітей, суспільність, нарід, господарство, політика, торгівля і т. д., мають остаточно тільки в Бозі свої підстави, тільки силою Божих прав повстають і розвиваються. Поки Божа думка і Боже право пронизують людське життя, доти вдержується лад і справедливість, мир, витривалість і сила в данім народі; Кат. Церква є університетом Божої думки і Божого права. Тим пояснити дається існування і розбудова нашого релігійного, національного і господарського життя, наші успіхи та дорібки з послідних десятиків літ, що будували це життя люди згуртовані при гр. кат. Церкві. Покищо нема в нас ще Пресвіт, кооператив, Дністрів, і інших таких установ, народних домів і бурс, які оснували б ті, що поборювали гр. кат. Церкву. Нагадайте собі, що вороги нашої Церкви все мішають нас з чужими інтересами, запрягають до чужого воза і кажуть тягнути його для чужих користей, притягають нашими великими руками розжарений жар і на це тільки, щоб чужі коло нього нагрівалися. Таке між нашим народом, то воно діялося на цілім світі. Аж в останніх часах переконується світ убогих і обездомлених, що безвірство, ненависть і боротьба

між людьми та народами несуть загладу вселюдській культурі, найгуманнішим ідеям і найшляхотнішим чоловіколюбцям, а місто волі запроторюють цілі народні маси в тюрму, заковують в тяжке рабство, а місто братерства ставляють над народними масами тиранів і кнут, а місто добробуту і радості кажуть вмирати тисячам і мільонам в бездонній розпачі з виснаження, перетомлення і голоду. І нині ці широкі маси у світі зачали шукати поворотного шляху до Христової Церкви.

Серце тих убогих народних мас кличе щораз виразніше: „Боже, Ти еси Бог мій! Тебе шукаю пильно! Жадає Тебе душа моя, за Тобою прагне тіло моє у землі висохлій, прагнущій, безводній, щоб бачити силу Твою і славу Твою, як видів Тебе в святині“. Пс. 63, 1—2.

Вся енергія думаючого людства спрямована на боротьбу за краще завтра, всі програми суспільні обіцяють поліпшення долі грядучим поколінням, всі війни, революції, перевороти кажуть затрачувати життя людське, руйнувати людський дорібок за щастя, яке повинно прийти. І хоч сподіване щастя не приходить, хоч жертви великанські на марно йдуть, всетаки людина вичаровує в своїй уяві нові, свіжі взори щастя і нераз, обдурюючи сама себе, бореться за їх реалізацію. Всі люди, що живуть в злиднях і зносять нужду сподіваються кращих і щасливіших часів. Навіть засуджений на доживіття сподівається, що якась амнесія, революція, війна принесуть йому вільність. Без того сподівання нестерпним було б людське життя. Навіть в жалібних хвилинах смерті потішає нас надія на загробне життя, в тяжкій хворобі на виздоровлення, в недолі на кращі часи. На сподіванню кращого будує й наш нарід своє майбутнє щастя, коли прибитий страшним лихоліттям не попадає в бездільність, а напружує всі свої сили, щоб з понадсильним трудом і невиданими жертвами зносити камінь за каменем на будову того величнього і благословенного, що йде і має ушасливити нас. Отак все, що приносить одиниці чи народови кожний день: радість чи терпіння, труд чи випочинок, успіх чи розчарування, працю чи безробіття, здоров'я чи неміч, життя чи смерть, все те потрафить християнська надія загартувати рівновагою духа і терпимивістю та подати людській душі покріпляючий лік відваги у хвилях, коли до нашого серця чорна розпач закрадається.

В кождій нашій церковці зложив Бог невичерпані жерела христ. надії. Розгляньтеся по нашій святині, кожний образ, кожда пісня обіцяє людині небо у вічності та показує шлях до нього, або говорить про Божу опіку і Боже милосердя над чоловіком. „На одного Бога вповай, душе моя! Бо на нього надія моя. Тільки Він моя скеля, моя заштита, я не захитаюсь. В Бозі мое спасення і моя слава, сильна

моя скеля, моє прибіжище в Бозі. Вповай, народе, на Нього по всякий час! Виливайте перед Ним серця ваші". Пс. 62, 5-8.

Жиємо під знаком організації людських сил і людських капіталів. Родяться все нові міждержавні союзи, бльоки, антанти; накликають до консолідації сил в нутрі кожного народу; „свій до свого по своє" — цеж високовартісний клич наших днів і кожда наша місцевість має по кільканадцять ріжнородних організацій. Але вони часто вже у своїм заложенню непобудовані на безінтересовній любови і тому, чим більше організуємось, тим більше на практиці витворюємо конкуренції, ненависти, розбиття і розкладу. Бо одна любов тільки ткає ніжну, а сильну звязь між дітьми та між проводом і громадянством; лучить душі, розділені ріжницею образування, походження, маєтку, стану, переконань. Любов тільки лучить нас з Богом. Вона є найлучшим, найвартнішим, найсовершенішим зі всього, що існує на світі. Місцем христ. любови на землі є наша церква. Тут любов побільшається і відновляється через щоденне повторювання голгофської жертви любови, через проповідування евангелія любови, через уділювання розрешення і прощення з любови до чоловіка. В церкві находимо Божу Матір з Її помічю і милосердям до нас, з Її любовю до людського роду. Де христ. родина ще бодай громадно ходить на парохіяльні богослуження і лучить своє серце та свій голос у спільній молитві, там бодай ще існує познака христ. любови та христ. єдности. Але де показалася вже розколина в христ. родині, де одна часть її ще йде до церкви, а друга втікає від церкви, висміхає тих, що ходять, богохулить, — там брата-брат в ненависті мордує, там нац. установи руйнують, громадське і приватне добро розгарабують. Нині сповняються слова св. Павла: „Дух же явно говорить, що в останні часи відступлять деякотрі від віри, слухаючи духів лестивих і наук бісових, в лицемірстві брехливих, запеклих у совісти своїй". 1. Тим, 4, 1—2. Але їх панування промине, як хуртовина над селом, як ніч минає, бо зі слів христ. евангелія ні одна черта не загубиться, а Церкву демонські сили не побідять. До Христової обручниці належить соняшне завтра і вічність. А св. Церкву побудував Оснуватель на любови і аж по трикратнім запевненню св. Петра, що, понад все любить Господа Спаса, зробив його головою Церкви. Змістом листів св. Апостолів є любов Бога і ближнього. Христ. любов має стопити всіх християн в одно стадо з Римським Папою на чолі, в одно тіло з Христом, як головою і вірними як членами. Історія кат. Церкви — то історія любови. Любов ціха християнства.

Отже бачите: чим то є св. Церква в громаді, якою ласкою і яким добродійством вона для цілого людського роду! Тому любіть нашу гр. кат. Церкву, беріть живу участь в життю Церкви, поширюйте науку нашої Церкви словом

і приміром. В часах розпучливого лихоліття і понурих перспектив на майбутнє треба нам живою вірою звязатися з нашою Церквою, щоб проявився наш життєвий шлях і зберіг нас перед безідейністю, малодушністю та бездіельністю. Хочемо вислужити собі непохитну надію на поміч Божу в наших змаганнях. В кінці братерська любов мусить в холоднім світі самолюбства розлитися пожаром христ. любови по всіх серцях і озгорітися жаждою праці та посвяти на річ Христа, нашої Церкви, для найдорожчого нашого народу і всього, що нам рідне, дороге і пожадане. Закінчім наше розважання словами псалміста: „Відчиняйтесь, брами високії, отвирайтесь, ворота вічні, нехай входить цар слави! Хтож бо той цар слави? Господь сильний і потужний! Господь все в бою всемогучий! Відчиняйтесь, брами високії, і отвирайтесь, ворота вічні, нехай входить цар слави! Хтож він, той цар слави? Господь сил небесних, це цар слави“. Пс. 23, 7—9. Амінь.

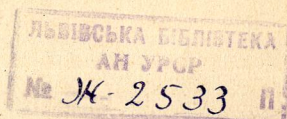
о. Й. Остафевський

На Різдво св. Йоана Хрестителя

Хто був св. Йоан? Відповідь дає євангелист Лука зараз таки у першій главі свого євангелія: „Сказав до нього ангел: Не лякайся, Захаріє: бо вислухана молитва твоя, і жінка твоя Єлисавета вродить сина тобі, й даси ім'я йому Йоан. І буде радіть тобі і веселість: і многі різдвом його радуватимуться. Буде бо великий перед Господем, і вина, ні міцного напиту не питеме; і Духом Святим сповниться ще з утроби матери своєї. І многих синів Ізраїлевих наверне до Господа Бога їх. І йтиме він перед Ним духом і силою Ілїї, щоб навести серце батьків до дітей і неслухняних до мудрости праведних, приготувати Господеві людей готових“. 13—18.

Захарія почав сумніватися в правдивості слів архангелових і онімів та промовив аж по народинах свого сина, коли на таблиці написав: „Йоан буде ім'я йому“. Лук. 1, 63. Св. Йоан це той, що про нього казав пророк Ісаїя: „Голос покликуючого в пустині: Приготуйте дорогу Господню, правими робіть стежки Його“. Мат. 3, 3.

Про св. Йоана знаємо, що довго проживав на розважаннях у пустині і носив там „одежу з верблюжого волосу, а шкур'яний пояс на поясниці своїй; а їдою його була сарана та дикий мед. Тоді виходили до нього Єрусалим і вся Юдея і вся околиця Йорданська, і хрестились в Йордані від нього, визнаючи гріхи свої“. Мат. 3, 4—7. Якуж науку проповідував Йоан Хреститель в пустині Юдейській? Взивав до покаяння: „Покайтесь: наближилось бо царство небесне“. Мат. 3, 2. Кождий з нас розуміє, що кождо цінність у житті, матеріальну чи духову, зовнішню чи внутрішню, треба здобути трудом і жертвою. Нема більшої цінности від Божого царства — і того, що повинні ми його поширити на світі між своєю ріднею, між своїм оточенням, як і від того, що його повинні ми заслужити на вічність в небі. Одно і друге не приходить людині даром. „І від часів Йоана Хрестителя та й до цього дня царство небесне здобувається силою, і хто здобуває, той соломіць бере його“. Мат. 11, 12. Також на інших місцях занотували євангелисти, що треба все жертвувати за царство небесне: „Колиж око твоє праве блазнить тебе, вирви його, і кинь від себе; бо більша користь тобі, щоб один із членів твоїх згинув, а не ціле тіло вкинуто в пекло. І коли права рука

твоя блазнить тебе, відотни її, і кинь від себе; більша бо користь тобі, щоб один із членів твоїх згинув, а не ціле тіло твоє вкинуто в пекло". Мат. 5, 29—30. Огже ввійдуть до неба ті, що виробили в собі силу душі та невгнутість волі, що потраплять поборювати перепони, які поклалися поперек їх дороги до спасення, що муром своєю при Божім законі та ні за що в світі не відступають від чесного життя. Наперед треба безупинно видосконалювати власне серце. Як із зіпсутого тіла розходитьс я зараза, так „з нашого-серця беруться ледачі думки, душогубства, перелюби, блуд, крадіж, криве свідкування, хула". Мат. 15, 19. Запитайте власної совісти, чи не з гадок і почувань повстають всі наші гріхи, упадки і проступки? Так всі убійники, підпалачі, злодії, зрадники не здушили злих підшептів, що зродило їх власне серце, і тому стали злочинцями. Не хотіли вчас покаятися і затратили власне небо в душі, провалили Боже царство в себе в хаті. Кождий з нас почував колись в собі повну згоду з Божим законом. Тоді здавалося нам ранне сонце добрим вітцівським лицем, що з висот неба глядить зичливо на тебе. Тоді не знав ти ворогів, ні ненависти, ні захланности, кождому в душі сприяв, всіх любив і рад був неба причинити. Ти не повірив би був, що в будучности твоя найближча рідня лякатися тебе буде як дикого звіра, як людоїда. Така люта злість і ненависть вибухає з твого серця, що в непогамованню проклинаєш Бога, пеклом робиш життя всім у хаті, а колиб ти міг, то цілий світ розбив би в тріски. Відки це прийшло? Ми попали в конфлікт з Божим законом і не покаялися. Ми дозволили опанувати себе злим почуттям власного серця. Нам у виджується власна кривда і здається, що маємо причину до творення пекла в хаті. Не приходить застанова, що від нашої розперезаної непогамованости не покращає ні на волос наше особисте щастя, ні життя наших найрідніших. Як довго ми не опануємо своїх думок і почувань, так довго ми сліпі, зваріовані, скажені. А чи можуть сліпці та варіяти щобудь правильно обдумати, щобудь доброго, або розумного зробити? Варіяцтво може тільки спричинювати все свіжі необчислимі в наслідках варіяцтва та нещастя для себе і для родини. Стільки проклятих і нещасливих родин, стільки безталанних жінок і мужів, стільки змарнованих дітей, бо непогамованість і варіяцтво батька розбило родину, в пекольнім огні затопили власне небо!

Натомісць нехай любов і вибагливість опанують серце голови родини, а зараз навіть в найбідніших обставинах зродиться небо для жінки, для дітей, для старих батьків; так багато сонця радості наповнить кождий куточок вашої душі і вашої хати, що ваша нужда затратить свою гидь, здаватиметься вам золотом. Побачимо ясно свій

життєвий шлях, зрозуміємо своє завдання, підемо нестримно до призначеної нам ціли. Розумієте, чому Спаситель вислав перед своїм виступом св. Йоана Предтечу, щоб проповідував покаяння. Бо хто не має в собі Божого царства, в кого скаженіє власне серце, той навіть під маскою зовнішньої культури мусить бути злим потвором, він тільки може вдавати мужа чи батька, характерного і чесного, інтелігента чи патріоту. Він ніколи не дасть щастя своєму оточенню, не потрафить створити Божого царства довкола себе.

Вперед мусимо покаятися самі, аж тоді ушасливимо ближніх. Другою перепоною на дорозі до нашого щастя є злий дух, не фантастична потвора і не страхопуд на наївних, а реальний діявол. Він привів до гріха прародичів, підсунувся на пустині до Христа-Господа, він і з нами провадить безупинну війну.

Св. Петро перестерігає: „Тверезіться, пильуйте, бо противник ваш, діявол, як лев рикаючий, ходить, шукаючи кого пожерти; проти нього вставайте тверді вірою, знаючи, що такі страждання доводяться і братівству вашому в світі“.

Св. Золотоустий каже: „Діявол не шукає людини, а її згуби, бо не може погодитися, щоб людина наслідила небо, відки його викинули“. Гом. 90. Діявол розбуджує в нас злі нахили, присипляє страх Господень, заглушує совість, зводить, обманює нас позірним щастям і надією на розкіш, закаменілим рідить людське серце, засліплює людські очі і кожної хвили тисячами людей наганяє у свої неводи. Підкреслює св. Бернард: „Діявол не знає інших клопотів і не має інших старань і прагнень, як погублювати людські душі. Він укладає зручно злі плани, підмовляє і зводить, роздмухує злі похоти, рідить злі думки, викликає непорозуміння, ненависти, революції і війни, підсуває нагоди до пиянства, обжирства, розпусти і тисячами грішних оказій втискається до людського серця“. Щоб легше погубити людську душу, підсуває кожному з нас покусу підхожу найближче до наших схильностей: одному розпусту, а другому алькоголю, тому захланність і скупість, іншому марнотравність, тому перешкоджує в добрім, а тамтого держить в неспокійній розсіяності.

Св. Йоан Предтеча кликав: „Приготовте дорогу Господню, правими робіть стежки Його“. Лук. 3, 4. Батько родини має у своїй хаті готувати дорогу Господеви, обов'язаний викинути з серця своїх найближчих діавола, виполоти діавольське насіння, чи воно виявляється грішним словом, норовом, занедбаням чи ділом. Родина належить до найбільших християнських святощів. Часто невдумчивий голова родини цілком мильно і грішно вважає такі свою власну родину прокляттям і тягарем для себе. Ти, брате, добро-

вільно вибрав собі дружину і заприсяг їй любов, чому ж по короткім співжиттю занепащуєш безталанням її долю? Ти, батько, добровільно покликав до життя кількоро дітей і в совісті обов'язався їм запевнити тут щастя і там небо. Чому ж так часто ненавидиш своїх дітей, взиваєш на них всіх сил пекла і нещастя світа, чому спрягаєшся зі всіми діяволами, щоб погубити найрідніших? Вам здається, що найтящим клопотом придавила ваше життя жінка і діти. А Бог хотів, щоб ви радість і своє щастя найшли в своїй родині, щоб ви з ними собі небо створили в хаті, а щасливу вічність заслужили через взаємне освячування себе. Не сваріться з Богом за дітей. Навіть як вони хоровиті, як нервові, як тумануваті, як бідні та нещасливі. Бо на їх слабкість, малу пам'ять, на їх нещастя праплювали ваші предки і ви, їх батьки, коли вони, або ви не гамувалися в розпусті, пиянстві та давали самоволлю злим норовам, коли кривоприсягали, хулили і безбожно жили. Ви нарікаєте на дітей і не вважаєте їх Божим благословенням, бо ви не відкрили ще до нині Бога в вашій родині, ви ще не усвідомили собі у вашій голові значіння родини для Божого царства, для рідної суспільності, ви ще сліпі на ті цінності і ті святощі, які містяться у добре веденій христ. родині, тому дивитеся на рідних дітей як на зведених, як на непотребів. Це чорт пакостить у твоїй душі та обертає до гори коренем взаїмовідносини між тобою, батьком — і родиною, випадає найшляхотніші зв'язки і найідеальніші почуття, які тільки можуть на світі існувати. Треба з любови до родини поборо́ти чорта в собі, у своїм ріднім гнізді, треба таки зараз розпочати зтяжну боротьбу за щастя і спасення наших найближчих. Нема жертв, щоб були завеликі для щастя христ. родин. Коли родина сталася вже тобі Божою установою, святилищем, тоді старатися будеш щодня не вносити до неї огірчення, ненависти, злоби і гніву — а станеш у своїй родині осередком любови, мира, серця і радості. У дальшій проповіді кликав Христовий Предтеча: „Принесіть же овоч достойний покаєння... Вжеж сокира коло кореня дерева лежить; тим кожде дерево, що не дає доброго овочу, зрубують тай в огонь кидають. І питав його народ, кажучи: що ж оце робитимем? Озвасяж і каже їм: Хто має дві одежини, нехай так само робить. Прийшлиж і митники хреститись, і промовили до нього: Учителю, що нам робити? Він же каже до них: Нічого більш над те, що звелено вам, не вимагайте. Питалиж його воїни, кажучи: А нам що робити? І каже до них: Нікому не робіть насилля, ані обвинувачуйте криво, і вдовольняйтесь платою вашою“. Лук. 3, 8—16. Великою і тяжкою перепоною до правдивого щастя на світі і до неба у вічності були і є злі люди поодинокі, як особи, чи як збірноти в організаціях і ріжних това-

риствах, ті всі митники, книжники, фарисеї, купці, урядовці, вояки, політики, редактори. Злі люде поширюють і поглиблюють нещастя і злидні мас через свою злу науку, через згіршення, через похвали злого, через гордість, несправедливість і захланність. Слушно написав ап. Яків: „Хто хоче бути приятелем світу, той стається ворогом Бога“. Зовнішній світ, як добре твориво Боже, веде сам собою до Бога, пригадуючи заєдно Його могутність, мудрість і доброту. Але світ злих людей, він є грізним ворогом нашого спасення. Він одним шепче, що земські достатки є найвищим щастям на світі, а другим підсуває на місце Бога змислові розкоші й втіхи та вказуючи на їх запомерочуючу приманчивість і фальшивий блиск і на короткість земського життя, кличе: вживайте світа і його розкошей! Іншим висміває віру в Бога, побожність, чесне і здержливе життя каже, що нема безсмертності, вічності, неба, ні пекла. Памятайте, що науки і втіхи обіцйовані злими людьми кінчаються все втратою здоровля, спокою, невинности, майна; приносять стид, погорду, смерть в забуттю і нужді, вкінці утрату вічного неба.

На св. Йоана Предтечу вложив Бог обовязок перестерегти Ізраїля перед злими фарисеями і книжниками, називаючи їх кодлом гадючим. На батька родини кладе Бог відповідальність за зносини вашої родини зі злими людьми, зі злими товариствами, злими науками. Здавати будете рахунок перед Богом за те, чи ви стерегли ваших рідних перед злим впливом і перед згіршенням, чи ви старалися про їх освячування і усовершення. Правдивий голова родини не оглядається на людські згляди, а зберігаючи непорочність совісти йде дорогою Божих заповідей і власним приміром потягає за собою свою рідню. Буде жити в сталій присутности Бога. Св. Йоан Предтеча посвятив своє життя, весь труд, свою волю, думку цілого себе Богови. Раз рішився на службу Господеві і ніколи її вже не опустив. Сповнювання Господнього діла стало змістом його життя. Твоє головне післанняцтво зовсім подібне і так само важне: на терені власної родини сповняти службу Господню. Без згляду на злобну критику злих людей веди в житті свою родину дорогою Христа, нехай Христос станеться життям вашого життя, силою вашого сумління, провідником вашого ділання. Коли ти і твоя родина станетеся Господніми, то і Господнє небо воцариться у вашій хаті.

Сам Христос Господь поручив нам наслідувати св. Йоана Хрестителя, коли говорив про нього: „Чого виходили ви в пустиню дивитись? На тростину, що вітер колише? Або чого виходили ви дивитись? На чоловіка одягненого в мягку одежу? Ось ті, що носять мягку одежу, вони в парських будинках. Або чого виходили ви дивитись? На про-

рока? Так, кажу вам: І більше пророка. Цеж бо той, про кого писано: Ось посилаю ангела мого перед лицем твоїм, що приготує дорогу твою перед тобою. Істинно кажу вам: Не явився між народженими від жінок більший від Йоана Хрестителя“. Мат. 11, 7—12. Сказати б, урядово стверджує Христос, що св. Йоан являється чоловіком з твердими засадами, який не знає підлизуватися можним і кланятися сильним і багатим. Життя його не проминало у вигодах, а нужда і недостаток вичеканили в ньому мужеськвій, непохитний характер, який не знав компромісу зі злом і проступком. Не лякався ні темниці, ні катівського меча і мученичої смерті, коли треба була невблагану правду кинути в очі тим, що на цісарських тронах сиділи, оповиті дурманом лизунства плазунів і підляків. Христос підносить його над пророка, рівняє до ангела, зве найбільшим з людей. Направду, що такий високий ідеал чоловіка варт поставити собі за примір до наслідування кожному батькови родині. Будь стійний у вірі, мужний в добрих ділах. Не піддавайся хвиливим химерам, що кажуть тобі раз служити Богови, а другий раз діяволу. Не будь боягузом, який скоро відступає від правди і від чесноти, щоб не наразитися на гнів, чи на людський насміх. Не лякайся задля спасення твоєї родини розпочати і найважчої боротьби, та не вагайся найтяжчої жертви принести за щастя твоїх найближчих. Амінь.

о. Омелян Квіт

Реколекційні науки для дітей

І Реколекції — це свято душ

Дорогі діти! Коли нині дивлюся на вас, то бачу на ваших обличчях велику радість і вдоволення. Ви всі з такою охотою збіглися тут, бо ми нині зачинаємо реколекції. Вони будуть три дні тривати, і я певний, що так, як нині, будете що днини з охотою прибігати, і слухати реколекційних наук. Тому я тішуся, що ви такі радісні, веселі, охочі.

Але я не знаю, чи всі діти розуміють, що таке реколекції і нащо вони? Є багато дітей, що нині такі радісні, веселі й охочі тільки тому, бо три дні шкільної науки не буде. Три дні буде вільного часу і вони не будуть нічого робити. Тепер не будуть мусіти вставати раненько до школи, не будуть мусіти учитися лекцій, писати задач, зате будуть собі свobodно бігати, скакати, забавлятися, майструвати та всяких інших розривок уживати.

Одначе, якщо діти так думають, то вони не розуміють,

що таке реколекції. Бо реколекції це не є час на забаву, але це є час, призначений на працю для ваших душ. Школа ніколи не дає дітям вільного дня на те, щоби вони бавилися. Школа дає вільний день тільки тоді, якщо випадає неділя, свято, або вакації. І якщо нині школа дала вам аж три дні вільного часу, то не на те, щоби ви бігали і забавлялися, але на те, щоби ви працювали над станом вашої душі. Реколекції — це свято душ! Цілий рік ви вчитеся для тіла, а хоч цих три дні ви маєте вчитися для своєї душі. В тих трійох днях не тільки ви маєте тішитися і радіти, але теж і Ісус Христос має розвеселитися, що ви очистите свою душу від гріха, і Він прийде замешкати у вашому серці. Тому в тих трійох днях реколекцій гарно приготуйте своє серденько на прийняття солодкого Ісуса.

Ген трохи на південь у наших гарних Карпатах стояв великий дім. Збудували його майстри далеко від людських осель, між лісами на гарній лісовій поляні. І було у ньому багато соняшних вікон, веранди тягнулися кругом, а на даху вистрілювали в гору гарні, різьблені вежі. Одначе майже цілий рік дім стояв пустий і глуха мовчанка царила у ньому. Хіба що на піддашах гніздилися всякі лісові птахи, а в темних вежах ховалися лилики, скигліли сови й пугачі. На вікнах павуки снували свої сіті на мухи, а перед домом росли трави й буряни, що й стежини не було пізнати. У тих бурянах бігали ласиді, повзали вужі та всяка інша погань. А яшірки таки під самим порогом виводили своє коadlo.

А як зачалися шкільні вакації, дім нараз оживився. Бо і він був призначений лиш на вакаційний відпочинок для дітей. Одної днини прибула сюди ціла громада молоденьких хлопців на літню оселю. Усі бадьорі, веселі, у спортовому виряді, з клуночками на плечах, ішли рядочком з піснею на устах, аж ліс здригався. Перед домом поставали всі у ряд, підтягнули прапор на машт, а сурмач затрубів, аж гомін луною по горах покотився. Злопотіли крилами лісові птахи і з криком втікали на ліси. Вилітали з веж сполохані сови і мишки. А між бурянами аж травою шелестіло, так втікали вужі, яшірки та всяка погань, що шукала тепер сховку в лісах, яругах і скельних дебрах. І розтаборились хлопці в оселі, а коло неї залунала грімка пісня і молитва, зачалось гамірне і веселе таборове життя.

Дорогі діти! Отаким опущеним домом в лісах є ваша душа в гріхах. Всі ваші хиби, промахи, налоги, та інші грішні вчинки це наче ті хижі птиці, гадюки і яшірки, що загніздилися у вашому серцю. Але вже від нині зачнеться велика переміна у вашій душі. Вона відтепер стане знову мешканням самого Бога. Тому нехай оця моя перша реколекційна наука буде тим грімким голосом Божої сурми, що зачне виполошувати з вашої душі всяке зло, погане діло

і гріховну гидоту. Нехай над вашими головами залопотить Христовий прапор, і зачнетесь між вами нове життя, веселе, гарне, побожне. Нехай ваше серце станеться оцим Божим престолом, на якому ви не тільки в часі реколекцій, але через ціле своє життя будете складати свої жертви, себто свої молитви, працю і добрі діла. Нехай зісунеться брудне павутиння з вікон вашої душі, щоби світло Божої ласки прогнало темряву гріха з вашого серця і зробило його гідним мешканням самого Христа.

Тож до праці, дорогі діточки! Добрий Ісус так любить вас, так тішиться вами, так тужить за вами! Він ще тоді, як ходив по землі, найрадше перебував з дітьми. Чиж не бачили ви на образках, як Ісус пригортав діточок до себе, як тулив їх до свого серця, як саджав їх собі на коліна, як гладив їх і пестив, цілував і благословив. Він теж і нині так хотів би пригорнути вас до себе, так хотів би вам розказати, як дуже болить Його кожний ваш гріх, як дуже Він бажає, щоби ви поправилися. Він так стукає до вашого серця, щоби ви Йому відчинили двері до вашої душі, щоб міг у ній замешкати з вами. І Він нині дуже тішиться, що ви зачали оці реколекції, бо вже по цій першій науці ви напевно приложите свою руку на клямку дверей вашого серця, щоби впустити до нього солодкого Ісуса.

Тож до праці, дорогі діточки! А яка це має бути праця? Це приготування вашої душі на мешкання для Ісуса! Скажіть мені діти, що робить ваша мама перед празником, як сподіється гостей до вашої хати? Правда, як тоді вже кілька днів наперед мама витирає павутиння з кутів, як вибілює стіни, піч і кухню, як вимиває вікна і долівку, як витріщує постелю й одержу з порохів, і над образами вишивані ручники почепить і стіл біленьким обрусом застелить, ще й запахних квіточок у глечик поставить. Отак, щоб гарно було у хаті і мило і привітно. Бо якби прийшов гість, а в хаті сміття по коліна, стіни обряпані, на постелі розсипане пір'я, на столі і лавах нахляпано, під столом чобіт, коло порога цибрик, а в сінях гегаять гуси, кудкудакають кури, тоді гість вже від порога буде тікати на двір. Ще й загнивається, що запросили його, що в хаті наче у стайні. Подібно теж такою брудною стайнею є людська душа з гріхами. Тому в часі реколекцій ви маєте цю стайню душі вичистити, бо до неї має загостити не якийсь собі празниковий чоловічок, але сам Господь-Христос, пан неба і землі.

Одначе, щоби ви насправду могли гідно приготувати свою душу на мешкання Бога, ви мусите в часі цих реколекцій виповнити ось такі три умовини: 1) заховати скуплення духа; 2) багато молитися; 3) зробити добрий обрахунок совісті.

Заховати скуплення духа це значить, що ви в часі ре-

колекцій ні про що інше не маєте думати, тільки про Ісуса і свою душу. В часі реколекцій треба уважно слухати наук і їх запам'ятовувати собі. Не треба оглядатися, шептати, сміятися; в церкві треба уважно молитися, на вулиці спокійно поводитися, а вдома не злоститися, не сваритися і загалом якнайменше говорити. Бо хто багато говорить, той скоро впадає у гріх. Навіть думати не треба ні про лекції, ні про задачі, ні забави, ні про братчиків, сестер, ні про товаришів, ні товаришок. Не треба в часі реколекцій приставати до них, ні говорити, але відсуватися від них на самоту, бо тоді легше вам думати про Ісуса. Тай не всі товариші є добрі. Є такі хлопці і дівчата, що самі добре не відбудуть реколекцій, ще й другим будуть перешкаджати. Пам'ятаєте притчу про таланти, як один господар, виїжджаючи з дому, роздав слугам таланти — гроші. Одному дав 5, другому 2, а третьому один талант. А як вернув господар назад, перший слуга приніс йому 10 талантів, другий 4, а той, що мав лиш 1 талант, закопав його в землю, і нічого не придбав. Бо тамті два думали про те, що господар верне назад і зажадає рахунку, тай працювали. А третій не думав про свого господаря, тай нічого не придбав. Подібні теж і між вами будуть. Одні будуть думати про Ісуса, і скористають з цих реколекцій, а другі, легкодушні, будуть думати про пусті речі, і ніщо не скористають. Ще й другим не дадуть. Тому треба в часі реколекцій вступатися від товаришів у затишний куток, та думати про Ісуса і про свою душу.

Друга важна річ в часі реколекцій це молитва. Ви все молитесь, але в часі реколекцій треба таки більше молитися. Бо молитва це розмова з Богом. Ви будете говорити з Богом про те, що вам потрібно, а Бог з вами теж хоче поговорити про багато важних справ. Лиш добре молитесь, а почувєте, як голос Божий зачне промовляти до вашої совісти: „Дитино, Я твій тато! Я тебе люблю, Я вже для тебе місце в небі приготував! Але, дитинко, не ображуй Мене своїми гріхами, покинь свої налоги, покинь злих товаришів і товаришок, поправся, Я тобі все подарую, лиш признайся у сповіді до своїх гріхів, і більше не гріши!“ Тому, дорогі діточки, молитесь, в церкві, і в дома, і на кожному місці, словами і думками. Моліться до Серця Христового, молитесь до Св. Духа, молитесь до Матінки Божої, молитесь до свого ангела хоронителя і до свого Іменика, себто Святого, що Його ім'я носите. А щира молитва ваша буде вислухана, Господь простить вам гріхи і замешкає у вашому серці.

Але найважливіша в часі реколекцій є третя справа, себто зробити добрий обрахунок совісти. Бо ви з кінцем реколекцій маєте відбутися сповідь і треба перед сповіддю пригадати собі всі свої гріхи. А це не легка робота. Бо якщо я ко-

трегось з вас запитаю: „Хлопчику, що ти тому три дні їв на вечерю?“, то він мусить трошки застановитися. А якщо я спитав би: „а що ти тому тиждень робив?“, тоді треба таки троха подумати, щоби пригадати собі. Але якщо б я спитав „а що ти тому пів року робив?“, ой, тоді треба вже таки довше роздумувати, щоб собі пригадати. Бо ви вже про те забули. Але не забув Господь Бог, і не забуде до Страшного Суду.

Тому, дорогі діточки, ви мусите добре думати і працювати в часі реколекцій, щоби пригадати собі всі гріхи від послідньої сповіди. Може є між вами такі, що сповідалися тому місяць, то їм лекше буде пригадати свої гріхи. Може є такі, що сповідалися тому два місяці, або три, але багато є таких, що сповідалися ще як в осені, а це буде більше, як пів року. Ой, як багато їм за цей час назбиралося гріху! Якщо ви не знаєте якоїсь шкільної задачі, то вам товариш допоможе, або вдома хтось, але обрахунку совісті ніхто не допоможе вам зробити. Ви мусите самі пригадувати їх. Але зате маєте дорогі діточки, аж три дні часу. Тому не марнуйте його, бо це час святий. Видите яка трудна робота чекає вас в часі цих реколекцій. Тож самі працюйте і другим не перешкоджуйте. Уважно слухайте реколекційних наук і вже від нині починайте робити собі обрахунок совісти. Пригадуйте собі свої гріхи і записуйте собі їх, та не на папері, але в пам'яті. Бо тоді скоріше зродиться у вашому серцю жаль за гріхи й обридження до гріха. Ви тоді скажете: „Нащо я таке робив? Як я міг такими гріхами зневажати мого доброго, солодкого Ісуса? О, я вже більше такого не зроблю? Геть з мого серця хижі птахи і мишки, геть гадюки, ящірки і слимаки! Я хочу мати серце чисте і привітне. А ти, добрий і солодкий Ісусе, прости мені гріхи забудь мені все, чим міг Тебе образити, прийди до мене і мешкай у мойому серці, аж до останньої хвили мого життя. Амінь.

II Шануйте і любіть своїх родичів

Дорогі діточки! Один батько був дуже бідний, і по смерті лишив своєму синові Іванові лиш маленький кусничок городця. Але це радше був неужиток, пустарник, як город. Бо на тому городнику нічого не родилося. Там росли порохняві верби, густі корчі базнику, вовчої ягоди, а де трохи було до сонця, виростали великі буряни, кропива, щавій, полин та інше хабаззя. Земля була закидана камінцями, черепками, старим залізом, тай на такому ґрунті, крім трави і буряну, таки нічого не могло вирости. Сів Іван під вербою на пеньочку, тай задумався. Що

йому бідному робити? Їсти треба, а тут ніде що посіяти, ні посадити. Хоч у нужді та з голоду загибай. Аж надійшов якийсь старенький чоловік, і хаже до Івана: „Слухай, сину! А чому ти на цьому городчикові нічого не працюєш? Таж на ньому такі лелії зацвітали б, що аж гей!“ Подивився Іван на старця заплаканими очима, тай каже: „Що ви, вуйку, смієтеся з мене? Я не маю де бульбочки посадити, а ви за якісь лелії байки повідаєте! „Ні, ні, Іване, не жартую я! — каже старець. — Я старий огородник, то я знаю, що говорю, Тільки візьмися зараз до роботи, а я тобі покажу, як з цього неужитку грядку зробити. Візьми но ти сокири, та найперше повирубуй оці верби дуплаві. Вони не приносять ніякого хісна, лиш сонце заступають!“ І послухав Іван. За оден день всі верби повирубував. А другого дня старий огородник каже: „А тепер оці базники викорчуй! Це теж ні до чого, лиш вогкість від нього!“ А потім знову говорив: „А тепер викопай оці кропиви, а тепер щавій, а тепер вибируй камінці, а тепер черепки...“ І це і те показував огородник, а Іван що днини виходив на свій городчик і викидав з нього всяку погань аж у рів. За одне літо так вичистив свій городчик, що на другий рік вже трошки бульби посадив. А потім, як ще ліпше справив землю і підгноїв її, то й кілька квіток засадив. А люди здива сходили. Ото — говорили — такий був дикий прустарник, а тепер грядка, як квітник!

Отак, дорогі діточки, таким запущеним городчиком, як батько Іванови лишив, є теж ваша грішна душа. Вона теж заросла порохнавими вербами, корчами і бурянами гріха. Ви той неужиток маєте в часі цих реколекцій вичистити. Ви маєте зробити собі докладний обрахунок совісті і зробити з вашої душі гарну грядочку, що на ній, замість хабаззя гріху, зацвітуть гарні квіточки Божих чеснот.

Але може чиодне з поміж вас зажуриться, як той Іван, кажучи: „Як я бідний зроблю це?“ Тому, дорогі діточки, я буду для вас тим старим огородником, і поможу вам, що і як маєте робити. У своїх реколекційних науках я буду вам вказувати на головніші ваші налоги і хиби, а ви, як оце хабаззя, виривайте їх з корінням з вашої душі, і геть відкидайте від себе, щоби ваша душа теж сталася плідною грядкою у вашому житті.

Тому нині я вам вкажу на вашу першу і найважливішу хибу, це є непослух і непошанування родичів. О, гріх проти четвертої Божої заповіді є дуже страшний. А я знаю, що багато дітей грішать тим гріхом. Є такі діти, що не шанують своїх родичів, не слухають їх, не люблять родичів, гніваються на них і сміються з них, покривляються їм, стидаються їх, говорять неправду перед родичами, обманюють їх, в слабости не доглянуть їх, не меляться за

них ні за життя, ні після їх смерті. Ой, є такі діти, є! О, це дуже страшний гріх!

Слухайте, діточки! Якби я спитав вас, котре з вас хоче скоро умерти? А ну нехай піднесе руку до гори! Правда, що нема ні одного такого. О, я знаю, що смерті ніхто не любить. Навіть старі люди не хочуть умерти, і як тільки захворіють, зараз кличуть лікаря, купують дорогі ліки, і лікуються, щоби не вмирати. А виж такі ще молоденькі! О, вам ще треба жити і жити, бо ви щойно починаєте жити. Та не тільки люди, але навіть і звірята не люблять смерті, і втікають перед нею. Зайчик в лісі лиш здалека зачує пса, та дає ногам знати, щоби не попасти йому в пашу. Навіть ластівочка втікає далеко від чоловіка, щоби недобрий хлопець не піймав її у свою тверду руку, не мучив, і не задушив. Навіть пчілочка борониться перед чоловіком, навіть комашка крильцями тріпоче, щоби не згинуті від своїх ворогів.

О, гинути ніхто не хоче! Але знаєте, діти, такі є такі хлопці і дівчата, що самі просять на себе смерті, хоч ніби кажуть, що її не хочуть. Навіть тут між вами вони є. Є, є! Я вам зараз покажу. Вони майже щодня просять на себе смерті. А знаєте, котрі це? Це ті, що не шанують тата і мами, і переступають четверту Божу заповідь. Бо IV Божа заповідь наказує: „Шануй і люби свого батька і свою матір, щоб тобі добре було, і щоб ти довго прожив на землі.“ Чуєте: „Щоб ти довго прожив на землі!“ Значить, хто не шанує і не любить своїх родичів, той не буде довго жити на землі, і скоро помре. А хочете скоро померти? Ні! А щож робити, щоб скоро не померти? Треба шанувати і любити свого тата і маму!

Ото, щоб ви знали, діточки, як багато довгу ви винні своїм родичам? Які це великі гроші! От, якби я сказав, ану візьми, хлопчику, або ти, дівчинко, олівець в руки і карточку паперу, і спиши на ній, скільки ти виходила досі черевичок? А по скільки вони коштували? Ану додай це разом! А скільки плащиків ви вже мали? А по скільки вони коштували? А скільки було сорочок, а убрень, суконок, шапочок, рукавичок, а скільки книжечок, зошитів, олівців.

Зрахуйте це все до купи, скільки буде разом? А скільки взяв, як ви хорували, а скільки мама ночей не спала, а скільки находилася коло тебе, а скільки харчі коштували, щоби ви не були голодні, а опал, щоби в хаті не було зимно, а світло, а інші видатки? Ану порахуйте, скільки того разом буде? А це все ви разом дістали від своїх родичів. Бачите, скільки ви їм винні? Тисячі!

Раз малий Василько скавав через рівчак, тай ногу зломив. Не було ради, і родичі мусіли його відвезти до

шпиталю. Таки того самого дня лікарі ногу зложили, вложили у гіпс, і Василько мусів там три тижні лежати, щоби нога зрослася. А як вернув до дому, тато повів на торг корову продавати. Дуже Василькови було жалко корови, бо тільки одну мали, і питає: „Тату! Нащо красульку нашу продаєте?“ А тато каже: „Бачиш, дитино, це твоя нога стільки нас коштує! Мушу корову продати, бо треба за шпиталь заплатити!“ Василько не міг з дива вийти, щоби його недуга аж стільки коштувала, і питає: „За що ж це стільки платиться, як лікарі таки першого дня мою ногу вилікували?“ А тато каже: „Так! Але в шпиталі за кожний день платиться! Там платиться за те, що ти лежав три тижні, за те, що тобі їсти давали, палили, світили, usługували, постелю стелили, та інше. Вдома це все мама за дурно зробила би, а там за кожну дрібницю треба заплатити!“

Бачите, діточки, скільки ви повинні завдячувати своїм родичам? Але чи вдячні ви їм? Чи любите їх, шануєте, слухаєте? Чи дякуєте їм, як щось купують вам, чи дають? Це тільки песик хопне хлібець з рук і втікає. А кожна розумна дитина повинна кожного дня по обіді чи вечері сказати „дякую“. Чи кажете так? Це навіть до чужого треба сказати, як щось вам зробить, чи дасть. А як родичі куплять вам якусь нову річ, чи одєжину, то чи хоч поцілуєте їх в руку? А чи шануєте ви ту одєжину? А скільки є таких легкодушних дітей, що умисне друкать чоботята й черевики по болоті, нищать убрання, плащі, нищать зошити, книжки та інші речі, і навіть їм не в голові, що може батько-мати гірко бідують, і добре в поті чола напрацювалися, заки справили їм ті речі. А чи бажаєте ви своєму татови і мамі у день їх імянин? Чи віддеклямуєте їм тоді якийсь гарний віршик, чи подасьте в руку китичку квітів, чи хоч поцілуєте їх в руку? Скажіть! Правда, що всім бажаєте на імянини, а татови, мамі — ні!

А слухаєте ви своїх родичів, як кажуть вам щось зробити? Ви вчилися про те, як послушним був Ісусик Йосифови і Марії в Назареті. І водички приніс і дровець до хати, і курочкам їсти посипав, і Йосифови помагав у вар-статі, що лиш треба було. Чи наслідуйте ви того доброго Ісусика, що хоч сам Богом був, а такий був слухняний своєму опікунови і Марії? Ой, не всі діти такі! Є такі діти, що нічого не хочуть родичам допомогти. Як родичі наганяють до науки, то вони тоді бавляться, а як родичі кажуть щось зробити, то вони тоді кажуть, що не мають часу, бо мають учитися багато. А є такі діти, що ще злостяться на родичів, тупають ногами, або втікають з хати, а дверми як хлопнуть, аж вікна дзенькотять. А є такі діти, що гніваються на родичів, надувають губи, і не хочуть їсти родичам на

злість, або, якби води в рот набрали, і цілий день словечком не відозвуться, лиш бурчать і соплять як ковальський міх. А є такі, що може в думці грішати, кленуть родичам, зла їм бажають. Ой є такі, є! А як родичі пішлють їх десь, то нераз з годину мусять чекати, заки вернуться.

А є такі діти що встидаються своїх родичів, бо може вони не дуже гарні з лиця, може уломні, а може не мають гарної одежі на собі. Така недобра дитина стріне батька або маму десь на вулиці, або між чужими людьми, і втікає від них, бокує, як від прокази. Ох, яка невдячна, нікчемна така дитина! Аво мама не стидалася тебе, як ти був ще засмарканий, запацьканий, нечистий, а може ще обкиданий струпами і прищами. Навіть, як ти був хорий на заразливую хворобу, то мама тулила тебе до себе, і цілувала, хоч на твоєму лиці були прищі і рани. А навіть і нині, якби ти захворів, то хто приступить до твого ліжка, щоби тобі підстелити чисте простирало, хто тобі руку до чола притулить, хто тебе переодягне в чисту сорочку, хто тобі подасть, і віднесе, — сусід, може сусідка? Може кривні, знайомі? Правда що ні! Ти навіть сам не хотів би, щоби хтось чужий до тебе тоді підходив. А кого ти тоді кличеш? Правда, що тільки „мамо“, „тату“. І то може навіть по сто разів на день, а навіть в ночі.

А є такі діти, що обманюють своїх родичів, обдурюють, окрадають. Зошит коштує 10 гр а вони кажуть родичам, що 20 гр, і за решту купують собі всякі дурниці. Є такі, що викрадають родичам з кишені, з шухляди, або з комори. А родичам навіть вірити не хочеться, щоби їх синочок або донечка злодіями були, і надармо підозрівають домашню службу, хоч зовсім невинно. А є такі діти, що покривляються своїм родичам, насміхаються з них, та розповідають на них між чужими й по сусідах. Це прокляті такі діти, хамські. Бо навіть ластівята малі не валяють калом свого рідного гнізда. Ви вже вчилися в біблії Ст. Завіта про Ноя і його трьох синів, Сима, Хама і Яфета. Хам насміхався зі свого батька, і зате Ной прокляв його, і цілий його рід. І до нині кожного, хто насміхається з рідних родичів, хати і родини, називають люди — хамом, а його поступовання — хамським.

А чи молитесь ви за здоров'я ваших родичів? А чи доглядаєте ви їх в часі недуги? Може тоді ще гірші крики виправляєте, дверми лопаєте, аж їм голова розскакується. А може у вашій хаті є старенький дідусь, бабуня. Вони немічні, хоровиті, так потребують тишини і спокою, а ви ще умисне докучаєте їм, дрочитеся, аж вони бідні плачуть на вас. А може ваш тато вже помер, може й мама? Чи молитесь за спокій їх душі? Чи ходите коли на їх могилку?

Чи поставили ви там хрестик? Чи посадили ви там хоч квіточку яку?

Отож, мої дороженькі діточки, добре роздумайте над тим, що почули нині. Як вам совість нині скаже, що ви щось злого своїм родичам зробили, то добре собі це запам'ятайте, і на сповіді скажіть той гріх. І поправтеся відтепер, і все шануйте і любіть свого тата і свою маму, щоби вам добре поводитися, і щоби ви довго, довго прожили на землі, а потім віки вічні жили у щастю небесної радості. Амінь.

III Любіть своїх ближніх

Дорогі діти! В попередній науці ви чули, як належить шанувати і любити своїх родичів. І певно ви постановили собі вже ніколи не грішити проти четвертої Божої заповіді. Бо родичі є вашими найбільшими добродіями на землі, вони опікуються вами, кормлять вас і виховують, і вони для вас є на землі наче заступниками самого Бога. Хто родичів шанує і любить, той любить і Бога, що дав нам цю четверту заповідь.

Але крім родичів є ще у ваших домах ваші браття і сестри та інша рідня. І їх треба шанувати, любити. Де браття і сестри любляться взаємно, там згода в родині, там мир і спокій, і Боже благословення спливає.

Послухайте, як любилися два братчики, Омелько і Василь. Омелько ходив до четвертої класи, а Василь був старший, і ходив вже до I кл. гімназійної у місті. Але Омелькодесь застудився, і зачав хорувати на запалення легких. Пожовк, як віск і змізернів, від Різдва лежав у ліжку, а під весну ледви що зачав по хаті ходити. Чув про недугу свого братчика Василь у місті, і нераз за ті гроші, що діставав від родичів на шкільні видатки, купував трошки винограду, або помаранчу, або кілька яблук, і передавав до дому для Омелька. А на Великодні Свята, як приїхав до дому на святочні ферії, і побачив, що Омелько так нужденно виглядає, тай каже до нього: „Ти, Омельку, на груди хорий, і тобі треба багато свіжого воздуха! Ходи зі мною трошки на прохід. Вийдемо на гору, та побудемо трошки, сонічко світити!“ І задягнув Омелька в плащик, взяв його за руку, і йдуть обидва. Поволеньки вийшли на гору, дихнули свіжим повітрям, але Омелько дуже ослаб, сів на камінчику, і каже: „Василію, я вже не годен іти! Я змерз! Я хочу до дому!“ „То ходім!“ — каже Василь. Підвів Омелька за руку, і пустилися сходити на долину. Але Омелько знову присів на камінчику, і жалісним голосочком каже: „Василію! Я не годен іти!“ „І що тут робити?“ — зажурився Василь. Бо він теж

о. Омелян Квіт

Реколекційні науки для дітей

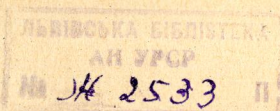
III Любіть своїх ближніх

(Докінчення)

Тому застановіться діти, може і ви були причиною таких незгодин і сварні у ваших родинах. Як так, то треба висповідатися з того гріха, поправитися. Бо ви маєте любити не тільки своїх родичів і сестер, але навіть і чужих людей. Бо всі ми люди тут на землі є собі братами і сестрами, і є дітьми одної родини. Я знаю, що неодне з вас подумає собі: „Як це може бути? Я маю свою родину в своїй хаті! Дідуньо, бабуня, тато, мама, браття і сестри, ось це моя родина!“ Це правда, дорогі діточки! Але це ваша найближча родина. Одначе всі люди на світі творять знову одну, велику, спільну родину. В кожній родині є тато і мама. Але що днини ми відмовляємо молитву: „Отче наш, іже еси на небесіх...“ Чиж кожний з нас має свого власного Отця на небі? Ні! Отець небесний на небі є один для всіх, і ми всі є Його дітьми. Подібно теж і Маму маємо на небі. Це Небесна Мати Марія! І до Неї теж усі кличемо спільно: „О Мати наша, Діво, Маріє!..“ Вона усіх нас любить, і всі ми є Її дітьми. Тому усі ми маємо любити себе взаємно, бо належимо до одної родини, у якій Отцем всіх людей є Бог, а мамою Пречиста Діва Марія. Тай за всіх нас терпів Христос, і всіх нас відкупив своєю смертю на хресті. Він і заповідь нам лишив: „Люби ближнього твого, як себе самого“.

Тож любіть, дорогі діточки, ваших ближніх, а особливо тих, що помочі потребують. Як побачите між собою товариша з пожовклим лицем, у маминій кацабайчині, або блідоньку товаришку, в полатаній сукончині, то не підсміхайтесь з них, і не відштуркуйте їх від себе, але поділіться з ними своїм кусочком хліба, бо може вони нині нічого ще в устах не мали. Зате вам Господь сторицею нагородить.

Як Софійка ішла до школи, ніколи не хотіла взяти собі щось зісти. Все казала, що не хоче, що не голодна. Нераз аж мама злостилася на неї, бо шкодувала своєї донечки, щоби не примарніла без другого сніданку. Але від якогось часу і Софійка зачала брати сніданки до школи, і то що день, то більше. Мама нічого не жаліла, бо вдома досить всього було, лиш дивувалась, чи зість те все Софійка, що до школи бере? Аж раз найняла до прання прачку Ка-

терину, а вона відразу починає дякувати: „Ой, як я вам дякую, пані! Таку добру, милосерну донечку маєте! Таж вона що днини приносить моїй Марійці сніданок до школи. Бо я ранісінько іду до роботи, і таки не маю часу і що варити на сніданок, і все моя Марійка в голоді ішла до школи, аж якоїсь сліпоти на очі діставала!“ Згодом про милосерну Софійку ціле містечко уже знало.

О, дорогі діточки, коби й між вами були такі добрі і милосерні! Бо пам'ятайте, діти, що щонебудь доброго ви бідним вчинили, це так само, якби ви Христови вчинили, а щонебудь бідному відмовите, це так само, якби Христови відмовили.

Але трапляються теж діти уломні, каліки, кривенькі, часами горбаті, такі, що дивляться зизом, або такі, що гикаються при розмові, або з довгою шиєю, з великою головою, або такі, що пам'яті не мають, то пам'ятайте, що й вони є вашими ближніми. Вони нераз дуже смішно виглядають, і вас спокуса манить, щоби з них посміятися, пожартувати, але пам'ятайте, діти, що це гріх. Ті уломні й окалічені діти нічого не винні, що породилися такими нещасними. Вони хотіли б бути такими здоровими, як і ви, і так виглядати, як ви, але постигла їх інакша доля. Тому ніколи не робіть їм прикрости. Тільки собі уявіть, що кожної хвили і ви такі можете бути. Навіть, як бачите, що інші діти їм докучають, то ви не помагайте ще й самі насміхатися з них, але будьте відважні і сміливі, і станьте мужно в обороні тих нещасних своїх товаришів, і не pozwольте чинити їм кривди.

А тим дітям, що доброї пам'яті не мають, теж допоможіть. Але не робіть так, як деякі злобні діти роблять, що умисне підповідають зле своєму товаришеви, щоби він сказав дурницю, і ціла кляса реготалася з його відповіді. Ні, такі злобні не будьте. Не підповідайте йому ніяк, тільки до його дому підіть, і допоможіть йому добре навчитися.

Я спитав раз одну дівчинку в першій клясі, чи вона вміє на пам'ять шість правд віри. А дівчинка не тільки шість правд віри сказала, але і десять Божих заповідей, і шість заповідей церковних, і сім св. Тайн, і молитву „Вірую...“ Я аж здивувався, відки вона стільки багато знає, бо для першої кляси це ще непотрібно, а вона каже: „Мене моя сестричка Нуся вдома навчила!“ О, гарну маєш сестричку! — похвалив я перед цілою клясою. — Добру маєш сестричку, розумну, побожну, славно твоїй сестричці Нусі!

О, коби й ви так учили своїх молодших братчиків і сестричок! Коби ви всі вдома клякали до спільної молитви. Коби ви так одні одним помагали, і вчили гарних річей. На жаль, ви вчите їх інакшого чогось. От і спитаю я вас: А хто навчив ваших братчиків і сестричок говорити неправду і дурити? Ви! Хто навчив їх погані слова говорити?

Може мама, тато? Ні! То ви їх тої гидоти навчили! Хто їх навчив клясти? Хто їх навчив наставляти язик і викривлятися? Хто їх навчив кидати речами? Хто їх навчив гідких пісеньок співати? Хто їх навчив по полях, садах, шкоду робити? Хто їх навчив викрадати деякі речі з дому? Хто їх навчив тата, мами не слухати? Може тато, мама? Ні! То ви їх того навчили, і ви за них маєте гріх, і ви за них будете перед Богом відповідати. Бо вони самі того не знали. Бо кожна маленька дитина, як ангел чиста. Це ви їх понаучували зла, бо ви їх намовляли до того, ви їх похваляли, ви їх заохочували до того, і ви тоді тішились ними!

А скільки злого ви понаучували й інших, навіть чужих дітей? Ану пригадайте собі чужі гріхи! Скільки то разів ви приказували другим дітям, щоби вони грішили? А як вони не хотіли, то ви з них насміхалися, називали їх: „а то боягуз, боїться“, або може і набили навіть. А скільки разів ви других дітей побуджували до гріха, і радили їм, як грішити, як украсти, як сховати, як збрехати. А скільки разів ви другим дітям помагали грішити? Підсаджували на чужу яблінку, може на варті стояли, щоб хто не надійшов, і знаки давали, і крадене нести помагали, і в себе може переховали. А як билися хлопці, то ви замість їх розборонити, погодити, ще й може камінці піддавали, та ще й заохочували: „а дай йому, а навчи його, а добре покажи йому“... А скільки разів ви похваляли чужі гріхи, і казали: „о, то мені подобалося, то відважний хлопець, що другому голову розбив“... А скільки разів ви боронили чужі гріхи? Хтось зробив гріх, злочин, хотіли його за те покарати, а ви зачали говорити, боронити: „то не він, він того не зробив, він не винен, то хтось інший зробив..“ Навіть, як тато чи мама питають: „а хто це зробив?“ — то ви мовчите, як мур. Ані словечка не скажете, щоби виявити проступника і його лихе діло. Ви криєте чужі гріхи.

О, добре нині застановіться, дорогі діточки! Бо хоч це чужі гріхи, і ви їх не зробили, але ви за них відповідаєте. Хто помагає комусь красти, то обидва винні. Бо як би ти тамтому не поміг, то й тамтой не крав би. Тими чужими гріхами ви завдали кривду вашим ближнім на їх душі. То ближньому треба добре порадити, і помагати його душі, а не радити йому до гріха, і шкодити його душі. Тому добре приготуйтеся до св. сповіди, пригадайте собі свої гріхи і чужі гріхи, що ними провинились проти любови своїх ближніх, і відтепер на правду „любіть свого ближнього, як себе самого“, а зате Господь вас полюбить, і колись щастям у небі нагородить. Амінь.

VI Будьте гарні і чисті

Дорогі діти! Ви чули в попередній реколекційній науці, що треба любити свого ближнього так, як себе самого. Таку заповідь любови дав нам сам Ісус Христос, кажучи: „Люби ближнього свого, як себе самого!“ Це значить, других людей маємо так само любити, як любимо себе. А здається мені, що кожне з вас любить себе. Здається мені, нема такого, щоби себе не любив. Всі себе люблять, а нераз може аж за богато. Здається, нема такого, щоби себе не любив, щоби сам зі себе посміхався, щоби сам собі покривлявся, визивав, або сам себе дусив, бив, калічив, а може і вбивав. Правда, нема такого?! Справді трапляються рідкі випадки, що якийсь старший чоловік повіситься, кине́ться у воду, заживає отруї, або кине́ться під поїзд, але усі це знають, що це був чоловік недобрий, грішний, що не мав Бога у серці, і йому Церква Христова похоронів не справляє, ба навіть на цвинтарі такого не хоронять, але де́сь геть за окопом, як якийсь гірше сотворіння.

Дорогі діточки! Та всежтаки є такі люди, що хоч не відразу вбивають себе, але роблять це поволеньки, а може й несвідомо. Ви може бачили коли п'яницю? Це такий чоловік, що наливає у себе пекучої і гіркої горілки, і то багато, аж утратить притомність, заточується на боки, валиться з ніг, виговорює всякі дурниці, як божевільний, аж вкінці падає в болото, і лежить, як неживий. Гостра і пекуча горілка перепалює йому гортанку, шлунок, винищує мозок, і він скоро мусить вмирати. Чи любить він себе? Ні! Він сам себе окрадає, виносить з дому гроші, масток, купує горілку, тою отруєю задурманює сам себе, винищує себе, а потім сам себе виставляє людям на посміховище і наругу. Він не любить ні жінки своєї, ні діточок своїх, ні навіть Бога. Бо Господь каже у пятій заповіді „не убий!“, а він сам себе вбиває, своє тіло і душу, тай жінка з діточками, голодні й обдерті через нього мусять терпіти страшну нужду та в нужді загинати.

Але я знаю, що такі п'яниці лиш часами між старшими людьми трапляються. Я знаю, що діти горілки не люблять. Я знаю, що дуже багато дітей може ще навіть не кушали тої гіркої, пекучої отруї. Бо якщо вона старшому чоловікові перепалює гортанку, шлунок і мозок, то дітей вона дуже скоро знищила б зовсім. Бо в дітей і гортанка, і шлунок, і мозок є ще дуже делікатні, молоденькі, з ніжних болон і тканин, і їх пекуча горілка скоро перепалила б зовсім. Діти не люблять горілки. Я знаю, що ви всі любите речі добрі, здорові, солодкі, смашненькі. Хіба може хтось у ваших речинах це. Тоді треба молитися за них, читати

їм гарні книжечки, щобн вони пізнали свій наліг, і самі перестали пити.

Дороженькі діти! Подібно, як горівка, шкідливий є й тю-тюн. Ті люди, що курять папіроса, теж поволеньки затроюють себе. Як пияк лие у себе пекучу горілку, так знову той, що курить вдихає у себе їдкий дим. Він зі своїх уст робить комин, а в його горлі і легенях від саджі аж чорно. Такими занечисченими легенями не годен добре віддихати, і човік сам себе наче дусить. Правда, як часами в хаті найде диму з печі, як тоді від диму ріже в очах, аж сльози виступають, як тоді дряпає в горлі, аж кашляти треба. Від диму навіть умерти можна.

Одного дня раненько ішов Грицько з мамою до міста. Аж тут дивиться, а з одної хати коло школи виносять на двір якихось якби неживих людей. Одних клали на землю, і вимахували їх руками й головою, а других таки загортали у сніг. Грицько аж настрашився, і питає: „Мамо! Що це таке? Хто цих людей повбивав?“ А мама каже: „Це дим їх повбивав! Вони зачадилися!“ „А то як зачадилися? — допитує Грицько. — „Та ж димом!“ — каже мама. — Певно господиня ще з вечора заскоро засунула піч, полятали спати, а дим виступив на хату, і всі цілу ніч ним віддихали, тай зачадилися!“ Але скоро надїхав лікар, зачав зачаджених рятувати, і якось привів їх до життя. Лиш старенького дїдуса, що спав під печею, таки не вдалося врятувати, і він вже не жив.

Отож бачите, діти, що дим може зробити. І що ви скажете про тих людей, що умисне роблять дим у хаті, курять папіросів і роблять комин зі своїх уст, і самі зачаджують себе. Я знаю, що ви, дороженькі діти, диму не любите. Але може якийсь наймит, або якийсь старший, збятярований хлопчисько намовляв і вас попробувати пакнути папіроса. Ой, діточки, стережіться того трійливого диму. Навіть до рук не беріть папіроса. Бо може для старшого, що має здорові груди, він ще не є такий шкідливий, та молоденького хлопчика, що має ніжненьке горло і легені, той дим може привести до страшної хвороби, що називається сухотами.

Крім того молоденький хлопець, що пробує курити, стає водночас і злодієм. Бо він ще не має защо купити папіроса, і починає красти. А нераз через необережність може хату запалити, і ціле село. Так було з малим Семенком. Щойно до III класи ходив. Раз вертав до дому, і знайшов на дорозі великий недокуркок. Вдома не було нікого, бо це була осінь, і всі пішли в поле бульбу копати. А Семенко покрутився по хаті, і подумав собі: „Ану, попробую закурити, як це старші роблять!“ Вишукав десь у миснику мамині сірники, вийшов до стодоли, щобн

в хаті диму не було чути. Засвітив сірника і пакнув кілька разів недокурка, аж заплакався від диму. Але оглянувся позад себе, а тут вже за плічми горить сніп вівса. Кинувся його гасити і топтати ногами. Але в тій хвилині рипнули ворота. Це тато з поля надїхав, і віз бульбу. Настрашився Семенко, і зачав втікати зі стодоли геть аж між сусідські хати. Та заледви перебіг кілька хат, як їх стодола вже ціла стояла в огні. А від стодоли зайнялася хата, від неї друга, третя, вітер зачав роздувати, і до вечора вигоріла половина села. На саму зиму лишилися бідні люди без даху над головою. Плакали, нарікали, звідували, розвідували, звідки вогонь взявся, але ніхто не знав. Бо Семенко хіба на сповіди признався. Аж як виріс великий, зачав сваритися з людьми, щоби не курили і не пили. А як заглянув, що котрийсь хлопець береться курити, то таки зловив за карк, і порядних стусанів йому підложив. „І чому ви, Семене, так не любите, як хто папіроса курить?“ — питали цікаві люди. А Семен їм каже: „Бо я своїм папіросом половину нашого села спалив! Пам'ятаєте, як горіло? Тому я боюся, щоби знову хтось не повторив те саме, що я!“

Тому, дорогі діти, і я до вас скажу те саме: „Уважайте, діти! Стережіться папіроса, щоби ви не зробили те саме, що той Семенко!“

Але, дорогі діточки, ще є один такий гріх, що вбиває ваше тіло і душу. Хто робить той гріх, того очі болять, зуби болять, груди болять, і дуже паскудно починає виглядати на лиці, а ще паскудніше на душі. Тим гріхом є нечистота. Пам'ятаєте, як Господь Бог знищив Содому і Гомору? Сірчаний вогонь спав з неба і спалив ті два міста до тла. Аж на їх місці запалася земля, настікалося там води і море повстало. Але негарне, нездорове, так і до нині називається воно: „Море Мертве“. Чому „мертве“? Бо в ньому вода дуже гірка і вонюча. У тій воді ніщо не може жити, ні рибка, ні черепашка, ні жабка, ні навіть слимачок. Навіть над берегами ні травичка не зазеленіє, ні квіточка зацвіте, бо повно на берегах піску, болота, поганого осаду і попелу. Навіть пташки горою не літають, бо від вонючих випарів з води дістають памороків голови і падають у воду. За що ж Господь так страшно покарав тих мешканців Содоми і Гомори? За їх гріх нечистоти! Що ж вони там робили? Усе, що нечисте, погане. Вони там думали погане, говорили погане, дивилися на погане, говорили погані слова, співали погані пісні, читали погані книжки, оглядали погані образки, погані мальовила, заглядали там, де не треба, ходили там де не треба, вбиралися у такі строї, як не треба, робили те, що не треба, та все інше, що нечисте, погане. Зате постигла їх така страшна кара, бо Бог не любить поганого, і бридиться усім, що погане і нечисте. Та не тільки Бог,

але й люди бридяться поганими і безстидними дітьми. Дорогі діти! Може між вами нема таких, щоби любили погань і нечистоту. Але бувають такі діти, що встануть вранці, не вмиються, не зберуться, як слід, і до полудня ходять брудні, незачесані, розхрістані та невдягнені. О це, дуже погано виглядає. Є такі діти, що літом ідуть купатися, і замість добре вимитися в річці і викупатися, щоби були чистенькі, то вони замість у річку, лягають як свинка, у якусь калюжу в болото, обмазують себе чорною грязюкою, щоби виглядали, як чортенята, потерчата, ще й бігають гелі по березі, і по дорозі, щоби люди подивилися на них, як вони виглядають. Ото краса, ото гарно, ото є на що дивитися? Є такі діти, що дивляться там, де не треба, аж мама мусить крикнути: „Де заглядаєш? Чого дивишся?“ Є такі діти, що люблять підслухувати, як старші щось між собою говорять, аж тато мусить наганяти: „А йдеш звідси? Чого слухаєш? Іди там своє робити!“ Є такі діти, що говорять погані слова, або повторяють, як другі говорили, або співають погані співанки, або бавляться дуже погано. О, це великий гріх. Памятайте, діти, що Бог все бачить і знає, і в день, і в ночі. Навіть як ви лиш подумаете собі в думці щось погане, або навіть самі з собою бавитеся поганим, і про те Бог знає, бо він бачить все на кожному місці і в кожному часі. А є й такі діти, що крейдою чи вугіллям мажуть всяку погань по стінах, парканах, стодолах, а другі знову дивляться на те, читають. Це теж поганій гріх. А може трапляється й такі діти, що читають безбожні і безстидні книжечки, що їх дістали не з бібліотеки, але тайком від якогось недоброго хлопця чи дівчини. Таку недобру безстидну книжку треба відразу кинути в огонь, щоби згоріла, або показати священикові а він вам скаже, чи вона добра, чи зла.

Отож памятайте, діточки! Стережіться всього що погане і нечисте. Памятайте, що Господь міг би й нині на такого безвстидного хлопця чи дівчинку пустити сірчаний вогонь, як на Содому чи Гомору, але того не робить, бо може та дитина ще не розуміє добре, що вона робить, може лиш хтось її намовив, може вона поправиться, може хтось за неї молиться, і Бог ще чекає, милосердя, але на Страшному Суді і вогонь прийде на тих, що не хотіли поправитися.

Тому, дорогі діти, замість бавитися поганню і нечистотою, що нищить ваше тіло і душу, ви вправляйте спорт. О, спорт це дуже гарна річ. Спорт заправляє наше тіло до витривалости, гартує нашого духа, та дає гарну і милу розривку. Тому учіться спортової руханки, учіться бігати до мети, кидати диском, скакати на відповідній скічні, вчіться відбиванки, кошиківки та інших родів спорту.

Однаке і при спорті треба уважати на себе. Бо є такі діти, що на спортовому грищі сваряться, злестяться, або копаються, б'ються, аж нераз до каліцтва приходить. Це теж гріх. Інші знову нічого не хочуть, лиш цілий день від ранку до вечора сиділи б на спортовому грищі. Навіть тоді, як правиться в церкві Служба Божа, або Вечірня, вони бавляться на спорт. грищі. Це дуже тяжкий гріх, бо III заповідь Божа виразно каже: „Памятай день святый святкувати“, а II заповідь церковна наказує: „В неділі і свята Служба Божої побожно слухати!“ Тому треба перше бути на Службі Божій чи Вечірні, а потім іти на спортове грище. Є такі діти, що знають на память усі спортові табелі, усі клюби, всіх граців, усі розривки, скільки хто голів дістав, зате в школі нічого не вчаться, ходять по два роки до тої самої класи, а катихизму може найменше знають. Чи добре це, чи мудро? Застановіться, діточки!

Отож, як вернете нині до дому, добре застановіться, чи не зробили ви котрогось з тих гріхів, що я вам тепер пригадав. Треба такий гріх на сповіди сказати, і постановити собі більше так не робити. Будьте, діти, гарні і чисті, щоби з чистим серцем і гарною душею подобалися ви людям і Богові. Амінь!

V Очищуйте свої душі

Дорогі діти! Нині відбудеться ваша сповідь. У своїх науках, я, як той огорожник, сказав вам, які буряни ростуть в городчикові ваших душ. А тепер ви маєте їх виполоти, з корінням повиривати і відкинути їх від себе геть, щоби ваша душа замінилася у гарну родючу грядку, що на ній вже більше не буде рости хабаззя і дикий бурян, але гарні, шляхотні квітки Божих чеснот. Ви маєте нині вигнати зі свого серця злого духа, і зробити гарне місце для Ісуса.

Але злий дух не хоче так легко вступитися з людського серця. Йому жаль покидати те місце, де він загніздився, де він паном був, де він все приказував, а хлопець чи дівчина у всьому його слухали. О, він буде нині дуже сердитися, як ви зачнеєте його виганяти зо свого серденька.

Я бачив раз, як при стіні під дашком ще на весну виліпила собі ластівочка гарне гніздечко. Вивела у ньому молоденьких ластівят, і ціле літо у гніздечку шебетали веселенько. Аж стала надтягати холодна зима, і ластівочки мусли відлетіти в теплий край. Підглянув це горобець, і зараз зачав добиратися до ластівячого гнізда. Вилупав його з одного боку, з другого вліз до середини, а потім зачав зносити сюди солову, листя та інше сміття, і господарював собі, як в своїй хаті. Але блиско сонічко весною, прилетіла ласті-

вочка до свого гнізда, а горобець не пускає. Настовбурчив хвіст, розтягнув крила, крику наробив, і не вступиться з місця. Аж надлетіло більше ластівок, і вкінці пурхнув влізливий горобець дець у корчі.

Подібно теж, дорогі діточки, і в вашому серденьку передтим мешкав Ісус. Але, як зачали ви робити грішні діла, остигла ваша любов до Ісуса, він мусів покинути ваше холодне серце. А на його місце вдерся до вашого серця злий дух, і зачав у ньому господарювати, як горобець в чужому гнізді. Але ось в часі опих реколекцій ваше серденько знову потепліло любовю до Ісуса, і він знову вертає до вас. Одначе вперед^{сь} мусите прогнати злого духа зі свого серденька, бо він так легко не схоче вступитися. Тому ви нині дуже мо-діться, щоби ви нинішню сповідь на правду добре відбули. Бо злий дух буде вам перешкоджати. Він буде вам нині поси-лати різних товаришів, товаришок, щоби вам перешкоджали, він буде вам різні лихі думки насувати, він буде вас застра-щувати, застиджувати, щоб лиш ви до сповіди не пішли, або як підете, то щоби зле сповідалися.

Одному злий дух порадить: „Що будеш довго розду-мувати над своїми гріхами? Зроби собі іспит совісті скоро, якбуть. Шкода часу! Волиєш за той час побавитися. От що трохи памятаєш, це скажеш на сповіди, тай буде!“ Другому він не дасть розбудити у своїому серцю совершенного жалю за гріхи. Мовляв: „От, запитає тебе священник, чи жалуєш за гріхи, тоді притакнеш головою, що так, тай вистарчить!“ Третьому він шепче: „Та вже йди до сповіди, але завтра, коби лиш до вечора видержав без гріха, а потім знову бу-деш собі те все, що передтим, робити!“ Іншому вже таки при самій сповіди шепче: „Ти! Не кажи всіх гріхів на сповіди! Один найбільший гріх таки мусиш затаїти. Бо, як ти будеш священникові розказувати за такий паскудний гріх? Фе! Сти-дайтеся! Ще священник буде на тебе кричати, ганити. Ліпше, не кажи того гріха!“ Ще іншому він порадить: „Не відмо-вляй покути! Це за довго для тебе! Ей, що там надолу-ження!“ Тай тоді, дорогі діточки, ціла ваша сповідь неважна, і злий дух таки не вступиться з вашого серця, і Христос не верне до вас.

Тому, дорогі діти, я вам пораджу, як найкраще пригото-витися до св. Сповіди. Найперше, як прийдете до дому, то шукайте собі якогось затишного кутика, щоби ви були самі, і щоби до вас ніхто в дома не говорив і не перешкоджав вам. А тоді клякніть, і помоліться до Ісуса Христа, до Ма-тінки Божої, до свого Ангела — Хоронителя, та до свого святого Іменника, щоби вам допомогли пригадати собі усі гріхи. Особливо молись до Св. Духа „Царю небесний“ щоби Св. Дух своєю ласкою освітив вашу душу і серце. Слухайте, діти! Чи є в цій клясі порохи? Правда, що ні! Не

видно нічого. А чи не завважили ви, як часами засвітить сонце крізь віконце, і пустить своє проміння, як тоді у цьому промінні літають порошини, такі як ниточки, вушки, мушки, слимачки, одні червоні, другі фіолетні, сині, жовті, одні підлітають до гори, другі опадають в долину, їх багато, що й не перелічити. Отож, бачите, ті порошини і нині тут літають у воздуху, лиш ви їх не бачите, бо нема променів сонця. Подібно теж здається вам, що і в душі вашій нема гріхів. Але, як Св. Дух пустить до тої темної душі проміння Божої ласки, ви зараз побачите, багато у вас як гріхів, як порошу у воздуху.

А як помолитесь, тоді пригадайте собі, коли ви послідний раз сповідалися. Одні діти сповідалися тому місяць, два, або три, а є такі, що сповідалися ще як з початком шк. року. Треба собі добре пригадати, і на сповіди сказати.

Потім пригадаєте собі, чи ваша послідня сповідь була добра, важна, чи ні? Бо якби ви на послідній сповіди затаїли якийсь гріх, або жалю не мали, то вона неважна. І тоді треба було би всі старі гріхи з попередньої сповіди ще раз пригадати собі, особливо затаєні, і на цій сповіди щераз їх повторити. Бо, якщо так не зробите, то і ця сповідь не буде важна. Бо погляньте! Якщо я зачну захищати свій плащ, але перший гузик за другу петельку, і так дальше, то чи добре це буде? Правда, що смішно і зле. А що треба зробити, щоби було добре? А треба назад повідщипати усі гузики, вернути аж до першого, і цей перший добре зашпинути, а тоді й інші будуть добре зашпуні. Подібно і зі сповідями. Треба першу сповідь добре napravити, а тоді і слідуєчі будуть вже добрі.

Одначе, якщо ваша попередня сповідь була добра, і наложеноу покуту відправили, тоді треба пригадувати собі всі гріхи, зроблені по попередній сповіди аж до нинішнього дня. Щоби вам лекше було їх пригадати собі, то беріть собі молитовничок, а там знайдете „Приготування до св. Сповіди“ й готові питання для іспиту совісти. Там є десять заповідей Божих, шість заповідей церковних, гріхи головні і гріхи чужі, а коло них відповідні питання, чи ти не зробив котрогось гріха? Якщо совість тобі скаже, що зробив, то треба той гріх добре собі запам'ятати в голові. При важніших гріхах треба пригадати число, скільки той гріх повторявся на день, на тиждень, чи на місяць.

Опісля, як уже всі гріхи собі пригадаєте, треба жалувати, що ви їх зробили. Бо тими гріхами ви зневажили Господа Бога, що є вашим добрим Отцем на небі. Тими гріхами ви виганяли доброго Ісуса зі свого серця. Ними зневажали й Матінку Божу й свого Ангела-Хоронителя і свого св. Імєнника і ціле небо. Ви тоді відверталися від неба, а зверталися лицем до пекла. І якби були з тими гріхами

померли, пекло отворило б перед вами свою пащу. Але Господь хотів, щоби ви не вмирали, лиш покалися, і зачали інакше жити. Тож скажіть собі у серцю: „Ах, як я міг так ображувати Бога? Як я міг любити такі огидні гріхи, що мене до пекла тягнули? Я бриджуся ними. Ісус за мене мучився на хресті, Ісус хотів мешкати у моєму серцю, щоби мене колись до неба взяти, а я зате невдячний був. Ах, як стидно мені, як прикро, як жаль мені, що я таке робив!

А зараз після того прийде постанова поправи: „О, я вже більше так не зроблю! Я вже поправлюся. Я вже буду стерегтися гріха. А навіть, якби забувся і знову зробив якийсь гріх, то скоро піду другий раз до сповіди, щоби моя душа була чиста, і добрий Ісус не відходив з мого серця. Я вже волів би радше умерти, ніж наново ображати мого доброго Ісуса“.

Після такого приготування в дома, прийдете на означену годину до церкви, щоби відбутися св. Сповідь. По дорозі і в церкві треба думати про свої гріхи. У церкві помолитися, і не шептати, не розглядатися навкола себе, не всміхатися, і не пхатися, але ставати в ряд перед сповідальницею, та думати про те, що маєш у сповіди говорити. Бо на сповіди не треба чекати, щоби аж священник випитував тебе: „А коли ти сповідався, а відправив покуту, а якими гріхами Бога образив...“, але на сповіди ви самі маєте все говорити, бо священник не має часу питати.

Щож ви на сповіди маєте говорити? Отож так: „Я сповідався (лася) послідний раз тоді, а тоді. Наложену покуту відправив. Жадного гріха не затаїв. (Якщо затаїв, сказати що?) Тепер образив Господа Бога слідуючими гріхами“. І говорити всі гріхи, що їх памятаєте. А як скажете усі свої гріхи, тоді дальше треба самому говорити: „Більше гріхів собі не пригадую. За ці всі гріхи щиро жалую (одначе не лиш сказати „жалую“, а таки на правду жалувати, щоби це „жалую“ походило аж з глибини серця, щоби там аж трешки заболіло). Постановляю поправитися, і прошу мене розрішити, і покуту наложити“.

Ось це найважніше, що маєте на сповіди говорити. Ану повторіть в голос, що маєте на сповіди говорити? Памятайтеж! Так маєте ціле життя сповідатися.

Опісля треба слухати, яку священник завдасть покуту, потім битися в груди, і як священник дасть розрішення, і застукає, тоді можна встати, поцілувати хрестик, або руку і відійти перед престіл, щоби зложити подяку Ісусові. Бо це не священник відпустив вам гріхи, але сам Ісус. Бо при сповіди священник лиш заступає Ісуса, і його іменем розрішає від гріхів.

Тому, дорогі діти, добре приготуйтеся до св. Сповіді. Не застрашуйтеся і не стидайтесь визнати на сповіди сво

гріхи. Це грішити треба було стидатися, але визнати свій гріх у сповіді не треба встидатися. Приступайте до Ісуса так, як вертав блудний син до свого батька. Хоч розтратив ціле своє майно, і став на чужині свинопасом гірше жебрака, але таки вернув до свого батька, припав йому до ніг, і все йому розказав, що злого зробив. А добрий батько дуже втішився ним, підняв його зі землі, поцілував, і перстеня на палець вложив, і великий пир справив, і цілий дім радувався, що той блудний син, який здавалося вже раз на завжди пропав, а таки вернув. Подібно теж і Отець ваш небесний буде радуватися вами, якщо ви добре висповідаетесь, і знову станете Божими дітьми. А от дивіться, як розбійник на хресті покаювся, пожалував свої гріхи. І Христос відразу йому прощає, і каже: „Сину! Ще нині будеш зі мною в раю!“ Дорогі діточки! А чейжеж вас навіть не можна рівняти до того розбійника. Бо ви таки любили Ісуса, і багато доброго робили. Тож коли Ісус такому розбійникові простив, то і вам ще скоріше простить, лиш визнайте йому всі свої гріхи сміло й отверто.

А щоби вам ця сповідь ще лекше пішла, то я вам, дорогі діточки, ще щось пораджу. Як зачнете сповідатися, то на самий перед говоріть свій найтящий і найпаскудніший гріх. Як його скажете, то потім вже ціла сповідь піде вам дуже легко. Послухайте! При будові одного дому працювали два робітники. Були там дві купи каміння, і вони мали його перенести на інше місце. На одній і другій купі було різне каміння, велике й мале. Один робітник взявся до праці, але найперше зачав переношувати малі камінці. Робота ішла йому легко, одначе вже при переношуванні тих малих камінців він так змучився, що коли прийшлося йому при кінці двигнути великий камінь, він вже не мав сили, і не міг його навіть рушити. Зате другий робітник був мудріший. Він насамперед взявся до найбільшого каменя. Стогнав, аж зіпрів, але, але таки переніс його на своє місце. Остались йому лиш менші камінці, і тепер він вже легко їх переносив аж до кінця. Так і ви робіть. Найперше у сповіді скажіть найгірший гріх, якого найбільше боїтеся і встидаєтеся, а потім говоріть менші і дрібніші гріхи. Тоді ціла сповідь піде вам легко, і як будете відходити від сповіді, то так вам буде здаватися, якби вам великий камінь спав з плечей.

Не бійтеся, дорогі діточки, що священник скаже комусь ваш гріх. Ні! Сповідь це св. Тайна. Якби священник комусь сказав ваш гріх, то він перестав би бути священником. Він навіть не сміє пам'ятати те, що ви на сповіді сказали. Він тільки радіти буде у серці, як ви будете щиро і сміло сповідатися, бо тоді напевно його розрішення принесе вам очищення душі і спасення. Натомісць, якщоб ви затаїли якийсь гріх, то сповідь ваша і розрішення священника не важні. Бо

шож з того, що священник скаже: „я тебе розрішаю“, як Господь скаже: „А я тебе не розрішаю! А я тебе осуджую!“ І на Страшному Суді виявить той гріх перед всіми людьми.

Тож, дорогі діточки, як будете клякати до св. Сповіді, нехай вам здається, що ви клякаєте під хрестом на Голгофті, і сповідаєтеся перед розп'ятим Ісусом. І широко визнавайте всі свої гріхи, отворіть перед ним ціле своє серце, а добрий, солодкий Ісус простить вам усі ваші гріхи, і колись отворить вам своє небо. — Амінь.

VI Прийміть Ісуса до свого серця

Дорогі діточки! Нині вже кінчаються наші реколекції. Правда, як три дні скоро проминули?! І добре вам було на цій розмові з Ісусом. Це не я до вас промовляв, але Ісус. Це, що у ваших серцях відбивався голос перестороги, страх перед Божим судом, жаль за гріхи і бажання поправи, це було діло Ісуса. Це Божя ласка так у вас ділала. Бо ви були близько Ісуса, а Ісус близько коло вас. Він вас дуже тепер полюбив, бо Він бачив, що ви хочете стати ліпшими, що ви хочете перестати грішити, що ви хочете поправитися.

Дорогі діточки! Добре вам було в часі цих реколекцій і мені було добре. Я дуже тішився і цілою душею радів, коли бачив, що ви так слухаєте моїх наук, так запам'ятуєте всі мої завваги, і з такою охотою бралися до праці над очищенням ваших душ. Я був для вас тим огородинником, і вказував вам на отой бур'ян і хабаззя гріхів, що позростали на вашій душі. Вчора ви приступили до св. Сповіді, і вже повикидали з корінням усе хабаззя і повикидали всяку погань з городчика вашої душі. Тепер ви вже чисті. Тепер ваша душа, наче гарна, виправлена, чистенька грядочка, що на ній вже можуть цвісти і найкращі цвітки Божих чеснот. Як з того опущеного дому на лісовій поліані втікали на голос трубки літників всякі ворони, пугачі, сови, гадюки, ящірки і слимаки, так вчора на голос священника „розрішаю тя от всіх гріхов твоїх“ втікав з хатинки вашого серця злий дух, сатана, і спільники його, лихі думки, пожадання та інші пороки з гріха. І нині до вашого серця сам Ісус завітає. В часі реколекцій Він був близько коло вас, а нині Він хоче ще ближче до вас наблизитись, з вами получитись, хоче замешкати у вашому серці у св. Т. Евхаристії. Під видами хліба і вина ви нині приймете правдиве Тіло і Кров Ісуса Христа.

Пам'ятайте, дорогі діточки, як ви колись перший раз приступали до св. Причастя? Як гарно тоді ціла церква виглядала, які гарні білесенькі строї ви тоді на собі мали, які гарні вінчики, китички, стяжечки, а запалені свічечки, як

зіроньки на небі мерехтіли у ваших рученятах. Це, здається, був найгарніший день у вашому житті. Але мені здається, дорогі діточки, що перше ваше св. Причастя тоді ще не було найліпше і найгарніше. Бо ви тоді ще були маленькі, і ще не розуміли добре, що це таке Пресв. Евхаристія і що це таке злука з Ісусом? Нині ви це ліпше розумієте, бо ви вже старші, більше училися, а реколекційні науки теж чиодне вам пояснили, поглибили, Божя ласка наповнила ваше серце. Тому і св. Причастя зворушить вашою душею і наповнить ваше серце жаром любови до Евхаристійного Ісуса.

За хвилиночку Ісус загостить до вашого серденька, і получиться з вашою душею. Ще вчора на вашій душі були плями гріха. Але у св. Сповіді ви ті плями гріха очистили зовсім. Остали по тих гріхах ще лиш рани, сліди. Але за хвилиночку прийде до вас Ісус, і рани загоїть, затре всякі сліди гріха. Нині ангели будуть завидувати вам, що сам Христос Господь зійшов до вас, і вибрав ваше простеньке серденько на хатинку, на мешкання собі.

Тому, дорогі діточки, готуйтеся на стрічу Великого Гостя до вашого серденька! Ви це нераз бачили вдома, як ваші родичі готовляться на прийняття якихсь гостей. Мама випрячує хату чистенько, застелює стіл біленьким обрусом, ставить квіточки на столі, а тато аж на місток виходить, чи не приходить уже дорогий гість. А якщо має приїхати до села чи до міста Єпископ, тоді ще більші приготування ідуть, бо це найдостойніший гість вітає до нас. Тоді люди не тільки випрячують хати, подвіря, але цілу дорогу замітають, на воротах жовтоблакитні прапорці затикають, тоді церкву прикрашають вишиваними рушниками, зеленими вінцями і гірляндами, а на дорозі ставлять тріюмфальну браму, священник виходить з процесією, з хоругвами, бандерія на конях виїздить, а діточки стають рядочком, бочками, китички цвітів тримають в руках, а деякі гарні віршики говорять, деклямують, старші промови голосять, хори співають, всі свої очі звертають на великого гостя.

А до вашого серденька, дорогі діточки, має завітати нині Гість, що є більший не тільки від Єпископа, але від усіх людей цілого світа. До вас має нині завітати сам Бог, Ісус Христос. Тому готуйтеся, діточки, гідно його прийняти. Хатинку свого серця ви вже вчора вичистили у св. Т. Сповіді, а нині ви її прикрасіть своїми гарними постановами. Скажіть собі: „Від нині я вже поправляюся! Від нині я вже буду добрий, побожний, чемний, буду Ісуса любити цілим своїм серцем і душею, буду захищувати Божі заповіді, буду родичів шанувати, ближніх помагати, і буду робити все, що Богові подобається.“

А як зробите собі такі постанови і прикрасите своє серденько ширими молитвами, тоді розбудить у себе горяче

бажання прийняти Ісуса. Бажайте Його, вичікуйте Його, виглядайте Його. Правда, як ви вдома сподієтеся милого гостя, що аж на місток вибігаєте подивитися, ану чи вже не йде, ану, чи вже не видно Його здалека? Так і тепер, дорогі діти, зверніть свої очі на престіл, а серце ваше нехай говорить: „О, прийди, прийди до мене, любий Ісусе! Я вже приготував все, лиш прийди, солодкий Ісусе, і замешкай у мені!“

А як прийде Ісус до вашого серця, тоді ви руки свої положите на груди, і притискайте їх до свого серця. Тисніть до себе Ісуса, і моліться, говоріть з Ним. Правда, як це негарно було би, колиб до вашої хати прийшов якийсь гість, а ви всі з хати повтікали, і лишили Його самого? Правда, що так ніхто не робить? З гостем треба побути, поговорити. Так і ви, будьте думками коло Ісуса, не лишайте Його самого, говоріть з Ним.

Послухайте, як це робила одна маленька дівчинка, Неллі, що родилася в Ірландії 1903 р. Вона ще була малою дитиною, бо заведи мала 4 роки і 4 місяці. Але як захоувала, дуже просила тамешнього Єпископа, щоби дозволив їй прийняти Евхаристійного Ісуса у св. Причастю. І дозволив Єпископ. І мала дівчинка в часі своєї хвороби що днини приймала Ісуса у св. Причастю. Аж вкінці померла, маючи 4 роки і 5 місяців. Але одного разу мала дівчинка, як прийняла св. Причастя, сказала до своїх родичів: „Оберніть мене до стіни!“ Бо була така хоренька, що сама не могла рушитися. Здивувалися родичі, і питають: „Чому, дитинко, кажеш себе обернути до стіни? Ліпшеж тобі дивитися до вікон, щоби веселіше було!“ А дівчинка відказує: „Бо я хочу тепер говорити з моїм Ісусиком!“ І обернули родичі дівчинку до стіни, і говорила вона зі своїм солодким Ісусиком. А що говорила? Певно дякувала Ісусові, що прийшов до її серденька, і певно щораз її уста шептали: „Люблю Тебе, Ісусе, надусе! Люблю Тебе, Ісусе! Мій Ісусе пресолодкий!“

Так і ви, дорогі діточки, з Ісусом говоріть, дякуйте Йому. Але, дорогі діточки, так водиться в культурному світі, що, як приходить гість до вашої хати, то йому належало б якийсь дарунок дати. Звичайно гість приносить для вас якийсь даруночок, а ви повинні щось і гостеві від себе дарувати. Тому застановіться тепер, що Ісус для вас приносить? Отож найперше подарує вам Ісус своє Найсвятіше Тіло і Кров. Подарує вам те Найсв. Тіло, що Його Матінька Божа до своїх грудей тулила, те Найсв. Тіло, що за ваші гріхи терпіло страшні муки, було побите страшними ударами жидівських катів і пошарпане великими ранами на хресті, і ту Найсв. Кров, що спливала з Христових ран за відпущення наших гріхів. Подарує вам Ісус свою душу. Ту душу найчистішу, найгарнішу, наймилішу Господу Богу. Бо тепер ваша душа вже подібна до душі солодкого Ісуса.

ПРОВЕР
С/Ф. 1982
2/58

І подарує вам Ісус своє божество. Той сам Бог, що перебуває в небі, буде тепер у ваших серцях. Душа ваша стане тепер небом, бо серце ваше стане тепер мешканням Ісуса, а мешканням Ісуса може бути тільки небо. І подарує вам Ісус свою безмежну любов, ту любов, що для неї дав собі Ісус бік і серце копієм пробити, щоби тільки вас любити, і до неба привести.

(Докінчення буде).

=====

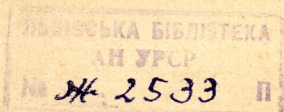
Львівська бібліотека
АН УРСР
№ 2533 II

о. Омелян Квіт

Реколекційні науки для дітей**VI Прийміть Ісуса до свого серця**

(Докінчення)

А тепер, дорогі діточки, що ви Ісусові подаруєте за те? Послухайте, на яку жертву для Ісуса рішився малий Богданко. Це було в одному містечку на Україні, над Дніпром. Там запанували большевики, і арештували 40 осіб за те, що вірили в Бога, і твердо тримались Христової науки. Усіх в'язнів загнали большевики до одного будинку, а коло дверей поставили сильну сторожу. За кілька днів мали усіх в'язнів вивести ген далеко аж на Соловецькі острови, де вічні сніги, леди, де ні церкви нема, ні священика ніде. Там чекали їх страшні муки і смерть. Тому в'язні забажали перед відїздом висповідатися і запричащатися. Але як це зробити? Якщо з'явився би між ними священик, тоді відразу смерть і йому і їм. Довго нещасні думали, і радилися, як це зробити, аж вкінці впали на щасливу думку, щоби хоч прийняти св. Причастя. До одної ув'язненої пані прибігав що днини відвідувати її 6-літній синок Богданко. Жовніри не боронили йому входити до середини, бо подобався їм гарний, рухливий і розумний хлопчина. І спитали раз в'язні малого Богданка: „Слухай, хлопчику! Чи ти знаєш, що це таке Пресв. Евхаристія?“ А Богданко каже: „Так, знаю! Це Ісус Христос!“ „Слухай! А чи не приніс би ти нам того Ісуса з церкви?“ А Богданко каже: „Чому ні? Принесу!“ „А що ти зробив би, як би хтось хотів відобрати від тебе Пресв. Евхаристію?“ — питають. — „Я нікому не дам, хіба що мене забив би!“ — сказав хлопчина. І цілу ніч молилися в'язні, роздумували над своїми гріхами, і збуджували в собі совершенний жаль за гріхи. Та водночас усі непокоїлися, чи прийде хлопчина ще раз, чи ні? А Богданко раненько пішов до священика, і розказав йому, чого в'язні просять. Побачив священик, що хлопчина, хоч маленький, але відважний і розумний і не дасть нікому Евхаристійного Ісуса на зневагу, тай пішов до церкви, вложив до бурси, що з нею ідеється до хорого, частиць з кивоту, вчепив бурсу Богданкові на грудях під сорочиною, і тайком випровадив з церкви. І побіг Богданко, а серденько з остраху тріпоталося у грудях, наче рибонька без води. Але вдавав веселого, якби нічого, і жовніри трошки пожартували з ним під в'язничними дверми, і впустили до середини. В'язні аж

захнули зі зворушення. Скоренько висадили його на стіл, по одному підходили до нього, і Богданко, наче ангел з неба кожному подавав Евхаристійну частичку. На кінець підійшла й Богданкова мама, і зі слізми на очах прийняла з його рук Евхаристійного Ісуса.

Отож бачите, дорогі діточки, на яку жертву був готовий той малий хлопчик. Він готовий був навіть на смерть, щоб не допустити до зневаги Ісуса. І ви, дорогі діти, теж вчора сказали собі, що вже більше грішити не хочете, що до гріху вже більше не вернете, що вже більше не будете ображати доброго Ісуса. Тому нині ще раз цю постанову відновіть собі, кажучи: „Волів би я радше на смерть піти, ніж наново ображати мого солодкого Ісуса!“ І саме така ваша постанова буде нині найкращим дарунком для Ісуса, що загостив до вашого серця. Віддайте Ісусові любов за любов! І хоч ця ваша любов буде в порівнанні до Ісусової любови маленьким вогником лямпки напроти сонця, то всеж Ісус прийме цю вашу любов, і розпалить її, аж станеться вогнем, що буде розгрівати ваше серденько щораз більшою любовю через ціле життя, аж до тої хвилини, коли Ісус зі своїми ангелами вийде напроти вас, щоби впровадити вас до вічної радості і щастя в небі. — Амінь.

о. В. Кулик

Короткі проповіді на місяць травень

(Теми з Акафісту Благовіщення Пр. Д. Марії)

I

„Не умолим нікогдаже, Богородице...“ (параклис).

Велика радість наповнює наші серця, що Боже Провидіння дозволило нам дожити щасливого дня, з яким зачнемо ряд вечірних молебнів в честь Богоматери Марії, Матери і Цариці неба та землі. — Хоч протягом року маємо багато днів присвячених подіям із життя Преч. Діви Марії з власними богослуженнями, хоч кожда ектенія, стихира чи канон кінчиться Богородичною піснею, бажання нашої душі тим незаспокоєне, вибрало собі ще місяць травень на щоденні молебні в честь Пресвятої Богородиці.

Коли вечірний дзвін гомоном наповнить нашу оселю, радо відриваємося від праці, спішимо віддати поклін Марії.

У Її стіп складаємо наші прохання за нас, наші родини, наш цілий народ. „Кождий, де спасається, туди оправдано прибігає“; а

український нарід має в Преч. Діві Марії свою Опікунку і Матір.

Свідком цієї правди тисячлітня історія нашого народу. Князь Ярослав Мудрий посвячує себе і нарід Цариці небес. Князь Ярослав Осьмомисл будує величавий катедральний храм в честь Богоматері при княжому дворі в Галичі. — А за княжим взором тисячі бояр, пізніше селян по широких землях України будує і присвячує храми Пречистій Діві Марії. А все в доказ любови і глибокої вдячності за особливіші ласки, які одержали з рук Пресвятої Богородиці.

На багнистих полях півночі під Грунвальдом в часі завязаного бою під удари мечів о сталеві панцирі лунає могутня пісня українських полків: „Богородице Дівиче! Богом славлена Маріє...“ Окрасою Запоріжжя є церква Покрова Богородиці. В походах на бісурменів ікона Покрова Божої Матері кріпить сили лицарів в боях за св. віру і край — чито вибиралися на чайках по бурхливому морю під Царгород, чи в далекому поході під Відень. Це переконуючі докази щирої любови до Марії і Її могутнього заступництва для „прибігаючих під державний Її покров“.

А вже найгіршої долі зазнав український нарід в часі гіркої панщини. Посеред тяжкої праці від вчасного ранку до пізньої ночі на чужому лані заникав вияв власної волі, почувань та прикмет людської гідности. Не було часу на жалі і скарги поневодених — і не було кому виявити своїх терпінь. Світ в той час суспільної несправедливости ділився на гнобителів і гноблених. Хиба в тихих молитвах міг Матінці Божій розповісти свою недолю нещасний кріпак. І вислухала стогін поневодених „Мати Руського Краю“, Марія. Тисячні докази своєї опіки виявила Марія в ласках, які спливали через чудотворні ікони, що в десятках появилися по наших селах і містечках (Підкамінь, Маркопіль, Поморяни, Бережани); — а декотрі з тих ікон і до сьогодні не втратили своєї чудотворної сили (Гошів, Зарваниця). — Кому то маємо завдячувати, що ми не зникли з лиця землі як нарід? — Відповідає на це пісня параклиса: „бо колиб Ти не заступалася за нас своєю молитвою, хто вибавив би нас від таких численних бід? Хтож заховав би нас до нині свободними?“

Та хоч часи змінюються, то випробувана опіка Марії не змінилася і не зменшилася для нас. Тому і ми заховуємо традицію наших батьків вдячності за тисячлітню опіку над нами. У травневих молебнях закликаємо могутнім голосом: „Не відступимо від Тебе, Владичице бо Ти спасаєш слуг своїх завсіди від усякої біди, єдина благословенна“.

II

„Ко Богородиці приліжно нині притедім...“ (параклис).

Хоч участь в травневім молебні не обов'язує під тяжким гріхом, — як прим. слухання Служби Божої в неділі і свята, — однак наша душа має так багато просьб до Марії, що тільки дуже важна перешкода всилі нас здержати від участі в молебні. Хтож з нас вільний від прикростей, господарських клопотів, недуги в родині? Не грішні такі прохання і можемо їх предклати Богоматері. Але найважлишою для нас справою є наше спасення — і о те передовсім просім Марію. Так навчає нас Ісус Христос в розмові з Мартою (Л. 10, 41). „Єдино же есть на потребу“. — Марта займалася угощенням Ісуса і Апостолів. Не ганить її Ісус, але вище ставить Марію. Вона сіла у ніг Господніх і слухала Його слова; вона „благую часть избра“. Праця і терпіння цього життя відіймуться від нас разом із життям, коли дасться нам вічний супокій. Хто має любов і бажання вічної правди, це не відійметься від нього во віки. В тім життї побільшується, а в тамтїм знайде своє усовершення (св. Августин). — Тому передовсім предкладаймо Марії прохання потрібні для спасення нашої душі, а інше, потрібне для нашого земського життя при приліжній праці і молитві дасться нам. В дальших розважаннях побачимо багато випадків, в яких Марія ратувала вірних в гризотах, прикростях, недугах, але ще більше, як вона ратує душу. Старий вислужений офіцер лежить хорий. Лікар сказав, що зближається смерть. Приятелі прийшли відвідати хорого і пригадують йому про обов'язок поєднання з Богом. „Ані слова про це!“ — відповідає хорий, — „я людина чести! Вірю і по совісті я служив і не маю собі нічого закинути“. — Жінка і діти удаються до Марії і просять апостольство доброї смерті о молитви в наміренню навернення умираючого. Марія вислухала прохання. Невдовзі сам хорий заявляє: „Служив я вірно панові земської вітчизни, що скаже мій Пан небесної країни? — Покличте священика! Бажаю висповідатися і бути вірний приказам Бога, перед котрим за хвилину стану“. — Марія уратувала душу, потішила родину і приятелів.

Скоро минає наше життя повне праці, гризот і терпінь. Просім Пресвяту Діву Марію о уменшення наших страдань, але не забуваймо про найважливішу справу, а саме: про наше спасення. Молім Пресвяту Діву Марію з глибини душі: „Владичице, умилосердися і поможи нам; поспішися, бо загигаємо задля множества гріхів, не відпускай слуг Твоїх з нічим, бо в Тобі маємо єдину заступницю“ (параклис).

III

„Воізбранной Воеводи побідитель-
ная...“ (1 конд. Акаф.).

Безмежну скількість ласк одержують християни від Богородиці. Вона наче мужна Воеводиня веде нас до перемоги, а ми з вдячності приносимо їй благодарні пісні, укладаємо похвальні величання, засилаємо з глибини серця молитви. Найбільше улюбленою є молитва „Богородице Діво“ звана „Ангельський привіт“. Вже малу дитину учить цієї молитви добра мама, говорить її кождий християнин ціле своє життя по кілька разів на день, а знемощений старець, коли вже не всілі говорити довгих молитов, шепче безупинно „Богородице Діво“. Щодня говоримо „Достойно єсть...“, „Под Твою милість...“, а в кожному молитвеннику знайдемо чи мало інших молитов і пісень в честь Матінки Божої, всетаки по „Ангельським привіті“, найбільше прийнятою у нас молитвою до Богородиці є Акафист.

Акафист цінний своїм походженням: В році 626 за панування імператора Іраклія і патріарха Сергія підпили українські полки — (з тодішньої назви „скити“) — під Царгород. Злякалися мешканці столиці Греції хоробрих лицарів півночі, і не мали великої надії на виграну в бою. Їх надією була Богородиця. Духовенство і нарід зібралися на молитви у Влахернський церкві. Молилися, не сідаючи, цілу ніч — (з того назва „несідален“, по грецьки акафист). — Благали вони Марію „невісту невенчану“ о захист, поміч і ратунок: „О всехвальна Мати! освободи нас від усякої біди і спаси від будучої кари тих, що взивають Тебе“ (13 конд.).

Було то в суботу п'ятої неділі великого посту. Війська греків відігнали напасників, а зібраний нарід міг співати побідительну пісню: „похвальні величання приносимо ми, Твої слуги, Богородице, в подяку за визволення від небезпек“ (1 конд.).

З прийняттям християнства на Україні, прийнято і акафист, якого початок вяжеться з подією виправи українських полків на Царгород. П'ята субота вел. посту „акафістова“ своїм богослуженням пригадує могутнє заступництво Марії для „прибігаючих під Її покров“; — а сам акафист є улюбленою молитвою українського народу, бо хоч не ним уложений, але з його причини. — Акафист гарний своїм укладом. Складається з 25 пісень. Коротших 13, довших 12. Перші і другі описують подію благовіщення і по ній слідуючі, як: відвідини Єлисавети, рожество Ісуса Христа, поклон пастирів мудрих, утеча до Єгипту та захота величати Пречисту Діву. 12 коротших пісень кінчаться окликом „Алилуя“ — називаються кондаки. — 12 довших має ще по 12 закликів до величання Марії. Зачинаються словом „радуйся“, а кінчаться

словами „радуйся, невісто неневісная“ то є: „невісто, що не перестала бути Дівою“. — Перший кондак зачинається величанням: „Воїзбранной Воеводи...“, „начальниці нашої оборони похвальні величання приносимо...“. — Акафист могучий силою вислову, Пребогатий в зрівняння і образи; А 12 рази по 12 повторюване „радуйся“ надає акафистові настирливого умолення і наче примушує Марію вислухати наші благання. Зпоміж тих 144-ох гарних похвал в честь Марії вибираємо 30 як предмет наших щоденних розважань в часі молебня цього року в травні. Приглянемося, скільки краси і багатства думки криється в кождім заклику. Згадка про його походження зв'яже нашу сучасність з нашою світлою минувиною. А свіжість вислову запалить наші серця до ревнішого почитання Марії, глибоко пересвідчені, що ця молитва всилі виблагати у Неї, „щоби Бог хоронив нас від усякої пригоди та стеріг нас усякої шкідливої діавольської напасти“ (мол. акаф.).

IV

„Радуйся, падишаго Адама возваніє“. — (ікос 1).

В акафисті знайдемо важні події з історії Божого об'явлення, а ними освічується наш ум. Відчуємо заохоту практикувати в нашому житті чесноти, якими відзначалася Марія. Вона сама світить нам зразком тих чеснот і стає заступницею у Всевишнього Бога, а наше серце запалюється любов'ю до почитання Богоматери, передовсім в хвилях зневіри і упадку. Доказом служить наш праотець Адам, коли співаємо „радуйся, Маріє, падшаго Адама возваніє“, то є: Марія приносить скріплення на душі для упавшого Адама.

Нарушив Адам в раю Божий закон. Слідую кара: втрата раю, тяжка праця, а вкінці смерть. В аді чекає Адам на прихід обіцяного Спасителя. Ад це місто, де праведники Старого Завіта очікували приходу Месії. Та хоч ад не був місцем вічної кари, як пекло, а тільки до — часної, всетаки гірка доля стрінула Адама; він засумований і прибитий. Роки минають в темряві ада, та тільки одинока надія просвічує „прихід Спасителя“. — Тисячки вже діт минають... Колиж прийде Він?.. — І от доходить до Адама вістка, що Господь милосердний вибрав вже Матір для Спасителя. Архангел Гавриїл повернув з Назарету і звістив, що Марія з найглибшим послухом „Се я раба Господня, буди мні по глаголу Твоєму“ — згодилася стати Матір'ю Бого-чоловіка Месії.

Яка радість наповнила Адама! Підноситься на душі. Вже не довго тривати муть його терпіння в аді. Марія стає дійсно „падшаго Адама возваніє“.

Чи не огортає часто і нас темнота духа, зневіра? Може якийсь смуток виглядає неможливий до усунення? Згадаймо про Марію! Вона стане нам „падшим возваніє“.

В році 589 страшна зараза бушувала в Римі. Не було ратунку перед нею, ані лікарства. Наче темна змора загягла душі мешканців міста. Кожний в переляку чекав хвили не-дуги і певної смерті. До когож маються звернути о поміч, як не до Марії? Тодішній папа Григорій Великий заряджує спільні молитви і процесії з образом Богоматери. В часі такого покаяного походу з іконою Матери Божої, видить св. Григорій — в тім місці де сьогодні твердиня св. Арх. Михаїла — Ангела у воздуху. Ангел ховає меч караючий місто заразою, і співає пісню: „Радуйся, Царице небес“. Аलिуя!“ — А св. Григорій додав: „моли Бога за нас! Аलिуя“. — Зараза з тою хвилиною щезла, а римляни в той день (25 квітня) величають Марію словами тої ангельської пісні.

Коли і в наші душі вкратеться зневіра, а „лице наше западеся від смутку“ (Пс. 6, 8) спішім перед ікону Богоматери Марії. Вона є „падшого Адама возваніє“, — і нас піднесе, як добра мати свою дитину. Скріпить на дусі і додасть сили в терпіннях чекати милосердя Божого над нами, бо через Марію „Господь молитву мою почув“. (Пс. 6, 9).

V

„Радуйся, слез Евиних ізбавленіє“ (1 ікос).

Не тільки Адам поніс кару як наслідки гріха в раю, але також прамати Ева відчула гіркість райського овочу.

В першу неділю вел. посту Церква описує їх плач перед воротами раю, — а на кожній вечірні символічно представляє те саме священик, коли відчитує молитви перед зачиненими царськими воротами. Ева виливає густі сльози за себе та рівночасно видить сльози, які спливають з очей мільонів людей тисячами літ.

Марія освободила Еву від сліз; увільняє часто і нас від плачу.

Сльози є ознакою болю тіла або душі. Мужчина рідше плаче, а часто мовчки терпить. Жінчині лекше приходить плач.

Щаслива людина що може плакати. По щирім плачу приходить деяка полекша. Однак не на довго! Треба підшукати відповідного ліку, щоби усунути біль, а тоді і сльози самі перестануть плисти з очей.

Хтож міг принести Еві „утоленіє слез“? — Відповідаємо: тільки Марія! — Ева прамати Старого Завіта; — Марія Мати Нового Завіта. Як Ева стала причиною наших

сліз, так Марія отерла і отирає много сліз многим, що шукають у Неї супокою. Гляньмо на відпустові місця, а побачимо скільки потіхи знаходять вірні почитателі Марії.

Громадянина міста Трибергу в шістьдесятъ восьмих році життя стрінуло велике нещастя. Він набрався прокази. Ліки не помагали, мусів покидати родину і місто, та відійти до місця відокремлення для прокажених. До кого він може удатися в тій прикрій для нього хвилі, коли люди відмовили йому ратунку? — Недалеко міста в ліску зпід скали випливало джерело води, а побожна рука завісила на дереві, що похилене росло над джерелом, образ Матери Божої. — Там спішить прокажений. Паде перед образом Богоматери на коліна; витягає руки до неба; благає у Заступниці християн помочі та робить обітницю із вдячності поставити на тім місці фігуру Божої Матери з Дитятком Ісусом. Горячі сльози обмили його лице і були доказом ревности його молитви. Повний дитинної надії обмиває лице в джерелі. якже він утішився, коли побачив що негайно проказа із рук і лица уступила. Обмився цілий, і став очищений: — Паде на лице перед образом Марії, а молитва вдячності пливе з його уст до Марії, що чудесним способом дала йому здоровля і отерла сльози з його і його засмученої родини очей.

Марія отирає сльози з наших очей, усуваючи причину наших сліз. Може це бути недуга тіла або недуга душі. Зокрема спасенні сльози над гріхами нашої душі. Св. І. Золотоустий (гом. 3. до народу) заохочує нас до таких спасенних сліз: „Плач — каже — над гріхами, щоб ти їх змив своїми сльозами“. — За такі сльози треба дякувати Пречистій Діві. Плач того рода приносить полєкшу для душі подібно — як пророкові Давидові. В хвилі тілесної недуги, нападу ворогів і душевного смутку втомився він від зітхання: „сльозами моїми постіль мою зрошую“ — говорить в 6-ім псалмї, стиху 7. — Але зараз таки в стиху 9-ім заявляє з радістю: „бо почув Господь голос мого плачу“.

Коли наші очі заллються сльозами по причині тілесного чи душевного болю спішім до Марії. У Неї знайдемо поміч і потіху. Може не зараз; може пізніше, — але напевно. Марія „злез Евиних ізбавленіє“ — Марія і наших „злез утоленіє“.

VI

„Радуйся, молніє душі наші просвіщаючая“ (11 ікос).

Первородний гріх лишив нам в спадщині затемнення розуму і схильність волі до злого. Мусимо дбайливо учитися, щоби просвітити наш розум. Зрозумів це належно

наш нарід, що довгі віки був в темноті. Освіта, наука, знання — це речі, за якими по світовій війні пропадають наші селяни — рільники. Брак ріллі каже їм шукати іншого джерела прожитку, а тут вже треба науки. Коли „старий“ не може йти до школи, то „школа“ йде до нього. Купує добру книжку, часопис і учиться.

Але знання господарських справ не дає ще повного вдоволення. Вірші і повісті зображують часто гарний, а не здійснимий світ, і читач чує огірчення, а часом розчарування. Потрібна нам наука, яка давала б знання скоро і приносила вдоволення. А це можемо знайти у Матінки нашої Марії.

Марія є тою, що наче блискавка освічує наші душі.

Як блискавка роздирає нагло темноту і робить явними предмети, так чудесне освічення є несподіване і дає повне знання всіх правд, потрібних до спасення. Такого просвічення досвідчив на собі гонитель Савло, що перемінився у вибраний сосуд Божий — апостола Павла. В місце довгої науки, Марія освічує розум скоро і закріплює волю до добрих діл так, що її почитателі стаються чесними людьми і на ходять вдоволення в житті.

Жид Ратісбоне знав, що Христова віра є правдивою, але не міг рішитися на її прийняття. Побуваючи в Римі, купив корабельний білет на виїзд до Єгипту. Вступив ще до церкви св. Андрея (делля Валле) оглянути її красу, особливо різьбу Матери Божої, що тримає на колінах Ісуса по зняттю з хреста („Пієта“ копія арт. Мікельанджеля з церкви св. Петра). Згадав про Матір Божу і нагло ясність огорнула його. Він упав на долівку, а встав освічений в християнській вірі, повний знання. Вийшов з церкви і удався не на корабель, що відходив до Єгипту, але до католицького священика з просьбою уділення йому Тайни хрещення. Його брат, також жид, на прохання наверненого прийняв медалик Божої Матери. Але не довго носив його на грудях як жид, до кількох тижнів також охрестився. Марія просвітила душі обох братів наче блискавка.

І наш розум часто затемнений, що не розрізняє вартісне від безвартісного. І то засліплення помітне у двох напрямах: або не бачить того, що дійсно є; або здається йому, що видить те, чого в дійсності нема. (Тертуліян. Апол. гл. 9). В найвищій степені сліпота ума є тоді, коли той, що вдоволений туземним життям, вмовляє в себе, що будімо нема вищого щастя і добра, (св. Григ. Наз. мова 21). — Така темнота дуже небезпечна, бо закриває нам природне життя. Спішім до Марії! Вона скоро нас освітить. А ціле знання міститься в кількох словах: „Марія те робила, і я робитиму; Марія те оминала, і я так

зроблю". Марія молилася, і я буду. Марія не кляла, і я не буду клясти. — Марія не обмовляла, і я того не зроблю, і т. п. — Скоро наше життя освічене Марією принесе нам вдоволення в туземнім життю, а в небі радісну вічність. „Світ возсія праведнику, і правим серцем веселіє“ (Пс. 98 11). Світло Божої ласки засіяло праведникови; і лише людям правого серця пішло веселість по темних днях смутку. (Перек. о. А. Слюсарчука).

VII

„Радуйся, Тройці тайники про-
свіщаючая“. — (5 ікос).

Пізнали ми, що Марія просвічує своїх почитателів скоро і без книжок. Деякі правди, як природні і надприродні, легко для нас зрозумілі; приміром: „Бог є справедливий суддя, котрий за добре нагороджує, а за зле карає“. — Розуміє це мала дитина. За те трудніша: „Є один Бог в трьох особах“. — Чим більше учені бажали цю правду збагнути, тим більше бачили свою неміч. Св. Августин довго-довго роздумував над тією правдою віри, і заявляє нам, що чоловік му-сить признати, що Бог знає більше, ніж ми, бо тільки один Бог є всезнаючий. Коли ми не всілі пізнати те, що другий чоловік знає, бож людське серце знає тільки Бог, то як ми можемо пізнати те, що знає тільки Бог?

А однак є чимело побожних людей, що завдяки допоміж Марії пізнають легко найглибші тайни св. віри.

Марія просвічує дослідників Пресвятої Тройці так, що для них ті таїнства стають зрозумілі.

В старім Завіті не об'явив Бог цієї тайни, хоч у мно-гих місцях св. Письма є зазначена правда про три Божі Особи. В Новім Завіті проголосив цю правду Божий Син ясно і виразно при численних нагодах. Апостоли отримали від Божественного Учителя дар розуміння таїнства св. віри: „Вам дано знати тайни Царства Божого“ (Л. 8, 10) — каже Ісус; то є: „бажаючим і прямо достойним“ — додає св. Григорій Наз. — Такий дар мали многі Учителі і Отці св. Церкви. Деякі побожні християни розмовляли про ті таїнства як про легко зрозумілі правди. Св. Тереса говорить про себе, що Бог дозволив їй одного разу оглядати, в який спосіб є один Бог в Трьох Особах. А те видіння було таке ясне, начеб виділа очима те, що ми тільки з віри знаємо. Учені нехристияни навіть не хотять допустити можливості існування тієї правди. — Єретики аріяне хоч про ту правду чують, однак не розуміють. Ми християни знаємо і віримо: „що є один Бог в трьох особах“; — завдяки Марії почасти

і розуміємо, бо „Марія чиста, золота кадильниця, одного з нероздільної Тройці захист, яку Отець уподобав собі, а Син за діланням всесвятого Духа поселився в утробі Її найсвятійшій“ (Богор. на Утр.) — Ог як приступно вияснена ця тайна.

В часах арійської єреси, що зневажала Прсв. Тройцю, і несторіянської єреси, що забидала почитання Богородиці збудував св. Кирил, єпископ Смирни, церкву в честь Богоматери. А причиною була отся подія: Поза тим містом росло високе кипарисове дерево, а в його галузях запримітили вірні ясне світло. Многі приходили тут молитися і отримали потрібні ласки.

Це спричинило, що один з христіян виліз на кипарис і знайшов там образ Марії врослий в гілля. Доказ, що від давна там знаходився.

Так Марія чудесним способом застидала єретиків, а скріпила „православно почитаючих“ Пресвяту Тройцю і Богоматір Марію.

Св Августин часто в часі тяжкої праці кріпив себе побожним окликом: „О моя Любови! о моя Радости! о Пресвята Тройце!“ — Кріпим тими словами і ми себе, ми вигнані сини Евині на цьому „юдилі слез“. — Просім Матір милосердя і нашої надії, щоби праведним життям удостоїлися розуміти тайни Божої благодати, а в вічному щастю оглядати Пресвяту Тройцю.

VIII

„Радуйся, ангелов многословущее чудо“. (2 ікос).

Вчора пізнали ми, як Марія допомагає нам до зрозуміння тайнства Пресвятої Тройці. Меншою тайною, а все-таки тайною є для нас діяння ангелів в справі нашого спасення. Сотворив їх Бог перед видимим світом. Є це чисті, безтілесні духи, що мають Богови служити: „творяй ангели своя духи“ („ділаючи ангелів своїх післанцями наче вітри скорими“ Пс. 103, 4. — пер. о. Слюсарчука). Вони мають славити Бога: „Хваліте Господа з небес; хваліте Єго всі ангели Єго“. (Пс. 148, 1—2.) — Господь посилає ангелів до людей з своїми наказами: прим. до Ісуса Навина, до Ілїї. — На вид ангела дрожать зі страху ті, що бачать його: „І рече Геден: уви мні Господи, Господи, яко видіх ангела Господня лицем к лицу“ (Суд. 6, 22). — І не дивно, бо ангели, виповняючи Божу волю, карали людей. Ангел убив синів єгиптян (Ісх. 12, 19), ізраїльтян (2 Цар. 24, 15) і асирійців (4 Цар. 19, 35).

В Новім Завіті також дуже часто являються ангели людям; але як добрі дорадники, приятелі і хоронителі, а менше як суворі виконавці страшної Божої кари. Звідки взялася ця таїнственна переміна?

Марія відкриває нам тайну становища ангелів до Неї і до нас.

До Марії ангели відносяться з найбільшою пошаною. „Передпрестольного ангела — Гавриїла — (Л. 1. 19.) — післано з неба сказати Богородиці: Радуйся!“ (1. ікос.). І від тої хвилини оточують Марію. Вони першими гістьми у Вифлеємі; охороною перед Іродом; дорадниками повороту з Єгипту в Назарет. Вони — слуги Божі в небі — задля Ісуса Христа слугами Богоматери. По воскресенню Ісуса ангел спішить сказати Благодатній: Радуйся! А по Її успенію заносять Її чисте тіло з пречистою душею до неба.

Коли таке — повне глибокої пошани — відношення ангелів до Марії, нашої Неньки, — відразу стає нам ясным, що відношення ангелів до нас є також повне прихильної услужности для рятування нашої душі. Вони радуються нашим наверненням: „така, кажу вам, (запевнює нас Ісус в Л. 15, 10.) — буде радість перед ангелами Божими над одним каючимся грішником“.

Ангели заносять праведного до вічного щастя, як це зробили з убогим Лазарем. (Л. 16, 22.).

Вони виступають проти тих, що зневажають Богородицю. Вони радуються, коли вірні почитають Марію. — В однім місточку постановили вірні побудувати церкву на горі, де появилася образ Матери Божої, а сотки прочан отримували ласки. Єпископ вислав комісаря на перевірку місця. Комісар в товаристві місцевого пароха і бурмістра прийшов на гору і рішуче зажадав, щоби образ перенесено до парохіяльної церкви, а тут не признав відповідною будову церкви. Але в тій хвилині цілий поблід, задрожав, упав на коліна, розплакався і зачав співати пісню до Матери Божої. По скінченні пісні змінив свій погляд і не робив перешкоди в будові церкви. Він пояснив зміну погляду на справу тим, що, коли хотів увійти до каплички, виступив проти нього небесний воїн і замахнувся на нього мечем, щоби його убити. Видно, така Божя воля і Марії, щоби тут, де появилася образ, збудовано церкву.

Відаймо і ми належний поклін Богородиці, бо вона „чесніша Херувимів і славніша від Серафимів“. Просім Її, щоби післала нам святих ангелів, і щоби під їх охороною дійшли ми до оглядання Вічної Правди.

IX

„Радуйся, Маріє, бісов многоплачевний струпе“. (2 ікос).

Довкруги нашої душі ведеться завзята хоч невидима боротьба. Як ангели хоронять нас від злого, Богом „післані на послугу для тих, що мають наслідувати спасення“ (Євр. 1, 14. — так наш „противник, діявол, як лев рикаючий ходить, шукаючи кого пожерти“ — (1, Петр. 5. 8,). — Ангели часто побіджують діяволів, бо Господь не дозволяє більше нас кусити, ніж ми можемо видержати, однак найбільшою нашою охороною перед діяволом є Марія.

Вона наче болісний струп для діяволів.

„Струп“ це рана, і то не одна, а багато. Дуже докучлива, бо не легко гоїться.

Таким „многоплачевним струпом“ для діяволів є Марія. Спричиняє вона їм багато плачу. Діявол вже має у своїх кігтях душу, вже тішиться нею в надії, що не вирветься йому, а тимчасом Марія приходить з поміччю і вириває, ратує душу.

В місті Каркасон у Франції приведено до св. Домініка еретика альбігенза, котрого злий дух був обсів. Святий закликав злого духа, але він не хотів відповідати. Тоді побачив святий Божу Матір, окружену ангелами і вона приказала німому духови відповідати на питання Святого. На той приказ закричав злий дух: „О! Ти наш вороже, наше знищення і застидження! Чого Ти приходиш з небес, щоби нас мучити, коли нас силуєш говорити правду! Слушайте люди! Тут приявна Мати Божа! Вириває з наших рук жертву. Хто почитає Марію, то не може бути осуджений, бо Її одне зітхнення у Пресвятої Тройці має більшу силу ніж молитви Святих. Якби не Її заступництво, ми діяволи, були би давно вже знищили Церкву і Христову віру“. — Діяволи замовкли, а святий Домінік почав зі зібраним народом молитву до Богородиці. Ще не скінчив молитви, як злий дух опустив свою жертву.

Замітне, що всі вороги католицької віри зачинають свою діявольську, руйницьку роботу від зневажування і забирання почеси Марії. Видно знає Її силу той злий дух, що кермує тією ворожою акцією. Коли вирве зі серця християнина віруючого і практикуючого любов до Богородиці, то і решта роботи легко піде.

Протестанти (баптисти і дослідники біблій) зачинають пускати перші трійливі стріли ось які: „Пощо вам образу Марії! Таж вона не є Богом! нащо Її почитати і ставити нарівні з Богом?“

Легкодушні ліберали кидають перше кілька жартів, в яких повно здосливої насмішки з Пречистої Дівиці. Тими

кпинами убивають пошану для Чистої Діви, — а потім вже легко захитають основами віри. Чому всі вороги в тій тактиці погоджуються? — Ось наша відповідь:

Бідна дитина, яка утратила свою неньку, це сирітка! Кожний її використовує і помітує нею. Не має біднятка матери, щоби нею заопікувалася, її захистила і повчила.

Такими сиротами стараються зробити вороги Церкви ті свої жертви, яких хотять вирвати з Христового стада. Заберуть їм Матінку Божу, могучу Заступницю в Бога, зроблять їх беззахистними сиротами, а потім вже їх поведуть на манівці, аж заманять у свою кошару.

Не забуваймо у хвилях покуси утікати до Богоматери. Вже диавол почне тішитися, що нас піймав, але Марія всилі заподіяти йому болючу рану, відбираючи жертву. Просім її: „Не полишай нас людській опіці, Пресвята Владичице! — бо журби нас обгортають і не всилі ми стерпіти диавольських стріл! Охорони не маємо! З усіх сторін нас поборюють! І потіхи не маємо, хіба в Тобі, Владичице світа. Не погорди нашою просьбою, але вповні її виповни“. — (Стихира з мол.)

X

„Радуйся, деннице незаходимаго світа“ (ікос).

Марія відкрила в Новім Завіті багато правд, які були незвісні в Старім Завіті, що був наче темрявою. Марія розяснила нам Тайну Пресвятої Тройці народженням Божого Сина. Вона виявила свій вплив в невидимій нам боротьбі о нашу душу між ангелами і діяволами; потішила Адама і обтерла сльози Еві з хвилиною, коли дала свою згоду стати матір'ю Спасителя. Як подорожуючі в часі темної ночі нетерпеливо ждуть на появу ранньої зорі, що заповідає близький схід сонця, так Марія є ранньою зорею, що звіщає прихід незаходячого Світла-Христа, „Сонце Правди“, як співаємо в різдвянім тропарі.

В Діяннях апостолів ціла 27 глава містить дуже цікаву подорож апостола Павла до Риму, де мав стати перед цісарем. Плавба була небезпечна; дув противний вітер і зближалася бурлива, дощева зима. Апостол Павло остерігав перед небезпекою і радив на Криті зазимувати, кажучи: „Мужі, бачу, зі шкодою і великою втратою не тільки набору і корабля, але також наших душ буде плавба. Та сотник слухав більш начальника й керманича, ніж того, що говорив Павло“.

Відчалили і поплили. Та небавом опісля ударив на них бурний вітер. Корабель пірвало і він не міг плисти проти вітру. „Ми, піддавшись, були гнані“. — „А коли нами ки-

дала сильна буря, на другий день викинули набір". „Колиж ані сонце, ані звізди не являлися через многі дні, а буря немала налягала, відтята вже була всяка надія на наше спасення". — „Коло півночі здавалося корабельникам, що показалась їм якась країна". Та боялися, щоби не попали на острі місця, кинувши зі заду корабля чотири якорі, благали, щоби настав день. А як почало дніти, просив Павло усіх прийняти їду, кажучи: „Прошу вас, прийміть їду для вашого здоров'я, бо нікому з вас і волос з голови не впаде. І повеселійшали всі, і прийняли їду". — Свіжа надія вступила в їх серця, бо рання зоря звіщала схід сонця і ясний день по чотирнадцятьох днях мряки і темноти.

Подібною була судьба Старого Завіта. Довгі і безпросвітні віки минали в надії на прихід Сонця-Месії. Пророки передсказували прихід; батьки з посліднім благословенням передавали це своїм синам; а всі з тугою питали, коли появиться Спас? — І от вже появилась Марія, Мати Спасителя, та рання зоря, що звіщає скорий прихід Христа Царя.

І у нашій душі деколи запанує подібна темрява-безнадійність. Важкий смуток заляже нашу душу; і як у темноті не розрізняємо предметів ясних від чорних, подібно в такім горю не знаємо, хто нам прихильний, а хто ворог? В кого знайдемо раду, ратунок?

І як ясна зоря підганяє темряву, так нехай згадка про Марію, „денницю незаходимаго світа" (звізду проявляючу сходяче Сонце-Христа) прояснить темноту нашої душі, а засвітить у ній надію скорої потіхи і радости.

„Ти — Маріє — є для нас муром прибіжища; освобождения у горю! Ми світлом Твоїм безупинно радуємося, о Владичице, і тепер спаси нас від терпінь і бід". (6 піснь канона).

XI

„Радуйся, чудес Христових начало" (2 ікос).

Рання зоря не гасне, коли зійде сонце. Її блиск тільки тубиться в сильніших і могутніших його проміннях. Зоря стає майже невидимою, однак не відлучується від соня, але безупину йде перед ним.

Подібно є з Марією. Коли заясніло Сонце вічної Правди, Христос в часі своєї учительської праці, Марія йде вслід за Ним. Радіє Його славою, сумує Його терпінням.

Раділа Його великими ділами — чудами, які для добра ближніх творив. Раділа Марія, бо вона була початком Христових чудес.

В Назареті являється архангел Гавриїл Марії і заповідає їй, що вона вибрана на Матір для Спасителя. Поява ангела велике відзначення, велике чудо! Перше чудо в Християнській справі. Марія „начало чудес Христових“!

В Кані Галилейській з Ісусом бачимо Марію. В часі весільного пира зайшов прикрий випадок, забракло вина. Мати Ісусова спостерегла заклопотання господарів, зблизилася до Ісуса і сказала: „Вина не мають!“ — В тих словах видно милосердя Марії з ніжністю і надією на поміч Сина. Вона у відкупленню людського роду займає особливе місце. Просьба Марії є спонукою, що Христос творить перше чудо, перемінюючи воду в вино. Марія дійсно „начало чудес Христових“.

І так до сьогодні! Тисячі чудес творить Ісус, а початком і спонукою Марія.

Завітаймо в відпустові місця, а самі будемо свідками, як через руки Марії спливають ласки від Її Сина. „Дня 16. вересня 1936 стрінуло мене велике нещастя — оповідає Мих. Качорак з Товмаччини. Зі страху я онімів і напад мене великий біль голови і зубів. Не міг я промовити ані слова аж до св. Юрія, 7 травня 1937. р. Коли людська поміч не могла нічого вдіяти, тоді я звернувся з молитвою до Бога й Преч. Діви Марії. Крім того я жертвувався піти на св. Юрія на відпуст до Зарваниці. Коли там я напився води з цілющого джерела і помолився до Матінки Божої та до розп'ятого Спасителя, нараз почав я говорити. Від полудня того дня і біль голови устав і зуби перестали мене боліти“. (Місіонар. Ч. 1, 1939).

Розгортнім послідні картки котрогонебудь числа „Місіонаря“, а знайдемо товстим друком випечатане: „За вислухані молитви і одержані ласки дякують“ — після того довгі рядки десятків християн, які явно твердять, що Марія не перестала бути „началом чудес Христових“.

Дякуймо Марії за Її поміч і подивляймо Її усердне старання о нас: „Богацтво уздововлень зливаєш на тих, що з вірою оспівують Тебе, Діво, і величають невисказаного Твого Сина“. (8, піснь канона Богор.).

о. В. Кулик

Короткі проповіді

на місяць травень

(Теми з Акафісту Благовіщення Пр. Д. Марії)

XII

„Радуйся, ниво гобзованія щед-
 рот“ (3 ікос).

Наша душа є неначе нивою. Божественний Сівач кидає в ту ниву зерно спасенної науки через священиків, родичів, добрих людей, добру книжку або природні явища. Але почва, на яку паде зерно Божої науки, є різно урожайна, скалиста, заснічена бурянами, будяком і терням. Тільки урожайна, вичищена з буряну та пухка принесе плід. А перемінити ниву нашої душі з неурожайної на придатну під засів, то велике і трудне діло. Як господарєви помагає в праці над виробленням ниви під засів його рідня, особливо його дружина, так у підготовці нашої душі під зерно Божої науки помагає Матінка Божа.

Марія запущену ниву нашої душі перемінює на урожайну.

Господарі-рілляники знають, що є запущена нива. Будяки, гірчиця, пирій задушують кожний посів. Рік-річно чекає господар на урожайний і видайний збір, але дармо виглядає! Треба поле вичистити з буряну, ублагороднити навозами, засіяти добірним зерном, і як Бог поблагословить працю відповідною погодою, можна бути певним обильного збору.

Подібно діється з нашою душею. У декого вона тверда наче скалиста рілля. Слухають вони слова Божого, але не приймають задля твердості серця. У декого наче безвогкості і засохла. Вони вірують через якийсь час, колиж настануть труднощі і переслідування, відпадають. — Буряном у людей є надмір дочасних журб, жадоба багатства, а це все пригнічує спасенні пориви. Треба просити Марію, щоби прийшла зі своєю небесною поміччю у виконенню бурянів і справ-

ленню ріллі-ниви нашої душі під засів надприродних чеснот. Вона всіли чудесним способом дати ниві нашої душі „гобзованіє щедрот“.

Марія Єгипетська перевела 17 літ в Александрії грішно. З нагоди свята Воздвиження Чесного Хреста в Єрусалимі забажала вона й там удатися для продовжування свого негідного діла. Та коли хотіла увійти до церкви, якась невидима сила стримала її у дверях і три рази ударемнила її заходи. Глянула на образ Богоматери з Дитятком-Ісусом на руках, а Марія сейчас розпочала працю очищення її душі з бурянів. „Я знаю — закликала розкаяна грішниця, — що мої гріхи мене не впускають глянути на св. хрест, на котрім Син Божий помер за мене! — Алеж любов Твого Сина безконечно більша, ніж мої гріхи! — Мати Божа, вимоли для мене прощення!“ Щирі сльози свідчили про глибоку переміну, яка зайшла в душі грішниці, а довгі роки строгої покути в надйорданській пустині посвідчили правду, що Божа любов безконечно більша від наших гріхів, та що Матінка Божа всіли виполоти буряни в душі найбільшого грішника.

Дозвольмо й ми в нашій душі господарити Марії. Вона, що зродила Добродія людства, стане джерелом багатства добродійности для нас. Засіє у відчищеній душі щирим покаанням багато чеснот, які принесуть обильні плоди для спасення.

XIII

„Радуйся, каменю напоївший жажущія жизни“ (6 ікос).

В першій місяці сорокового року мандрівки по виході з Єгипту, прийшли сини Ізраїлеві і вся громада в пустиню Сін. Тут нестало народовиводи, і стали нарікати на Мойсея і Арона. І ввійшов Мойсей і Арон в намет завіту, впали лицем до землі і кликали до Господа: „Господи Боже, вислухай голос народу, і отвори їм джерело води“. — І явилася сила Господня над ними, і промовив Господь: „Візьми палицю, і збери нарід, ти і твій брат Арон; і промовте до скелі перед ними, а вона дасть воду“. — І взяв Мойсей палицю і зібрав нарід перед скелею, але усумнівся. — Чи для ворохобників, бунтарів і невірних, мимо численних чуд, як щоденна манна і мясо з куропатв, — дасть Господь воду?

Однак підняв руку та вдарив палицею два рази в скелю, і потекло дуже багато води. Начерпав народ; поніс по шатрах; напоїв скоти. Все ожило! Тай земля навколо джерела води невдовзі випустила траву і квіти.

Ми — (вчора) — постановили вичистити з буряну ниву

нашої душі та засіяти зерном чеснот; однак без Божої благодати — тої „живої води“, бо так її Ісус у розмові зі Самарянкою називає, — не дочекаємося плодів. Отже спішим до Марії Богоматери.

Марія є тою скелею, що спрагненим виеднює „воду живу“ Божої благодати.

Св. Письмо (І Кор. 10, 1—4) Ісуса Христа називає „каменем життя“, однак Марія є Матір'ю Його. В Богородичні (отпуст. гл. 8) співаємо:

„Радуйся, камень жизни в чреві Твоєм вмістившая“. — Тому Богородиця має силу виеднати для нас у Її Сина „живу воду“ Божої благодати, так дуже потрібну для наших осхлих і спрагнених душ у туземнім життю.

Св. Церква називає Ісуса Христа „каменем“, а Пречисту Діву „горою“. Піснь з повечеря (гл. 3. ірм. 4) про видіння пророка Даниїла (гл. 1, 34—45): „Виділ еси, дондеже отторжеса камень от гори без рук...“ Про Марію: „Гору тя велію, несікомую Даниїл духом виді... Владичице, от неяже камень отсічеся Христос Слово“.

Звідтіть великий вплив Богоматери на засоблення нас у „живу воду“ — Божу благодать. Зрештою сам Христос в послідний великий день празника кликав: „Коли хто спрагнений, нехай прийде до мене і пє“ (Ів. 7, 37); а при керниці Яковівій в Сихар виказує силу Божої благодати словами: „а вода, котру я йому дам, буде в нїм джерелом води, що тече в життя вічне“ (Ів. 4, 14). — Хтож зможе випросити у Христа обильніших ласк для нас, як не Божа Мати, Марія? Коли Спас схотів в утробу Діви поселитися, показав світови Її як нашу заступницю (7 ірм. канона Богор.).

А як заступниця і „всенадійна Посередниця до Творця“ (конд. гл. 5) не погордить молитвою грішників і виеднає воду Божої благодати для спрагнених душ.

Коли в мандрівці нашого життя знайдемося наче в безводній пустині, де зза кожної скелі слідить за нами, наче дикий звір, облудний брат, а під каменем укрита злюща змія жадна затроїти своєю гадючою їддю цінности нашої душі, — палені горячим сонцем і розжареним піском окруження, не нарікаймо, як ті невдячні жида, на наших провідників, ані на Божий допуст, але повні надії шукаймо захисту у Марії. Вона скеля, що дасть нам захорону, а для нашої спрагненої душі покріплення в дорозі до наміченого щастя-ідеалу.

XIV

„Радуйся, древо благосіннолиственное, імже покриваються мнози“ (7 ікос).

Ще одна квітка вплетена у вінець окрас і похвал Пречистої Діви. Марія — дерево одіте гарно-тісним листям, під

яким хороняться многі. Дерево є окрасою загород, домів, церков; а овочеві сади надають чарівної примани, питомої українським селам. „Садок вишневий коло хати“ знайшов своє місце в нашій літературі. А Господь Сотворитель, коли забажав для чоловіка утворити рай розкоші, „вивів із землі всяке дерево, гарне на вид і добре до їди; і дерево життя серед раю, і дерево розуміння добра і зла“ (Бит. 2, 9). — Дерево захоронює від вітрів і бурі; від спеки сонця і від огня; приносить смачні овочі. Стільки гарних прикмет має дерево, а ті прикмети духовна поезія переносить на Марію.

Марія є нашою окрасою, охороною і поміччю. Марія окрасою кожного побожного християнина. В наших домах перше місце або друге по Ісусі Христі займає образ Матери Божої. Є це зовнішньою заявою любови до Богоматери; окрасою родини і жителів домівки. Християнин носить часто на грудях медалик Богородиці для заманіфестування себе як дитини Матери Божої. Пісні і богослуження в честь Марії мають не тільки випросити у Неї ласк, але виявити перед світом нашу гордість з того, що Марія є окрасою наших душ. Прекрасні образи по церквах, фігури при дорогах мають бути не так окрасою місця, як передовсім окрасою тих громадян, котрих побожне серце забажало в тім місці ті символи почитання Богоматери поставити.

Марія є охороною. Коли буря-вихор зриває дахи з домів, коли сніговія гуляє та вдирається до наших кімнат — щасливий дім, котрий оточений деревиною. Вона своїми широко розпростертими раменами притулить до себе хатину і охоронить від нещастя. — А скільки разів дерево охоронило село від дальшого поширення пожару! Помимо сильного вітру, густі дерева біля хат здержали горючі сніпки, несені вихром. — Хтож з нас не любить холодком у горячу літню днину під тінистим деревом? — Подібною охороною для нас Марія! Коли клеветники шаліють біля нас наче гураган, коли сплетнярі руйнують наш домашний супокій, коли сектанти вдираються до наших хат зі своїми ледовими вірами, коли агітатори безбожники розпалюють у нас огонь безвіря — не забуваймо, що нашим найкращим забором „древо благосіннолиственное“: Марія, Бже Мати.

Марія є нашою поміччю. — Смачний овоч яблінки, сливи чи груші не тільки дає відсвіження сил до праці, але також замітні користи. Таке почитання Марії. Розпалює наші сили до більшої любови Бога, а ми самі стаємося „яко маслина плодovита в домі Божії“ (пс. 51, 10) — (як оливне дерево, плодоносне в домі Бога).

В часі війни дезертирували два вояки. Їх придерджано і засуджено на смерть з тим, що тільки один з них мав бути страчений, а саме той, котрий при киненню кісток

отримає найменше число. Почалося льосування. Перший взяв до рук дві кістки, помолився до Марії і кинув. Одержав найменше число, бо по одній точці на кожній кістці. Серед сміху еретиків і недовіроків попрощався з товаришами і приготувався на смерть. Другий, певний своєї перемоги, з наміською взяв кістки, кинув з такою силою, що кістки уложилися одна на другій і виказали одну точку; і цей пішов на страчення, а тамтого Мати Божа уратувала.

Марія є окрасою і охороною нашої душі в туземнім житті та допомогою у скарбленню багатств-овочів для другого життя.

XV

„Радуйся, благословенное молитви кадило“ (3 ікос).

Кадило в Ст. Завіті уживали для кадильної жертви. Христова Церква також прийняла звичай кадження. Мойсєви приказав був Господь Бог постройти жертівник на кадильну жертву (II Мойс. 30, 1—2). Рано і вечором мав Арон палити на ньому „милозапашну огняну жертву“, „вічне кадило перед Господом“. А далше подає спосіб, як приготувляти кадило. „Візьми собі пахощів, бальсаму й онихи, пахучої халвани і найчистішого кадила; все буде рівної ваги, і зробиш кадило, зложене антикарським способом, старанно змішане чисте, і найгідніше посвячення“. „Святе над святими буде для вас кадило“. Причина в тім, „бо воно святе для Господа“. Кадило має ті прикмети, що пахне і лікує, тому є воно символом нашої молитви.

Пророк Давид каже: „Господи, я взивав до Тебе, вислухай мене; нехай станеться молитва моя, як кадило перед Тобою“ (пс. 140, 1—2). Дим кадила підноситься вгору, а рівночасно докруги розносить пахощі.

Подібно Марія підносить наші молитви до Бога наче кадильний дим, а рівночасно виєднює нам ласки.

Однак щоби нашу молитву Марія, Божа Мати, могла предложити Богови як щось вартісне, то молитва мусить мати кілька важних прикмет, подібно як добре кадило кілька пахучих складників. Молитва мусить бути зрозуміла. (Як може зрозуміти нас Бог, коли ми самі не розуміємо, що говоримо?) Слова розуму належить лучити з чуттям серця. „Богато говорять з Богом, але мало моляться до Нього“ (св. Августин).

Св. Кирило Алекс. вияснює це порівнянням: Скалу рубаємо молотом, аж іскри вогню сиплються; камінь стає горячим, але коли діткнемо молота і він горячий. Молот розпалює

скалу, а скала молот. Так слова нашої молитви повинні розпалювати серце, а жар серця побільшить вогонь наших слів.

Молитва повинна бути з відданістю на Божу волю і в стані Божої благодати: „Слухай Бога в його заповіддях, щоб Він тебе вислухав у твоїх просьбах“ (Й. Золотоустий). З таких цінних складників зложена молитва є „свята для Господа“ наче ті складники кадила, які приказав Бог змішувати для жертви. Про недбалу молитву говорить св. Золотоустий: „Коли я бачу когось, що не має ревности в молитві і не є прив'язаний до неї сильною й горячою любов'ю, то я переконаний, що такий не посідає нічого цінного і нічого правдиво величного“. — Також добровільне розсіяння в часі молитви робить її безвартісною: „Що мені допоможе, коли я, молячися, пригинаю коліна могого тіла Богови, а коліна могого серця дияволу?“ (Оріген). Такої молитви не занесе Божа Мати перед небесний престіл. Зате добру молитву вислуховує і посилає ангелів, щоб її забрали наче дороговцінні перли.

Один єпископ бачив в церкві, як ангел злетів з небес і старанно збирав сльози одної жінки, що стояла в куті церкви, віддана молитві. Тим явищем здивований єпископ, виходячи з церкви, приступив до тої жінки і спитав, що вона робила в тій хвилині, як він мав видіння? Вона відповіла, що тоді говорила молитву „Богородице Діво“ до Марії.

В ревній молитві до Божої Матери знаходимо все осолоду, а дуже часто і uzдоровлення тіла, якщо це по Божій волі потрібне до спасення.

XVI

„Радуйся, огнений стовпе, наставляй суцїя во тьмі“ (6 ікос).

Вислухав Бог молитву народу в єгипетській неволі і вивів його з руки фараона. В доказ свої опіки над ним, післав Бог ангела, що йшов попереду ізраїльського табору в день в облачному стовпі, а в ночі в огненному. А коли фараон здоганяв Ізраїльтян і хотів їх вдруге поневолити, огнений стовп станув позаду між табором Єгиптян і Ізраїльтян. Для Єгиптян він був темний, а для Ізраїльтян ясний так, що цілу ніч одні до других не могли приступити. З ранньою зорею споглянув Господь на табор Єгиптян з вогненного і облачного стовпа, знищив їх військо і повивертав колеса колесниць та затопив в глибині моря. „Втікаймо від Ізраїля — закликали Єгиптяни, — бо Господь воює за них проти нас“ (II Мойс. гл. 13 і гл. 14).

Колиж розтаборилися Ізраїльтяни в пустині, а Мой-

сей на Божий приказ побудував храм-намет, „вкрив облак намет свідoctва і Господня слава наповнила його“. Колиж облак відступав від намету, рушали Ізраїльтяни в дорогу; а коли звисав над наметом, лишалися на тому самому місці. Бачили його всі люди на всіх місцях свого перебування. „А як увійшов Мойсей у намет завіту, сходив облачний стовп, і ставав перед дверми, і говорив Господь з Мойсеєм“.

Марія є для нас таким облачним і вогненным стовпом в туземній мандрівці.

Наше життя по первороднім грісі найшлося в неволі діавола і наших розв'язаних пристастей. Безупину ті дві сили, як люті фараони, стараються нас задержати у своїй залежності. Тяжка і невдячна у них служба, а позбутися її нелегко. А коли на хвилину увільнимось із-кайдан тих фараонів, вони знову на нас ударяють ще з більшим завзяттям, щоби вдруге нас поневолити. В тих тяжких хвилинах для нас Марія являється облачним стовпом, „світovidний облак знаєм Тя, Пренепорочная“ (Окт. гл. 1. сер.), що затінює нас перед жаром пристастей; а для діаволів стається вогненным стовпом, що перевертає колесниці діявольських сил і недопускає, щоб її сила нас досягнула. Пресвята Дівиця „ізбавляє нас от плінення“ і умертвляє люті пристрасти (Окт. гл. 8, четв.) А як колись Мойсей міг розмовляти з Богом у святині, коли облак осіяв вхід до храму, так і наша розмова з Богом, наша молитва, миліша Богови, якщо йде через заступництво Богоматери Марії. Вона є для нас „невечерним світом“ (окт. гл. 6, суб.), незаходячим світом Бога.

Повторюймо за церковною піснею: „Пророки назвали Тебе, Діво, облаком присносушого світла Божого“ (Окт. гл. 1, пятн.), під Твоїм покровом поборемо відважно фараонів та осягнемо мету нашої мандрівки — обіцяну землю. Амінь.

XVII

„Радуйся, пламене страстей ізмінюющая“ (5 ікос).

Між пристрастями найсильнішою є тілесна похоть. Несчастлива людина, котрою заволодіє та пристрасть. Праведний Йов (гл. 31, 16) називає її вогнем, що жере аж до цілковитого знищення, а рівночасно виполіє з душі коріння чеснот. Не захоронює перед нею ні високе становище, ані лицарська слава. Нападає так світських, як і духовних людей. Від ворога можна утекти, від діавола уратуватися,

а від тієї пристрасти нема де схоронитися, бо носимо її у нашому тілі.

Князь Ярослав Осмомисл був хоробрим і мудрим володарем галицької землі. Побідив зовнішних ворогів, покорив гордих і упертих бояр, мудро кермував своєю розлогою державою; але коли загорів у ньому вогонь пристрастної любови до дочки бояра з Чагорова, забув про все! Потоптав славу своєї родини і дівчини; приніс неславу княжому вінцеві та наразив державу на чимало нещастя.

Через жіночу красу багатьох людей згинувло — пригадує Книга Премудрости (гл. 9, 9): „і от сея похоть яко огонь разгаряється“.

Коли природні сили, розум і воля, заслабі на угашення того вогню, скріпім їх Божою благодаттю та заступництвом небесних помічників.

Пречиста Діва Марія виєднює у Всемогучого Бога потрібні нам засоби на угашення „полуміни страстей“.

Вона любить тих, що дбають про невинність. Вона сама найчистіша і задля тієї чесноти вибрана Творцем на Матір Спасителя. Вона від первородного гріха захоронена; не підлягала пристрастям, як наслідкам гріха прародичів. Учить нас своїм приміром невинности. По всі часи ті, що схотять жити в чистоті душі, глядітимуть на Марію як на первовзір і учительку невинного життя.

Марія є також заступницею перед справедливим Суддею для тих, що бажають „угасити пламень страстей“, коли нещастя стрінуло їх, що загоріли тим вогнем, який є вістунком пекольного вогня в майбутности. Богородиця рятує їх душу часто навіть чудесним способом.

Єронім-Еміліян, син лицарської родини з Венеції, вже від 15 року піддався злим пристрастям. По смерті батька вступив у військову службу і ще більше віддався грішному життю, хоч всі подивлялися його лицарську відвагу. В році 1511 вороги зайняли твердиню Кастельнуово, а його, як начальника оборони, закували в кайдани і вязнили в темному льоху. Хліб і вода була його поживою, а часті побої знищили його здоров'я та віщували недалеко смерть. В тім нещастю звернувся він до Пречистої Діви. Горячими сльозами змивав гріхи минушини, зробив багато обітниць і просив рятунку. Небесна Заступниця виблагала у справедливого Бога помилування для Єроніма. Явилася йому в ясности неба, передала ключі, щоби зміг отворити кайдани і двері вязниці, та випровадила його з ворожого краю. Єронім до смерти оплакував грішне життя, дотримав обітниць і помер зі славою святого.

Марія не тільки угасила полумінь похотей, але украсила душу щирого каятника чеснотами.

Молім і ми Всенепорочну Невісту як ту, що не знала мужа, Матір Спасителя: „розжени облак страстей, зділай — мою душу — світлим житлом чеснот, і вчини мене достойним не вечірнього світла“ (сідален повеч. гл. 6). Амінь.

XVIII

„Радуйся, скверних діл ізимаю-
щая“ (5 ікос).

Третім ворогом нашої душі, крім диявола і пристрастей, є злі люди, а зокрема лихе товариство з ними.

Виховують родичі і школа добру дитину, дозволять їй іти в світ, але вже по недовгій часі запримічують велику зміну у дитини. Що сталося? Лихе товариство зіпсувало їх добру дитину!

Цар Соломон, умираючи, полишив своїм наслідником сина Ровоама. Увесь народ зібрався в Сихем, щоби окликати його царем, і промовили до нього: „Батько твій наложив на нас важке ярмо; полегчи нам тяжку службу, а будемо служити тобі“ (III Цар. 12, 1). І відповів Ровоам: „Прийдіть до мене за три дні по відповідь“. — За той час радився зі старшими, що йому робити? А ті відповіли: „Коли ти даш їм приязну відповідь, так вони тебе повсякчасно слухатимуть“. — Ровоам знехтував їх раду, зате послухав своїх товаришів-ровесників, що порадили йому ось яку відповідь дати: „Батько мій накладав на вас важке ярмо, а я наложу ще важче“.

Наслідки злої ради були застрашаючі! Десять поколінь покинуло Ровоама, а за тим послідувала ворожнеча, розєднання народу, покинення батьківської віри, а вкінці поневолення їх сусідами Асирійцями і Вавилонцями.

Тай нелегко видобутися з обнять лихого товариства без особлившої Божої помічі! Нам христіянам Марія спішить з ратунком і виринає нас з кліщів злого товариства.

Розкажуть нам про те численні святі, котрі навернулися, покидаючи лихе товариство. „О вороже приятелювання! о непрослідиме ошукування духа!“ — оповідає про себе самого св. Августин — (Ісповід. гл. 2). „Я сам не знав, як летів назустріч руїні в моїй сліпоті; я стидався між моїми ровесниками, що мої погані діла були замізерні, коли вони хвалилися своїми злочинами. Та щоби мене не ганили — мої ровесники — ставався я ще більше плюгавим; — а коли я навіть не робив злочинів, то видумував, щоб не явитися меншим від ровесників“. — Яка велика ласка була випрошена для Августина його побожною матір'ю, що остаточно її

син покинув лихе товариство, а побожним життям направив провини молодости!

Господь Бог устами Мойсея упоминає добрих, щоби відділилися від злих: „Відступіть від наметів безбожних людей, і не доторкайтеся того, що до них належить, щоби не замотатися вам у їх гріхах“ (IV Мойс. 16, 26).

Князь тосканський Угон був вихований своєю матір'ю богобоязно, але лихе товариство зрабувало всі вартости побожної душі, крім молитов до Богоматери. Одного разу, коли заблукав у лісі в часі полювання, зголоднів, однак не міг навіть ягід знайти, щоби заспокоїти голод. Аж неожидано побачив ясну паню, що зближалася до нього і дала йому повний кіш овочів. Лакомо вхопив Угон за овочі, але ще з більшим жалем відкинув їх, бо кіш був нечистий. На те відозвалася та ясна пані: „Такими немилими мені і мійому Синови Ісусови твої молитви, бо вони занечищені брудом гріха“. — І завдяки Марії князь поправив своє грішне життя, покидаючи лихе товариство, котре вело його до гріха.

Молімся до Богородиці Діви. Вона спроможна вирвати нас із лихого товариства, а з нашими молитвами предложить наші добрі діла, коли станемо перед Її Сином Ісусом Христом.

XIX

„Радуйся, кораблю хотящих спаситися“ (9 ікос).

Корабель це великий човен для подорожі по глибоких водах, морях.

Коли Господь Бог постановив вигубити всяке тіло, в якому є дух життя під небом, сказав до Ноя: „Зроби собі ковчег із вигладженого дерева; кімнатки збудуєш у ковчезі; возьми собі всякої поживи; і увійдеш у ковчег ти і твої сини, твоя жінка, і жінки твоїх синів з тобою“ (I Мойс. 6). Вода залляла землю, а Ной і ті, що були в кораблі, уратувалися.

Сучасна техніка вміє будувати вигідніші, більші, поємніші і кріпкіші кораблі. А однак подорож по морю навіть такими велитами, як був корабель „Титанік“, є дуже небезпечною. Схвильоване море розбиває корабель о підводні скали або ледові масиви (як Титанік), а сотки людей стається поживою рекінів, що шукають жиру біля корабля.

Людське життя подібне до корабля. Пливе скоро, як бурю гнаний човен, і не лишає сліду по собі на воді (Прем. 5, 10). Як буря, морські розбишаки, підводні скелі бувають причиною руїни корабля, так всякого роду вороги і нещастя кожної хвилини можуть спричинити утрату нашого спасення. З жахом питаємо себе: Чи допливемо щасливо до берега нашої

подорожі? Чи досягнемо країну вічного щастя? Чи є такий корабель, якому не страшні небезпеки? Чи напевно завезе нас до райської країни?

Марія є кораблем для тих, що серед бур життя хочуть спастися.

В році 1731 вислали Отці місіонарі кількох коптійських молодців до Риму, щоби там докінчили науку і отримали Тайну священства. Подорож кораблем була з початку сприятлива. Молодці вивісили на мачті образ Матери Божої і що вечора спільно молилися, співали пісні, а з ними інші подорожні. Аж одного дня несподівано зірвалася сильна буря. Кораблеви загрожувало затоплення. Над ранком другого дня буря зменшилася, але подорожні побачили, що вихор загнав їх в околицю берберійських розбишак. Коло полудня увиділи керманічі корабля, як розбишацьке судно підпливало до їх корабля. Моряки навіть не хотіли зачинати з ними боротьби і стратили надію на ратунок.

Побої, кайдани, вязниця, продаж в турецьку неволю, ось які образи пролітали уяву подорожних. Спокійні були тільки коптійські молодці, скуплені в горячій молитві перед образом Богоматери. „Не допусти, Маріє, — кликали вони, — щоби Твої почитателі стали невольниками Твоїх ворогів! Спаси від бід слуг твоїх, Богородице!“

Марія дійсно вислухала їх молитви! На обрії показалися два кораблі малтанських лицарів, пострахів для розбишак. Ті негайно покинули рабівничий намір і поспішно віддалилися. Корабель і подорожні були уратовані.

„Житіє моє єсть легче скоротечца“ каже терпеливий Йов (9, 25). Дні наші скорші від гонця, мчаться мов легкі човни посеред бурі пристрастей, розбійницьких нападів лихих людей та підводних раф діявольських затій. Чи виминемо ті всі нещастя? Чи досягнемо беріг нашого вічного щасливого пристановища? О! Маріє! Мати Слова і Діво! Кораблю бажаючих уратуватися! До Тебе прибігаємо і шукаємо ратунку серед численних допустів! Вибави нас із небезпек і достав нас у вимріяну країну, де в щастю царює Троиця Свята, один Бог! Амінь.

XX

„Радуйся, ангельское житіє являющая“ (7 ікос).

„Ангельське життя“ це ідеал туземної щасливості. Ангели діють по Божій волі і в тім їх найвища радість і щастя. Коли хочемо про когось якнайгарніше висловитися, то говоримо: „Це ангел, а не чоловік!“ — Про добру дитину кажемо: „ангельська доброта“. Тихе, працювате і згідливе життя називаємо: „ангельське життя“.

Алеж! — Чи можемо говорити про „ангельське життя“, коли стільки ворогів нашого щастя робить наше життя подібним до бурливого моря? В кого знайдемо хочби подобу такого життя?

Марія є для нас образом ангельського життя, себто згладного щастя на землі. „Щастя“ — на землі неповне, незвершене, як все інше на землі, хвилеве, проминаюче. А основою того щастя супокій совісти по належнім виповненню Божої волі.

Такий супокій обіцяє Ісус тим (Мт. 11, 28), що придуть до Нього, хоч томлені і обтяжені. Такий супокій „це найвища надгорода“ — виясняє св. І. Золотоустий, — „і не тільки ти стаєш іншим пожиточний, але ти сам відпочиваєш; а цю надгороду дає тобі як обітницю майбутнього безустанного супокою“. — „І не каже Ісус: Прийди цей і той! Але всі, що є в недостатках, в смутках, в гріхах! Прийдіть до Мене, я бажаю вам вашого спасення, а навіть ще більше: я успокою вас! То значить: у супокою закріплю вас!“

Ми всі тужимо за таким супокійним, тихим і згідливим життям, а Мати Божа служить нам живим прикладом. Веде вона ангельське життя в службі Богови при єрусалимським храмі малою дитиною. В праці і виповненню Божої волі минають Її роки ангельського життя в Назареті. В подорожі до Вифлеєму чи утечі до Єгипту посеред невигод Її милосердне і лагідне поведіння дало привід до утворення багато легенд. В часі прилюдної діяльності Ісуса вона радіє тихим щастям Божественного Учителя; а коли навіть тяжко страдає під хрестом зі Своїм Сином Відкупителем, коли зі зболілого материнського серця виринаються слова: „аще єсть болізнъ яко болізнъ моя“ — то і це не є оклик нарікання або акторського публичного заманіфестування свого болю, але тихий вислів безмежності терпіння. По вознесенню Ісуса Марія перебуває з апостолами однодушно на молитві (Діян. 1, 14); — видно Її ангельське життя уділялось як цілющий, запашний бальсам по розлуці з найлюбішим Учителем.

Молим Божу Неньку, щоб і ми могли під Її могутим заступництвом осягнути вдоволення по виповненню Божої волі і ангельське життя — неминаючий супокій, яким тішаться ангели разом з Ісусом у небі. Амінь.

XXI

„Радуйся, Атинская плетения раз-
терзающая“ (9 ікос).

В Атенах, столиці Греції, була колись школа філософів і красномовців. Вони старалися розв'язати загадку світа ро-

зумом. А діялося то в часах до приходу Божого Сина на землю. Колиж Христова віра поширилася, різні школи філософів крутарствами (софізмами) пояснювали для розуму непоятні, надприродні, Богом объявлені правди, щоб себе вивищити. Робили це з чималою шкодою для спасення вірних Христової Церкви. Перед такими „плетеніями“ остерігає апостол Павло вірних Церкви в Колосах: „Глядіть, щоб хтось не підійшов вас філософією і пустим обманством по людському переданню, по засадах світа, а не по Христу“ (2, 8).

У наших часах також не бракує подібних філософів, які, не знаючи добре оснoв Христової віри, своїми фалшивими, безбожними розмовами зводять на манівці неутверджених у побожності християн. Язик богато лиха може накоїти. Ось який малий вогонь, а який великий ліс підпалює! Так і язик може статися через злі бесіди огнем, світом неправди (Як. 3, 5—6). Злий язик і безбожні, грішні бесіди сквернять душу і наносять їй великі шкоди.

Марія є нашою заохотою берегти себе перед плюгавими бесідами.

Її слова все гарні і святі. Не чуємо з Її уст нарікань, коли відбуває довгу подорож до Вифлеєму, куди пішла записатися до статистики по приказу цісаря Августа. Не впав з Її святих уст проклін на лютого Ірода, коли поспішно, в ночі покидає юдську землю і на кілька літ утікає з Єгипту. Не вийшли слова ненависти і погорди на злобний жидівський синедріон або на облудного Понтія Пилата, що признав Її Сина невинним, а рівночасно видав приклад бичувати і розп'яти Його на хресті.

А однак находимо одно місце в св. Письмі, де Марія примушена висловити своє негодування. Було це тоді, коли малий, 12-літний Ісус залишився в єрусалимському храмі. Думаючи, що Він між товариством, Преч. Діва і Обручник Йосиф пройшли день дороги та шукали Його між ріднею і знайомими. А як не знайшли, то вернулися до Єрусалиму і шукали за Ним. І по трьох днях найшии Його в храмі, як сидів посеред учителів. І сказала Мати до Нього: „Дитино, чому ти так зробив з нами? Ось батько твій і я зажурені шукали за тобою“. Марія, коли навіть примушена зробити докір, робить це якнайлагідніше.

На той спосіб поступування Марії звернули увагу вже учителі Церкви, що пояснювали це місце св. Письма. Один з них каже: „Подивляй Божу Матір, як Вона порушена до глибини утратою Сина по розпучливім і зі сльозами в очах розпитуванню, виявляє Йому свою журбу з довірям, покорою і сердечністю“.

Научімся від Марії навіть прикрі слова, коли так мусимо зробити, сказати лагідно, чемно і обережно. Не даром Сотворитель заховав наш язик за подвійні двері зубів і губ.

Кличмо з пророком Давидом: Положи, Господи, охорону моїм устам, щоб я не говорив нерозважного слова (Пс. 140, 3). Уратуй мою душу від неправедних уст і від зрадливого язика (Пс. 119, 2). Щоби в день суду не відповідав я за кожне пусте слово (Мт. 12, 46). Амінь.

XXII

„Радуйси, многих в разумі просві-
свещающая“ (9 ікос).

Сотворив Бог чоловіка на свою подобу. Наділив його гарно, струнко збудованим тілом, безсмертною душею, а душу украсив могутніми силами, розумом і волею. Так вивищений чоловік понад німі сотворіння стає паном і керманичем матеріяльного світа. Коли всі інші сотворіння заявляють свої почування неоформленими звуками, чоловік наділений від Сотворителя великим даром висловити свої гадки мовою, яку вяже відповідною формою по думці своїх замірів — залежно від того, чи молиться, чи розмовляє, чи оповідає. Деколи сам Бог Сотворителя при помочі мови видавав свої прикази праведникам Старого Завіта. Людською мовою об'явив Божий Син глибокі надприродні тайни віри.

Як усіх Божих дарів, так і мови можна надуживати на зле. Пригадує це Ісус Христос: „А ваше слово нехай буде: Так, так; ні, ні; а що більш над те, є від лукавого“ (Мт. 5, 37). Це значить: „Що устами говориш, докажи ділами; а що заперечуєш словами, не потверджуй ділом“ (Рабанус). Ріжниця між гадкою, словом і ділом творить вже незгоду з правдою, отже є „від лукавого“.

Марія служить нам зразком, коли і як належить говорити.

На весілля в Кані Галилейській була з Ісусом і апостолами Божа Мати. І коли нестало вина, сказала Вона до свого Сина: „Вина не мають“. І сказав їй Ісус: „Що мені і тобі, жено? Ще не прийшла моя година“. Сказала його Мати слугам: „Щонебудь скаже вам; зробіть“ (Ів. 2, 3—5). Та розмова зі Сином виказує нам: коли і як маємо говорити.

Перше: для добра ближніх. Видить Марія заклопотання господарів і бажає їм поменшити журбу, а може і застидження перед запрошеними гістьми. Не всіли сама їх поратувати, удається до свого Сина з проханням. „Бо з переповнення серця уста промовляють. Добрий чоловік з доброго скарбу виносить добре“ (Мт. 12, 34).

По друге: для хвали Божої, для прославлення Бога. „Все, щонебудь робите словом або ділом, усе в ім'я Господа Ісуса, дякуючи Богу Отцеві через нього“ (Кол. 3, 17).

По третє: зі застановою і обмежено. Помимо одержання — на перший погляд — неприхильної відповіді від Ісуса, Марія поручає слугам зробити те, що Він прикаже. Вона добре обдумала свою просьбу і знає, що буде здійснена.

Під кінець своєї мандрівки по пустині зближався Ізраїль до землі обіцяної. За Божою поміччю побідив царів: ханаанських і аморейських. Колиж це побачив моавитський цар Валак, післав по чародія Валаама, щоби той прокляв ізраїльський нарід. Та хоч водив цар чародія з гори на гору, відки було видно табор Ізраїльтян, не міг виповісти Валаам прокльону, лише виповідав благословлення. Цар обіцяв йому велику честь і нагороду, але Валаам відповів: „Хочби ти мені дав повен свій дім срібла і золота, не буду всилі переступити приказу мойого Господа Бога“ (IV Мойс. 24, 13).

Те саме навчає нас Божа Мати, Марія. Говорім те, що приказує Господь Бог. Дивно веде нас Боже Провидіння! Одних ворогів перемагаємо, другі бажали б нас знищити, але ми під покровом Богоматери творім Божу волю. Від повноти нашого шляхотного серця нехай наші уста говорять добре, а злоба ворогів розібється о ті скарби нашої душі. Маріє, Мати Божа, будь світлом нашому розумови у тяжких хвилинах, коли нашому заляканому язикови бракує слів.

XXIII

„Радуйся, молчання просящих віро“
(2 ікос).

Мовчанка є великою чеснотою. Наша пословиця говорить, що „порожня бочка гуде, а повна мовчить“. Це значить, що „ліпше мовчати, ніж дурне говорити“.

Св. Письмо чесноту мовчанки поручає, а ті, що працювали і працюють над власним усовершенням, дуже звертають увагу на вправлення себе в мовчанці. Мовчанка є ріжнородна. Інша для монахів, інша для світських людей. Однак всі люди повинні зважати на свої слова. „Кажу вам — навчає Христос, — що за кожне пусте слово, котре скажуть люди, відповідять за нього в день судний“ (Мт. 12, 36). Св. Амброзій запевняє нас, що дуже багато людей согрішило говоренням; а ніколи мовчанкою.

Коли бажаємо навчитися тієї чесноти, удаймося до Божої Матінки о поміч. Марія є учителькою мовчанки.

Вона знала багато тайн Божого Провидіння, однак уміла про них мовчати. Навіть перед св. Йосифом не відкриває того, що Господь вибрав її на Матір Спасителя. Аж ангел Господній явився йому у сні і відхиляє рубець заслони тайни вочлочення Божого Сина. У Вифлеємі пастирі оповідають про появу і слова ангелів, „а Марія збе-

рігала всі ті слова і порівнювала в своїм серцю" (Лк. 2, 10). „Зберігала у своїм Дівичім серцю і не хотіла розповсюджувати того, що знала про Христа. Порівнювала те, про що чула, з тим, що сталося" (св. Беда). В Назареті за тридцять літ перебування з Ісусом певно неодноразово почула з уст Христових, однак без важної причини нікому не говорила. Марія вміла заховати мовчанку.

Від Марії училися тієї чесноти святі угодники Божі; вчать й сьогодні побожні душі.

В часах магометанських наїздів на християнські землі завязалося брацтво Слуг Марії, що поклато собі за ціль викупувати і увільняти християн з магометанської неволі. Брат Петро Арменголь часто давав себе в застав в неволю, щоб увільнити молодців, в надії, що вони пришлють гроші і його викуплять. Одного разу гроші не присилано, а загнівані сарацени повісили Петра; а по трьох днях привезли Слуги Марії гроші, та довідались про страшну смерть Петра. Прийшли на місце його страчення і ще більше налякалися, коли повішений братчик Петро зачав говорити: „Цариця небес мене уратувала від смерти для постраху сараценів“. З якою героїською мовчанкою йшов слуга Марії на смерть! На взір Спасителя, „безмолвного Агнца“, мовчки терпів за викуплених з неволі.

Велика нагорода у Господа за мовчання, як велика кара за грішні розмови. „Бо по своїх словах будеш оправданий і по своїх словах будеш осуджений“, навчає Христос Бог (Мт. 12, 37). „Гляди — поясняє Золотоустий — неутяжливий є Божий Суд! Бо не з того буде тебе судити, що інші сказали про тебе, але з того, що ти говорив, проголосить вирок Суддя“.

Просім Марію про дар мовчання; бо якщо зачасто відчиняємо двері з нагрітої кімнати, то утікає тепло; подібно, коли зачасто відчиняємо двері наших уст, щоб говорити, тратимо побожність. Хто не вміє мовчати, коли треба, той напевно не буде вміти щось доброго сказати у пригожу на це пору. Розумний чоловік мовчить. „Муж же мудр безмолвіє водить“ (Притч. 11, 12)

XXIV

„Радуйся, страстотерпцев непобі-
димая дерзносте“ (4 ікос).

Щоденні терпіння для Христа є великим героїством, недалекоим до мучеництва. Бо коли при мучеництві вимагається нагальної смерті задля Христа, понесеної добровільно і радо в стані Божої, благодати то щоденні терпіння є му-

чеництвом з бажанням понести смерть; і то не раз, але й кілька разів на день.

Ознакою мучеництва є: 1) втрата життя і всіх земських дбр. Мученики годяться на це, знаючи, що мають добро ліпше і непроминаюче (Євр. 10, 34). 2) Радість з терпінь; уподобання в немочах, в докорях, в бідах, в переслідуваннях, в тіснотах задля Христа (II. Кор. 12, 15). 3) Видержання мук, коли мученики стають позорищем зневаг і знущань; коли збирається товпа проти них, побиваючи і роздираючи їх одежі, а по завданню тяжких ран вкидають їх до вязниці (Діян. 16, 22).

Мученики це славні герої Христової Церкви, що жертвували своє життя для Божої слави і Його святої віри.

Марія є непереможною надією мучеників. Вона перетерпіла морально те все, що перетерпів Її Син Христос Спаситель. Її терпіння для Христа починаються з хвилиною, коли післанцями Божому в Назареті заявила свою готовість стати Матір'ю Спасителя. Вона купала Ісуса в гірких сльозах, як Його ховала перед ворогами. Вона відбула зі Сином хрестну дорогу, а на Голгофті стоїть і плаче, бо Ісуса вже тратить. На хвилину потішилась Його воскресенням, однак по Ісусовім вознесенню Марія вдруге сталася „сиротою“, як це описує пісня про „страдальну Матір“.

Смерть Марії не була насильна, але туга за Христом виворила в Неї бажання радо і добровільно прийняти смерть. Марію почитають „царицею мучеників“, бо повна утрата земських дбр, радість з терпінь та бажання смерти для Христа надали Її страданням рис, властивих мученикам. Тому Марія все була надією, „дерзновенієм страсто-терпцев“.

На Зелені Свята в році 1567 король Семигороду постановив покарати мешканців громади Єсік. Не хотіли вони покинути батьківської віри, а прийняти протестантську, як це зробив король. Сильний, добре уоружений відділ королівського війська вже зближався до границь оселі та заповідав неминуче катування, нищення майна, вязницю, а то й смерть. Перелякані старці, жінки і діти поспішили до церкви благати Божу Матір о поміч, а здорові мужі вхопили за оружжя. З піснею до Богоматери, якої честь обиджали протестанти, християнські герої заступили дорогу королівському відділові війська. Бог і Марія не опустили оборонців святої справи. Громадяни Єсіку побили праве крило королівських військ, а ліве в переполосі втікло. Хоробрі лицарі, мученики за святу віру, знайшли поміч у Марії, бо „прибігли з дерзновенієм під державний Її покров“.

Ми не знаємо закритих перед нами всіх родів і числа майбутніх наших терпінь. Однак будьмо готові, якщо б зайшла потреба прийняти їх радо для Христа, з кріпкою на-

дією, що Цариця мучеників, Марія, допоможе нам стати славними героями для святої справи та вєднає для нас в Свогого Сина вінець невянучої слави. Амінь.

XXV

„Радуйся, Апостолов немочная уста“
(4 ікос).

По відкриттю Америки задумали отці місіонарі розпочати апостольську працю. Найшли пригоже місце, але невдовзі зібралося велике число Індіан. Вони погрожували вимордуванням місіонарів і вояків з охорони. Небезпека ставала неминуча, а ратунку не було ні звідки. „Як Божа Мати нам не допоможе, — закричали Христові слуги, — то погинемо!“ Негайно розвинули голубий прапор Богородиці, та віддалися Її опіці. Зі здивуванням і святим переляком глянули дикуни на образ Пречистої Диви, зложили оружжя та принесли дари, щоби приєднати собі місіонарів. В такий чудесний спосіб уратувала Марія місіонарів та допомогла поширенню Христової віри. Невдовзі всі три, недавно ще ворожі оселі, прийняли Тайну Хрещення. Марія продовжує апостольську працю навертання поган та спасення вірних.

Марія є невмовкаючими устами апостолів. Марія ясніє прикметами, якими відзначалися апостоли. Вона є послом Христа, бо через Неї Бог наминає християн (II Кор. 5, 20). Ні вчому не дає соблазну, але у всьому представляє себе слугою Божою, у великій терпеливості, в горю, бідах, в прикростях, в трудах, в чистоті і в добротливості (II Кор. 6, 4). Ходила вслід за Ісусом, щоби Йому услугувати з таким відданням, як це вміє тільки любляча мати. Трудилася, працюючи своїми руками. Стала мов сміттям цього світа, ометецею усіх (I Кор. 4, 13) для Христової справи відкуплення людського роду.

Апостоли за свою ревність удостоїлися великої почеси. В прашальній мові по Тайній Вечері називає їх Ісус друзями: „Ви мої друзі, коли робитимете, що я вам заповідаю. Уже вас не називаю слугами, бо слуга не знає, що робить його пан; а вас назвав я друзями, бо все, що чув від мого Вітця, вам об'явив“ (Ів. 15, 14). Марія в тій прикметі перевищає апостолів, бо є Матір'ю Христа. Марія є Христовою славою, бо дала доказ своєї любови перед лицем Церкви (II Кор. 8, 23).

Раз побачив Ісус два човни, що стояли при березі, а рибаки вийшли з них і промивали сіти. І сказав Ісус до Симона: „Відплинь на глибину і закиньте ваші сіти на лівлю“. Та Симон у відповідь сказав Йому: „Учителю, цілу ніч ми трудилися і нічого не зловили, але на Твоє слово закину сіти“. Коли це зробили, зловили пребогато риб.

Коли Симон те побачив, припав до Ісусових колін і сказав: „Відійди від мене, Господи, бо я грішна людина!“ Та Ісус сказав до Симона: „Не бійся, відтепер будеш людей ловити“ — для Божого царства і їх вічного спасення.

Марія теж помагає „ловити людей“ в сіті Христової науки, щоб їх запровадити до вічного щастя. Марійські богослуження в місяці травні цеж сіти, котрими Марія ловить душі для Бога. Скільки мільйонів людей було б прогайнувало довгі години гарних травневих вечорів! Скільки душ було б пропало в глибині безвірства і гріха, проводячи вечірні хвилини на грішних розмовах!

Марія їх усіх ратує і витягає з глибин гріха на світло Божої благодати. Дозвольмо й ми себе зловити Марії! Ходім точно на молебні, слухаймо уважно науки в честь Богоматери, бо Вона є устами апостолів, що невгаваючи кличуть нас до Бога. Амінь.

XXVI

„Радийся, Церкві непоколебимий
столпе“ (12 ікос).

У четвертому році свого панування зачав Соломон будову святиню по плянах, які полишив йому його батько Давид. Окрасою святині були два мідяні стовпи — колюмни перед притвором (присінком) храму. Обі ті колюмни були високі на $12\frac{1}{2}$ метра, в середині порожні, в обводі по 6 метрів, покриті мідяною бляхою, яка була на чотири пальці груба. Робота була митецька. Капітелі на взір лелії, а довкруги дві сотні гранатових яблук. Обі колюмни - стовпи мали бути символом кріпкої надії на Господа, тому ті стовпи названо з права „Яхін“, це значить: Бог укріпить, а з ліва „Вооз“, а це значить: в Бозі сила.

Так було в Старім Завіті, що був прообразом Нового. В Новім Завіті маємо також дві колюмни - стовпи, на яких спочиває новозавітна святиня, Христова Церква. Тими основними колюмнами є Божественний Творець новозавітної віри, Христос Спаситель, і Марія, Богомати, основа праведного життя, розквіту чеснот і совершенства в Христовій Церкві.

Цю правду символізують намістні образи Христа Спасителя і Богородиці в нашій іконостасі. Історія відкуплення людського роду зображена в празничних картинах. Пророки, апостоли і святителі унагляднюють розквіт Христової Церкви, але тими двома колюмнами новозавітної святині є: Христос — „Бог укріпить“, і Марія „в Бозі наша сила“.

Про ту правду переконали нас попередні розважання. Марія є взором чеснот: невинности, побожности, молитви,

терпеливості. Марія ратує душі тих, що утратили Божу благодать, і через покаяння звертає їх з дороги заблудження.

Марія дуже часто чудесними засобами привертає до Христового стада тих, що його покинули. Марія допомагає знайти світло вічної правди Христа Бога тим, котрі шукають свого спасення.

Місіонар у Китаю Гаспар мав звичай по взорі св. Августина в часі проповіді виставляти образ і освічувати його свічками. Св. Августин виставляв св. Розп'яття, а той місіонар образ Марії з Дитиною Ісусом на руках, а біля них на колінах клячить св. Йоан Хреститель. Одного разу, коли освітив образ перед проповіддю, поганська жінка закликала: „Так, я їх знаю! Ці троє були в мене; я їх вже виділа!“ По тих словах зближився до тої жінки місіонар, щоб запитати про значіння тих слів. А жінка оповіла, що має вже шістьдесят літ. Ціле життя жила побечно з сильною надією найти вічне щастя. Багато молилася і давала милостиню. Раз в ночі явилася їй жінка чудесної краси, в товаристві двох малих дітей, як на тім образі місіонаря, і сказала до неї: „Йди за мною, а найдеш вічну щасливість“. Вона не знає, куди має йти, але добре затимила собі ту зяву, і сьогодні бачить її на образі. По короткій науці місіонаря поганка прийняла в хрещенню Божу благодать. Марія завела її до Христової Церкви чудесною дорогою.

Коли вовки викрадають з Христової кошари вівці, коли здається, що основи Церкви під подувом неприхильної струї тріщать, коли вороги кричать, що зруйнують Божу будівлю, не забуваймо про „непоколебимий стовп Церкви“ — Марію. Наші молитви, скріплені допомогою світського апостольства, при могутній допомозі Небесної Цариці всіли відбити всі напасти на наш найдорожчий скарб, яким є наша св. Церква. Амінь.

XXVII

„Радуйся, яко пристанище душам
готовиши“ (4 ікос).

Відкривці Америки плили по морю кілька тижнів. Бракло їм води до пиття, виходила пожива, а землі, котру хотіли відкрити, не було видно. Вже дехто на кораблі підносив бунт, дехто попав у зневіру, хоч не бракувало й таких, які кріпко вірили, що невдовзі побачать ту незнану, таємничу, чарівну землю нового світа. Якаж велика переміна наступила у моряків, коли з машту корабля вартовий закликав: „Земля, видно землю!“ Церковна пісня називає наше життя плавою по морю (піснь 6 кан. гл. 6). „Коли бачу життєве море, що підноситься бурею напастей, і коли до тихої пристані твоєї прибїгну, співаю Тобі: виведи від заглади мое життя,

Многомилостивий.“ — І дійсно наше життя дуже подібне до плавання по морю. Коли в торговий день в малім містечку станемо на ринку, вслухаємося в ті ріжнородні крики, вдивимося в суматоху і біганину людей, пригадується нам кітлування моря в часі бурі. Хвилі розбурханого моря гудять, клекотять та граються долею людей, що не встигли заплисти з човном до затишної пристани.

Марія це для нас тиха пристань — особливо в хвилині закінчення нашої земської подорожі.

Як у кожному часі нашого життя відчуваємо потребу небесної помочі, так передовсім тужимо за нею в годині смерті. Час скоро минає, а від одної хвилини залежить або вічне наше щастя, або осудження. Діявол ударає з цілою нагальністю, а наші святі заступники теж працюють для нашого рятунку. Життя святих достарчає нам численних прикладів наче воєнних репортажів з поля невидимої боротьби за майбутнє нашої душі.

Щасливий чоловік, котрий може сказати в такій годині з праведним Симеоном: „Нині відпускаєш твого слугу, Владико, по твоєму слову в мирі“.

Але коли праведники і каянники лякалися послідньої боротьби, то щож скаже грішник? Чи той, що ніколи в життю не змагався зі злом, буде спосібний стати до вирішного бою? Як тужливо шукатиме він помочі в Божих борців, хоч забував про них в часах тугости своїх сил, за молодечих літ.

В історії побожних монахів читаємо, як Небесна Заступниця в годині смерті ратує своїх дітей.

Одним умираючим черцем заволоділа зневіра у власне спасення. Причину до тих страшних гадок дав діявол. Він показав умираючому цілу книгу, записану гріхами його життя. В тому переляку явилась Пречиста Діва Марія і запитала умираючого: „Чи сумніваєшся в доказі моєї вірности, що мій Син відпустив тобі гріхи? Чогож лякаєшся?“ Після тих слів умираючий відчув таке успокоєння, що мав передсмак вічного щастя.

Коли черці відмовляли молитву за щасливий „ісход душі“ біля ліжка умираючого, то він закликав: „Виджу праведників з неба, а чую рівночасно молитви учасників землі“. При тих словах віддав душу.

Марія, котру він почитав, приготувала „тихое пристанище“ вірному слугі.

Подумаймо і ми про кінець нашого земського плавання. Чи видержимо боротьбу зі сумнівами про певність нашого спасення? Чи не будемо блудним оком розпуки шукати помочі в Божій Матері, хоч в часах нашого здоров'я її не знали? Чи не будемо подібні до морської хвилі, котру вітер порушує і несе?

Просім завчасу Марію о щасливу смерть! Молім Її: Пречиста Владичице, що породила людям керманича Господа, втихомири непостійне і люте заворушення, і подай мійому серцю тишину. Зготови для мене „тихое пристанище“ в годині моєї смерті. Амінь.

XXVIII

„Радуйся, судії праведнаго умо-
леніє“ (7 ікос).

Єретик Арій навчав зневажливо про Ісуса Христа і Марію, що ніби Ісус не є Син Божий. На собор зіхалися єпископи, щоб осудити його науку. Був між ними і святий Николай. Він виявив себе великим поборником ереси Арія, і в своїй ревности в обороні Христа Бога і Богородиці мав чинно виступити проти єретика. Горячий вчинок в обороні віри осудили Отці Собору і покарали св. Николая: Заборонили йому уживати омофора, головної єпископської ризи, на якийсь час. Однак Марія стала в обороні вірного слуги. Коли він служив урочисту Службу Божу, вона явилася йому і вложила на його рамена омофор. На ту памятку малярі примішують на образі св. Николая Марію з омофором.

Строгий був виданий засуд на св. Николая, але Марія злагідніла його. Подібно і нам всім колись доведеться „явитися пред судищем Христовим“. Та коли святі дрожали зі страху на саму згадку про Божий суд, що скажемо ми, якщо не матимемо відповідного оборонця? Коли перед земським судом не стає підсудний без адвоката, то хто вставиться за нами перед всевідучим і справедливим суддею?

Маймо кріпку надію, що Марія вимолить у Бога лагідний засуд для нас, Її слуг.

Наче ті мудрі діви, мусимо все бути готові на прихід небесного жениха. Він прийде тоді, коли найменше будемо сподіватися. Прийде може опівночі. Прийде запитати, чи не погасли наші лампи віри і чи не забракло нам оливи добрих діл?

Прийде в своїй величі, як Його колись видів пророк Даниїл. „Я бачив — описує він, — як поставлено престоли і засів Відвічний. Одежа Його була біла наче сніг. Престол Його як огненне полум'я, а колеса престола як палаючий вогонь. Огняна ріка перетікала попри Нього. Тисячі тисячей слижили йому, а незвичайно велике число стояло перед Ним. Судді засіли та розгорнули книги Божої всевідучости. І дуже мене порушило це видіння; моє лице змінилося, а видіння заховав я у мійому серці“ (7, 9—28).

Подумаймо і ми про той страшний день. Суддя засяде, ангели біля Нього постають, а труба затрубить.

Подумаймо і запитаймо себе: Що зробить наша душа, коли буде ведена на суд? Коли наші діла відкриються, а найбільш тайні думки стануть явними?

Як глянемо — ми грішні — на Суддю?

Яку відповідь дамо безсмертному Цареві?

„Горе мені нещасному — кличе св. Августин, — в тій великій дні суду!“ А св. Бернард признається і каже: „Я лякаюся лица того Судді, що на Його погляд ангели дрожать! Я боюся гніву всемогучого Бога! Жахаюся тріскоту падаючих один на одного світів, пожару первнів, страшного замішання, голосу архангела, твердих і наповняючих переляком слів Відкупителя, як Судді!“

О, щоб ми могли найти когось у тій хвилині, щоб витяг помічну до нас руку! Щоб міг, як добра мати, притулити і успокоїти перелякану дитину. Та ми маємо таку добру Неньку! Нею є „Цариця добродітелей“. Вона примирить нас грішних, але каючихся, з Владикою, і умолить Праведного Суддю о милосердний вирок для люблячих Її дітей. Амінь.

XXIX

„Радуйся, сокровище живота неістощимое“ (12 ікос).

Скарб це нагромадження дорогоцінностей, як золота, срібла, дорогих, шляхотних каменів. Скарбниця це сховок дорогоцінностей. Невелику вартість має скарб землі, скарб цього світа. Його нищить ржа і міль; злодії підкопуються і крадуть. Зате найцінніші скарби неба, бо безпечні перед знищенням і злодіями (Мт. 6, 20). Дуже часто для заховання скарбу перед злодіями закопують люди дорогоцінності в землю, затаюють місце приміщення, а зі смертю людей пропадає закопаний скарб. Св. Єронім повчає, що таким укритим скарбом, в яким заховані всі дорогоцінності знання і мудрости, є Слово Боже, Божий Син, бо укритий в тілі Христа. Подібно вартісним скарбом є святе Письмо, бо в ньому зложена наука Спасителя про наше спасення. З досьогоднішніх розважань пізнали ми, що Мати Божа є для нас такою невичерпаною скарбницею вічного життя. Марія є також для душ у чистилищі скарбницею помочі і милосердя.

Вона це діє по думці Божої Премудрости (Сір. 7, 37), яка навчає, щоб не обмежуватися до давання милостині тільки живучим, але і помершим не відказувати їй.

До св. Бригіти сказала Пречиста Діва: „Я є Мати тих душ, що в чистилищі. Так сподобалося Богови, щоб моїми благаннями зменшувалися в кожній годині і на всякій спосіб терпіння, які носять за свої гріхи душі в чистилищі“.

Святий Вероніці з Медіоляну дозволив Господь видіти, як Богомати в день свого Успення переходить через чистилище раніше, заки входить до неба. Це діється для великої радості і покріплення страждаючих душ. І так у тім дні увільнила з чистилища велике число душ. Вийшли вони з огня червені мов розжарений вуголь, але невдовзі вибіліли наче сніг. Гарних з вінцями на голові, доставили їх ангели перед Божий престіл. Тут вони зложили свої вінці на ступінь престола, а Господь забрав їх і передав з радістю Матінці Божій

Марія помагає віддати „останній шаг“ (Мт. 5, 26) тим, яких суддя передав слугі, щоби вкинено їх у темницю, бо не може увійти до місця слави щонебудь занечистене (Об. 21, 27). „Кожного діло, яке воно, випробує вогонь. Коли чиясь діло згорить, понесе шкоду, самже спасеться, але так, як через вогонь“ (І Кор. 3, 13). Той вогонь сильний, жагучий, довго триваючий, тільки що не є вічний. Болісний він для душ ще й тим, що їх рідня часто призабуває, що може їм допомогти. Ось як вони скаржаться (Мал. акаф. о усопш.) на тих, що не памятають про них: Могутиім голосом кличемо до тих, що лишились на землі: Поможіть нам!

Змилосердіться над вашими приятелями, гляньте на нас і допоможіть нам! Вслухайтесь в нашу тугу і муку, більшу понад всяке земське, тілесне страждання; а всетаки ми кість від вашої кости, чомуж не згадаєте нас? Дармо ви плакали за нами, коли побачили нас мертвими, якщо нині не болюєте з нами, так дуже страждучими. О, окаянні і кам'яні серцем, щож ми злого вам у життю вчинили, що відплачуєтеся нам злим спогадом? Це ми все вам полишили, а самі майже нагі відійшли! Ви забрали все добро, бавитеся і на зле обертаєте. Ми немічні, а ви сильні; ви славні, а ми безчестні. Аж до сьогодні голодні, спрагнені, нагі, страдаємо і скитаємся, переслідувані терпимо, а ви веселитеся і забули про нас!

Ось який болісний голос душ з чистилища!

Одною молитвою одною, Службою Божою можемо зменшити їх терпіння. Можемо обильно черпати зі скарбниці богацтв, вислужених Спасителем і святими, та занести на полекшу душам страждаючої Церкви. Спасенна і свята гадка молитися за померших, щоб їх звільнено від їхніх мук. Церковний рік начисляє цілий ряд „задушних днів“, в яких повинні ми участвувати в приношених безкровних жертвах за померших. А зокрема в горячих молитвах просім Богоматір, Марію, невичерпану скарбницю богацтв, щоб випровадила страждаючі душі до місця вічного щастя. Амінь.

XXX

„Радуйся, мосте преводяй суших
от землі на небо“ (2 ікос).

Божа Премудрість призначила для нашої душі по її розлуці з тілом одно з трьох місць у невидимім світі: небо, чистилище або пекло. Земля, небо і чистилище сполучені між собою одним завданням: на землі боротьбою за спасення; в чистилищі очищенням себе для вічного щастя; а в небі уживанням повного щастя. Ті три місця є воюючою, страждаючою і торжествуючою Церквою. Від сполуки святих виключене місце вічних кар, пекло.

Про взаємне відношення до себе тих місць довідуємося з притчі про богача і Лазаря. Умер убогий Лазар і ангели занесли його душу до місця щастя, біля Авраама. Душа богача знайшлася в пеклі. Будучи в муках, богач підняв свої очі, побачив іздалека Авраама і закликав:

„Помилуй мене, отче Аврааме, бо я мучуся в цій полуміні“. А Авраам відповів: „Між нами і вами велика пропасть утвердилася, щоб ті, котрі хочуть перейти до вас, не змогли, ані відти перейти до нас“.

На таку „велику пропасть“ наш нарід має ще докладнішу назву, а саме „безодня“. Пекло є дійсно безоднею; хто в неї понаде, останеться в ній на віки. А в переході із землі до неба легко можна до неї впасти. Потребуємо могутньої опіки, вмілого провідника і захорони, щоб ту безодню щасливо виминути. Тільки безпечна кладка з поруччям, чи вигідний міст може нам забезпечити досягнення крайній щастя поза безоднею вічної радості в небі.

Марія є мостом, що переводить до неба.

Цією почесною назвою наділяють Богородицю наші церковні пісні з празника Благовіщення і богородичні. А богато святих, котрі сьогодні сияють як світила в небесних теремах, „воспівають трисвятими гласи“ Пречисту „яко мост божественний“, що перевів їх з землі до Все милостивого Творця. Цю правду potwierджує наглядним приміром Св. Григорій Великий у своїй 4-ій книзі діяльогів: Дочка заможних і побожних родичів, на ім'я Муза, дуже гарно була вихована. Однак далася звести примані цього лихого світа і полюбила злу лектуру, невідповідне товариство та небезпечні для невинності душі театральні виставки. Коли вже стояла майже над самою пропастю, Матінка Божа прийшла їй з поміччю. Явилася в ночі Музі в неземській красі в оточенні великого числа гарних святих дівць, ровесниць Музи, та соледко заговорила до Музи, чи і вона не хотіла б прилучитися до тієї громадки дівць? „З великою радістю“, закликала Муза, „власне таким є моє бажання“. — „Добре“ — відповіла Марія, даю тобі тридцять днів до по-

прави, щоб ти змогла покинути лихе товариство, злі книжки і театр, а потім прийму тебе в ряди святих дівиць". — Видіння зникло, а Муза встала іншою. Послухала Пречистої Діви, зірвала з дотогочасним способом життя, а стала доброю і побожною дитиною на превелику радість родичів. Дня 27-ого по тій появі Муза попала в недугу; а тридцятого дня, як Марія їй приобіцяла, Муза зі словами радості: „Я йду, йду вже до Тебе, моя небесна Мати" — віддала свою душу, та прилучилася до громади невинних дівиць, які в вічному щасті прославляють Христа Царя.

Марія провела її до невянучої слави наче мостом понад безоднею гріха, в котрий мало що не впала.

Чи між нами нема таких, котрі стоять вже над берегом безодні? Ратуймо їх, доки ще час! Запровадимо їх на молебн в честь Пречистої Діви, чи на процесію, нехай побачать, скільки Марія має вірних своїх слуг і почитателів. Може й та душа забажає прилучитися до тієї громади. Заведем упадаючу душу перед престіл Ісуса. Навчім її розмовляти з Христом Спасителем у посіщеннях, духових причастях та благодареннях по частім прийманні Пресв. Евхаристії. Розповідаймо холодним для Бога, які любі місця перебування Божого. Як наше серце знаходить радість у дворах Господніх. (Пс. 83, і 2). Поручім Пречистій Діві ті душі, а Марія, „божественний мост", уратує їх від пропасти та прилучить до рядів тих, що служать Небесному Агнцеві. — І стануть вони красою Церкви та славою нашого народу.

XXXI

„Радуйся, невісто неневістная" (1. ікос).

З початком травня поклали ми собі завдання звеличати Пречисту Діву словами нашої стародавньої літургичної піснимоливти, що називається Акафіст Благовіщенню. З похвалами в честь Божої Матери мимоходом оглянули ми красу наших церковних пісень. І так, величаючи Богородицю, відчували ми, що продовжаємо невгаваючу молитву, яка прийшла до нас з прийняттям християнства нашими святими володарями Ольгою і Володимиром; яка сильним відгомонам пливе через століття княжої слави, татарської руїни аж до наших днів. Ця пісня Акафісту в честь Марії, „невісти неневістної", зціпила минувшину зі сучасністю та скріпила у нас надію, що, при усій змінливості часу і обставин, все те саме українське серце не умовкає величати силу Пресвятої Богородиці та добродійства, яких дізнали „прибігаючи під державний Її покров".

Могутній спів усіх приявних, молодших і старших, мужчин і жінок, зливався в таку чудесну надземську музику,

що перевищав всі оркестри і музики органів, бо тим бракує серця, а та є живим виливом любови, пошани, надії і подяки побожної душі. Тільки небесні хори ангелів всіли її перевищити!

Св. Іван Богослов у книзі об'явлення (гл. 14) описує, як дівственники почитають Христа Агнця в небі. Агнець стояв на горі Сіон, а з ним 144 тисячі, котрі мали його ім'я і ім'я Вітця виписане на своїх чолах. „І я чув голос з неба, — каже св. Іван, — наче голос многих вод і наче голос арфярів, що грають на своїх арфах. І співали якби нову пісню перед престолом... ці йдуть за Агнцем, кудинебудь він йде“.

Що за величний образ, неосягальний на землі! Величавіший за найімпозантніші урядові паради, улажені для імператорів чи диктаторів.

Замітно менший своєю величністю, але більший своєю сердешністю, образ почитання Богородиці оглядали ми майже на кожнім молебні щоденно.

На престолі посеред квітів і сяєва свіч виділи ми Марію, „невісту неневістну“, а перед Її престолом десятки тих, що мали Її ім'я виписане у своїх серцях. А голос пісні розносився немов звук зібраних вод, а деколи грімкий наче грюкіт великого грому; то знову лагідно, спокійно і мельодійно немов звук арф. Співали діти Марії пісню все свіжої заяви любови перед Її престолом; прирікали йти за Нею дорогою чеснот, бо Вона нею йшла.

Як дуже цей образ схожий до того, що видів його св. Іван Богослов!

Та от сьогодні в цьому році це останній день травневих богослужень. Минув швидко місяць, як все минає на світі. Марія скличе нас у кожне свято у Її честь на Богослуження, але на травневе аж за рік. Надземний образ розмаленого народу перед престолом Цариці небес оглядати зможемо тільки в уяві як солодкий спомин.

Зійдемося аж за рік на такі самі молебні... О, як довго чекати! Які журливі питання залягають наш ум! Чи всі збережемося за рік? Чи кого не забракне зпоміж нас? Хто відійде у небесні сторони, щоб там на віки служити і величати Богоматір? При яких обставинах зберемося? Чи при сприятливіших?

При конаючій Христі Спасителі на Голгофті стояла Марія, Мати Ісусова. А Він, Божественний Спаситель, передав нам Марію, Свою Матір, на нашу Матір і Заступницю.

Та сьогодні Божа Мати кличе до нас: „Прощаю вас, дорогі діти, як моїх почитателів у місяці травні! Бажала би я, щоб ці гарні вечори молитов продовжалися. Я вам передаю Найлюбішого Могого Сина, Його безконечну любов до вас! Зверніть свої серця до Його Серця!“

І знову в місяці червні зберемося в Церкві, але вже перед образом Найлюбішого Нашого Христа Спасителя. Радість наповнить наші серця, а уста наші і серце виллє гимн звеличання Христа Бога. „Наче повний голос грому, наче зібрана ріка, так полине к небес трону з нашої груди піснь грімка, за розвій св. Церкви, за кращу долю нашого народу, за наше власне спасення. Амінь.

МОЛИТВА

До Пресвятої Диви Марії НА МІСЯЦЬ ТРАВЕНЬ

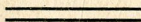
для Молебна.

Пречиста Діво, Мати Божа, Маріє! Ми припадаємо нині до Твоїх пресвятих стіп, щоби показати любов і Тобі, Царице Неба, віддати належну почесть.

В цім місяці вибираємо собі Тебе за одиноку заступницю перед Ісусом, Твоїм Сином. Хорони і стережи душу і тіло наше по всі дні життя, а особливо в годині смерти. — Твоїй могутій опіці вручаємо св. кат. Церкву і її Пастирів. Тобі поручаємо нашу Вітчину і благаємо о єдність на ній та усунення роздорів. Твоїй материнській любові віддаємо наших свояків, приятелів, добродіїв, грішників і забуті душі в чистилищі. Поглянь ласкавим оком з небесного престоло на нас і наші молитви в Твою честь.

А в кінці благаємо Тебе о ласку, щоб ми Твоєму Синови вірно служили в стані благодати во віки віков. Амінь.

(Цвіт з Назарету)

ПРОВЕРИЛО
С/Ф 1987

0,15к

ЛВІВСЬКА БІБЛІОТЕКА
АН УРСР
№ Ж-2533 П

ПРОПОВІДИ — БЕЗПЛАТНИЙ ДОДАТОК ДО „НИВИ“ Ч. 6-7-8 — 1939
 PROPOWIDY — BEZPŁATNYJ DODATEK DO „NYWY“ NR. 6-7-8 — 1939

о. А. Галандюк

Приготовлення до першої св. Сповіді

І ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

1 Божя ласка

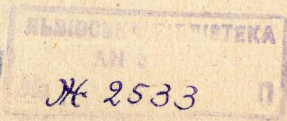
Любі діти! Зближається дуже важна хвилина у вашім життю — радісний день вашої першої св. Сповіді. Сей день, се велике свято для вас і ваших родичів. Бажаю вас приготувати на се свято. Та заки зачну вас учити, чому і як треба сповідатися, розкажу вам наперед про Божу ласку, про гріх і св. Тайни.

Сьогодні розповім вам, як дуже гарна і свята є душа чоловіка, коли має Божу ласку.

Всемогучий наш Господь Бог сотворив разом з ясним сонцем і безчисленними зорями на небі також нашу землю. Але земля не була пригожа до життя. Бог мусів її наперед упорядкувати і приготувати все потрібне до життя. Тоді щойно сотворив Бог перших людей. Адама й Еву сотворив Бог і помістив їх у приготовленім для них раю. Був се просторий гарний город зі всіма вигодами. Всіляких овочів було там подостатком, лагідний вітрець порушав віттям і шелестів листям високопенних дерев та давав приємну прохолоду перед жарою сонця, пташки мило щебетали, а звірята були лагідні й послухні. Адам і Ева мали управляти і стерегти сей рай; праця була легка і не мучила.

І обсилав Бог Адама й Еву ріжними дарами. Вони були вільні від усяких терпінь і недомагань, від усякої нужди і недостатків, а по найдовшім житю мали перейти живі до неба, не вмираючи. Вони посідали ясний розум і мали повноту знання. Вони були вільні від плугових думок і нечистих похотей, бо їх воля опановувала всі пристрасти і підчинялася розумови та стреміла безупинно до доброго, без ніякої склонности до злого.

Але ще щось далеко гарніше дав Бог Адамови й Еві. Бог вложив в їх душі щось зі Своеї краси і величі, щось небесне й боже. Тому їх серце було праве і справедливе, а їх душа була дуже чиста, дуже гарна, дуже свята. Вони були зовсім подібні до Бога, або, як каже Святе Письмо, вони були вірним образом і подобою Бога. Бог з радістю глядів на них. Те, що Бог вложив у душі Адама

й Еви, називаємо освячуючою ласкою. Освячуюча ласка робила їх душі гарними, святими і Богови милими. Бог радо приглядався їх душам в освячуючій ласці, любив їх і поводився з ними, як батько з дітьми. Він прийняв їх за Своїх дітей і сказав їм, що вони мають унаслідити небо і вічно бути з Ним у небі.

Бог подбав також про те, щоб їм було легко добре робити і щоби вони самі зі себе не втратили освячуючої ласки; Бог давав їм багато, багато ще й іншої ласки, котру називаємо ділаючою ласкою. Ділаюча ласка помагала їм Богові вірно служити. Вона просвічувала їх розум, щоби пізнавали і вибирали тільки добре та безнастанно порушала їх волю, щоб легко виконували добре.

Але і вас обсилав Бог Своєю ласкою. При св. Хрещенні Бог зділав також вашу душу чистою, гарною, святою. Ви сталися зовсім подібними до Бога, на причуд гарними образами Бога. Милосердний Бог так дуже подобав собі вас, що прийняв вас за Своїх дітей. А що ви стали Божими дітьми, маєте отримати від Бога в спадку ціле небо з його красою і величчю. Хто є Божою дитиною, є також наслідником неба. Все те ділає освячуюча ласка, котру вам Бог дав при св. Хрещенні. Освячуюча ласка ділає душу святою та Богови милою; вона робить нас Божими дітьми і наслідниками неба.

Однак без постійної Божої помочі дуже легко можна втратити освячуючу ласку і неможливо відзискати її, якщо втратимо її. Дорога до неба стрімка і тяжка, а наша воля дуже слаба. Добре для неї тяжке, а зле легке. Наша воля склонюється до злого. Діявол старається звести нас до гріха, відвернути від доброго. На дорозі до неба чимало небезпек. Воля мусить бути сильна. Але вона не має подостатком сили; вона мусить дістати від когось поміч, щоб могла вірно Богови служити. Вам допомагають ваші родичі й учителі. Вони поучають вас, напоминають, ганьблять, карають. Але ще більше помагає вам Бог ділаючою ласкою, щоб ви заєдно злого уникали, а добре ділали. А як помагає вам Бог, розкажу.

Є неділя. Дзвони зворушливо дзвонять і всіх приязно запрошують: „Ходіть до церкви!“ Дитина бавиться з ровесниками. І ось говорить один з ровесників: „Лишися тут і бався далше з нами! Коли навіть не підеш раз на Службу Божу, то нічого тобі злого не станеться. І кари оминеш, завтра в школі скажемо, що всі були в церкві“. Забава йде гарно. Вже тут-тут далась би дитина переконати, що воно не є так зле, якщо раз не піде до церкви; вже навіть думає не йти. Але ось чує голос у серцю: „Що робиш, дитино? Йди до церкви! Бог так хоче. Будеш мати гріх і підеш до пекла!“ Бачиш, се ясний промінь ділаючої ласки. Діла-

юча ласка — се світло. Вона освічує наш розум. Вона помагає нам, щоб ми пізнали добре й зло.

Дехто знає докладно, що добре, але так не робить. Інша дитина знає в тій хвилині зовсім добре: коли не піду до церкви, буду мати гріх, мушу безумовно піти. Всежтаки може ще сказати: „Я не піду на Службу Божу“. Ділаюча ласка помагає даліше. Вона тягне дитину. Вона неначе кличе: „Ходи, ходи до церкви, Спаситель чекає на тебе“. Вона дає силу волі. Ділаюча ласка порушає волю, щоб злого уникала, а добре чинила. Вона ділає в нас, вона помагає нам, коли хочемо добре робити, а злого уникати.

Отже є двояка ласка: освячуюча і ділаюча. Освячуюча ласка є одна, як життя, а ділаючих ласк (добрих натхнень) є багато. Освячуюча ласка може тривати через ціле життя, а ділаючі ласки тривають тільки через хвилю.

Обі ласки є даром милосерного Бога. Бог не мусить нам їх давати, Бог дарує нам їх з любови до нас. Дістаємо їх, коли приймаємо св. Тайни, а також коли молимося і слухаємо Служби Божої.

Любі діти! Цініть Божу ласку дуже високо, особливо освячуючу ласку! Вона є дорогоцінним даром неба, далеко ціннішим, ніж всі скарби світа. Дякуйте Богови за неї й говоріть у своїм серцю: „Боже, дякую Тобі, що дарував мені освячуючу ласку і зділав мене Своєю дитиною!“ Уважайте, щоб не втратили освячуючої ласки! А втратите її через тяжкий гріх. Стережіться гріха, щоб ваша душа була все гарним образом Бога! Побожно моліться та просіть Бога о ділаючу ласку, а вона вам певно допоможе, що не втратите освячуючої ласки і будете тут на землі Божими дітьми і як Божі діти унаслідите колись гарне небо.

Питання: 1. Кількорака є Божа ласка? Божа ласка є двояка: ділаюча й освячуюча.

2. Що ділає в нас ділаюча ласка? Ділаюча ласка освічує наш розум і порушає нашу волю, щоб ми злого уникали, а добре ділали.

3. Що ділає в нас освячуюча ласка? Освячуюча ласка ділає нашу душу святою й Богови милою; вона робить нас Божими дітьми і наслідниками неба.

2 Гріх

Любі діти! Ви вже знаєте, що освячуюча ласка є дорогоцінним даром неба, найбільшим скарбом на світі. Знаєте також, що освячуючу ласку можна втратити через тяжкий гріх. Гріх — се найбільше зло на світі; він страшніший, ніж найтяжша недуга, ніж сама навіть смерть. Смерть може отворити нам небо, а гріх веде нас у пекло.

Послухайте, коли поповнюєте гріх і які є наслідки гріха? Адам і Ева жили дуже щасливо в раю. За се велике добродійство жадав Бог від них, щоб заховували тільки одну легоньку заповідь. Бог сказав до Адама: „З кожного райського дерева будеш їсти овочі. Тільки з дерева, що росте на середині раю, не їдж, бо вмреш“. Але злий дух позавидував щастя Адамови й Еві. Раз сполудня наблизилася Ева до забороненого дерева. Тоді злий дух заховався у вужа. І сказав вуж до Еви: „Чому не їсьте овочів із цього дерева?“ Ева відповіла: „Ми їмо зі всіх дерев у раю. Тільки з дерева, що росте по середині раю, не їмо, щоб не мусіли вмирати“. Але вуж сказав: „Ні, ви не вмерете. Коли зісте з нього, будете такі, як Бог“. Тоді зірвала Ева з забороненого дерева овоч і їла. Колиж прийшов Адам, дала йому їсти і він також їв.

Адам і Ева допустилися тяжкого гріха, котрий перейшов на всіх людей. Називаємо його первородним гріхом. За те Бог прогнав їх з раю. Вони втратили все те, що посідали в раю на душі й тілі. Найбільшим нещастям для них була утрата освячуючої ласки і неба.

Любі діти! Тепер вам буде вже з відповіді Еви ясно, чому перші люди поповнили гріх, що зіли овоч із забороненого дерева. Бог заборонив їм з того дерева їсти. Ева не послухала Бога, хоч добре знала Божу заповідь. Вона навіть думала про те, що Бог заборонив їсти з того дерева. Вона знала, як Бог покарає її, коли се зробить. А помимо того зробила се. Ми кажемо: Ева переступила Божу заповідь свідомо.

Ева переступила Божу заповідь також добровільно. Чи може її хтось до того змусив? Ні, Ева гляділа на овоч, яблуко було гарне, вона взяла його й їла. Тому поповнила гріх. Потім зділав те саме Адам. Він зів овоч із забороненого дерева свідомо і добровільно.

Адам і Ева переступили Божу заповідь свідомо і добровільно. Тому поповнили гріх. Отже гріх се свідоме і добровільне переступлення Божої заповіді.

Маленька дитина не знає ще Божих заповідей; інша є хора і не йде на Службу Божу; неодній дитині приходять на думку злі речі, але вони їй немілі і прикрі; божевільний нерідко кидається у воду і топиться; — всі вони ділають або несвідомо або недобровільно і тому не мають гріха.

Як Адама й Еву, сотворив Бог також нас. Бог є нашим паном; ми цілі належимо до Нього. Мусимо все робити, що Бог хоче. Робити повинні ми се радо, бо Бог такий добрий для нас. Бог нам сказав, чого домагається від нас: мусимо заховувати Божі і церковні заповіді. Вичисліть їх! Скажіть тепер ще церковні заповіді! Коли не будете Бога

слухати, будете мати гріх. Ви загниваєте Бога й образите Його. Бог є найсвятіший, тому противне Йому все зле й кожний гріх; Він мерзиться гріхом, ненавидить його. Коли будете грішити, Бог строго буде вас карати. Коли зробите тяжкий гріх, будете такі нещасливі, як Адам і Ева. Обіцяйте Богови у своїм серцю: „Любий Боже, я хочу Тебе слухати, я хочу Твої заповіді заховувати, я не хочу грішити“.

Щоб нас заховати перед гріхом, вложив Господь Бог голос совісти в наше серця, котрий нас перестерігає перед гріхом. Ви знаєте його. Якщо дитина зробить щось зле, голос совісти картає її, а хвалить, якщо зробить щось добре.

Люди грішать нечистими думками, бажаннями, словами і ділами. Якщо в своїм серцю щось зле задумаємо, грішимо думкою; фарисеї думали про Ісуса Христа: Він хулить Бога. Якщо ж бажаємо щось зле зробити, грішимо бажанням; Ірод бажав Ісуса убити. Колиж щось не дозволене і плюгаве говоримо, грішимо словами; жінка Пентефрія очорнює Йосифа перед чоловіком. Проклони. Коли допустимося злого діла, грішимо ділом; сини Якова продали свого брата Йосифа. Злими ділами грішимо, коли крадемо, бемося, бавимося безстыдно. Грішимо також, коли залишимо добре зробити, яке ми обов'язані зробити. Такий гріх буде, коли в неділю й свято не підемо на службу Божу.

Не всі гріхи є однаково великі. Подумайте самі, чи то все одно, коли хтось краде 10 гр або 10 зл? Чи все одно, коли хтось поповнить ідолопоклонство, або коли зле помолиться? Чи все одно, коли двох хлопців у забаві посваряться і поб'ються, а за хвилину знову стануть зі собою добрі, або коли інших двох хлопців у гніві поб'ються зі собою аж до крові? Також Ісус Христос робить різницю між гріхами. Малі гріхи порівнює з трісками, а великі з полінами. Величина гріха залежить від того, чи щось не дозволене робимо з жартів, без злоби, чи в гніві і ненависти.

Запам'ятайте собі: Не всі гріхи є однаково великі; є гріхи тяжкі і легкі. Вони мають свої особливі назви. Тяжкі називаємо смертними, бо вони ділають душу мертвою. Душа живе, коли має освячуючу ласку. Через смертний гріх душа тратить освячуючу ласку. Вона тратить своє життя і підпадає смерті.

Легкі гріхи називаємо простительними, бо вони можуть бути легко прощені. Смертні гріхи відпускаються тільки в Тайні Хрещення й Покаяння. Відпущення простимих гріхів можна досягнути через добрі діла, молитву, піст, милостиню, слухання Служби Божої.

Зі смертних гріхів мусимо сповідатися, а навіть треба сказати, як часто їх поповняли ми, та подати їх число, а з простимих гріхів ми повинні сповідатися. Є люди, котрі не беруть собі так дуже до серця простимих гріхів і потім часто також навіть смертні гріхи вважають за простими,

не уникають їх і не сповідаються з них. Але навіть супроти простимих гріхів не сміємо бути рівнодушні. Навіть найменший гріх є злом, далеко більшим, ніж всяке нещастя на землі. Добра дитина боїться також простимого гріха як найбільшого нещастя і уникає його. Вона втікає перед небезпечним звірем, перед скаженим псом або перед вовком. Вона сповідається також зі всіх гріхів без виїмку, які тільки придуть їй на гадку.

Ми повинні боятися й уникати кожного гріха як найбільшого зла на землі, бо кождий гріх ображує небесного Отця і заслугує на кару.

Смертний гріх карає Бог пеклом. Пекло триває вічно, тому також кару за смертний гріх називаємо вічною. Не такою тяжкою є кара за простимі гріхи. Бог карає їх тільки якийсь час. Тому ту кару називаємо дочасною. Дочасна кара за гріхи зустрічає нас вже на сім світі. Такою карою є війна, голод, хвороби, нещасливі випадки, смерть. Передовсім карає Бог за простимі гріхи по смерті. Місцем тої кари є чистилище. Душі, котрі в чистилищі покутують за свої гріхи, називаємо терплячими або страдаючими душами. Їх кара є довга і тяжка. Кождий гріх стягає на нас кару. Смертний гріх стягає на нас вічну кару в пеклі, а простимий гріх дочасну кару в чистилищі.

Люті діти! Стережіться гріха й уникайте його! Просіть Бога, щоб захвав вас перед гріхами, особливо перед смертним гріхом. Моліться так: Боже, Ти ненавидиш гріх і строго караєш за нього — а я так багато грішив! Ти так дуже любиш мене, Ти вмер за мене на хресті — а як так часто ображую Тебе! Жалую тепер широко за всі мої гріхи. Не хочу більше грішити. Прости мені, Господи.

3 Святі Тайни

Ісус Христос відкупив своєю смертю на хресті цілий світ від гріхів і заслужив нам Божу ласку. Задля заслуг Ісуса Христа дістаємо від Бога кожного дня безліч ділаючих ласк, потрібних до побожного життя. Але уздоровити душу від смертних гріхів і ввєднати для неї спасення може тільки освячуюча ласка. Освячуючу ласку подає нам Бог у св. Тайнах. Св. Тайни є жерелами і середниками освячуючої ласки. Вони увільняють нас від прокляття гріха і роздаровують нам ласку спасення.

Спитаєте певно, в якийже спосіб св. Тайни подають нам освячуючу ласку, що до них належить, скільки їх є і як треба їх приймати?

Найперше розповім вам одну подію з життя Ісуса Христа. Одного разу побачив Ісус Христос при брамі єрусалимського храму сліпого з роду. Він сидів між старцями і просив пе-

реходячих о милостиню. Ісус поглянув на нього ласкаво, задержався при нім, змилосердився над ним і привернув йому зір. Звичайно привертав Ісус хорому здоров'я словом або дотиком. Але тим разом поступив інакше. Він послужився деякими знаками: плюнув на землю, зробив болото з порошу та слини, помазав ним очі сліпого і приказав йому піти до ставу умитися. Сліпий послухав, пішов, умився і вернув здоров, пізнав в Ісусі Сина Божого, увірив в Нього і пішов за Ним.

Заховання Ісуса Христа при тім чуді пригадує нам виразно наші св. Тайни. При св. Тайних приходять також деякі видимі знаки, котрі мають чудесні наслідки. Заходять тільки та ріжниця, що чуда при св. Тайнах діються не на тілі, але на душі, та є недимі, як сама душа. А прецінь вони діються, хоч наші очі того не видять. Коли ви прийшли на світ і може мали заледви кілька днів, занесли вас до церкви. Там зложили за вас ваші хрестні родичі ісповідання віри у хрестну обітницю. Вони заявили у вашім імені, що ви вирікаєтеся діавола та його слуг і обіцяєте служити Ісусові Христові і вірувати в Нього. Потім охрестив вас священник. Він зілляв вашу голову три рази водою на хрест і говорив при тім слова: „Хрещається раб Божий во ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Амінь.“ В тій самій хвилині ви прийняли св. Тайну Хрещення. Ваша душа очистилася від первородного гріха і прикрасилася освячуючою ласкою. Рівночасно ви сталися з дітей діавола дітьми церкви і zarazом дітьми Бога і наслідниками неба.

Така велика радісна переміна наступила тоді у вашій душі. А сталося се в подібний спосіб, як при приверненню зору сліпому з роду. Священик мазав ваше тіло свяченою оливою на чолі, ухах, плечах, грудях, руках і ногах, відмовляючи відповідну молитву. Олива означувала Божу ласку, а Божа ласка скріплює душу, як олива тіло, о що просив священник у сій молитві. В той спосіб ви стали Божими дітьми і наслідниками неба.

При св. Хрещенню бачимо воду і чуємо слова священика. Воду і слова священика називаємо змисловими знаками, бо їх можемо змислами спостерегти: очима бачити, ухами чути. Отже Тайна є зовнішнім видимим знаком. Кождий знак показує щось. Водою вмиваємося. Вода при св. Хрещенню показує, що душа стає чиста, а слова вказують, що ту чудесну силу воді дає Бог, який перебуває в трьох Божих Особах.

Але при св. Хрещенню діється ще щось більше, чого не можемо видіти, ні чути. Душа отримує від Бога в дарі відпущення первородного гріха й освячуючу ласку, завдяки чому стає Богови милою й святою. Всі ті дари душі називаємо коротко внутрішньою ласкою. Отже Тайна є зовнішнім

знаком, через котрий подається нам внутрішня ласка. Той знак установив і прив'язав до нього ласку сам Ісус Христос перед своїм вознесенням. Сорокового дня по своїм воскресенню явився Ісус Христос своїм апостолам у світлиці на горі біля храму в Єрусалимі. Там сказав до апостолів: „Ідіть і навчайте всі народи і хрестить їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа. Амінь.“ Отже Христос установив той знак і зв'язав з ним Божу ласку. Подібно, як при св. Тайні Хрещення, діється при всіх інших Тайнах. Тайна є зовнішнім, від Ісуса Христа установленим знаком, через який подається нам внутрішня ласка.

Тепер легко можемо вишукати три речі, які складаються на Тайну. В кожній Тайні мусять ті три речі бути. До них належать: 1) зовнішній знак; 2) внутрішня ласка; 3) установлення самим Ісусом Христом.

Ісус Христос установив сім св. Тайн: 1. Хрещення; 2. Миропомазання; 3. Евхаристія; 4. Покаяння; 5. Єлеопомазання; 6. Священство; 7. Супружество.

Коли піднімаємося якогось важнішого завдання, мусимо до нього наперед приготувитися. Так приготівляється ви вдома, коли йдете до школи. Коли родичі хочуть в неділю йти до церкви, то передтим микються і надягають на себе святочну одіж. Вони приготівляються. Коли вибирається з родичами на відпуст, то вже кілька днів передтим приготівляється.

Св. Тайну приймати є певно дуже важним завданням. Тому треба до неї добре приготувитися, коли не хочемо її приймати без пошести і недостойно.

Св. Тайни треба приймати після доброго приготівлення.

Любі діти! Незадовго маєте прийняти св. Тайну Покаяння. Я переконаний, що маєте найліпшу волю прийняти її достойно і хочете до неї як слід приготувитися. Тому мусите добре уважати, коли буду вас про неї вчити. Моліться також ревно, щоб милосердний Бог допоміг вам Своєю ласкою. Кожного вечера по відправі вечірних молитов, заки підете ще до ліжка, говоріть аж до св. Сповіді: „Господи Ісусе Христе, поможи мені добре висповідатися“.

4 Совість

Любі діти! Чи всі були в неділю в церкві? Хто не був? Чому? Бог хоче, щоб також діти ходили до церкви; Бог любить дітей, що кожної неділі і свята ходять до церкви. Тільки заховуйтеся чемно і побожно в церкві: не обертайтеся, не тручайтеся, не розмовляйте, стійте спокійно і моліться та слухайте святої відправи. Церква — се святе місце і мешкання Бога. На се вказує побожний спів, свята

відправа, святі образи, богослужерна одіж священика і святочна одіж людей.

До церкви приходять люди не тільки тому, щоб помолитися, але також тому, щоб поєднатися з Богом і перепросити Його за свої злі діла і провини. Зле діло буде тоді, якщо чоловік поповнить щось таке, чого не хоче Бог, і за що чоловіка ганьбять і гризе його совість.

Сьогодні хочу вас повчити про спокійну і неспокійну совість, щоб ви пізнали голос Бога в ній і слухали того голосу.

Якщо ви пильно ходите до церкви, мусіли завважати невеличкий деревляний дімок при стіні церкви. Се сповідальниця. До неї сідає священик у церковній одежі, що ніби широка лента звисає з шиї й сягає низше колін. Тоді приступають люди побожно і покірно, хоч з деяким неспокоєм серця, до сповідальниці, клякають з боку біля неї і щось шепчуть священикови крізь решітку в віконці сповідальниці. Чи ви бачили це? Що вони роблять? Вони сповідаються зі своїх гріхів перед священиком. Нашо ж вони сповідаються? Хотуть, щоб священик відпустив їм гріхи, бо гріхи непокоють їх, — вони чують викиди совісти в своїм серці. Вони знають також, що до серця вернеться знову спокій, як тільки священик відпустить їм гріхи.

Совість — се Божий голос у серці чоловіка. Бог вложив його разом з серцем у груди чоловіка. Чуємо всі той голос. Він кличе до нас: „Се є слушне і добре, се повинен ти робити; се неслухне і зле, того мусиш уникати“. Особливо сильно відзивається він, як приходить спокуса. Згадайте тільки про деякі пригоди в своїм, ще так молоденьким життю! Коли ви хотіли потайки взяти перед родичами щось таке, що вони вам заборонили, чи не порушилася у вас совість? Або коли нечемні діти говорили вам плюгаві слова або показували безстыдні образці і намовляли до злого, чи не червоніли самі перед собою, не бунтувалася ваша совість проти того?

А знову, якщо ви щось добре зробили, чи не відчували вдовolenня і радости в своїм серці? Або чи не хвалила ваша совість доброго діла бідного чоловіка, що найшов гроші на дорозі та віддав їх властителеви, хоч міг сміло заховати їх для себе, бо ніхто не бачив, як він підіймав їх з дороги? А що говорить ваша совість, коли слухаєте, як оповідають про чоловіка, що з нараженням свого життя скочив до середини обнятого довкруги огнем дому і виніс та вирятував забуту в нім чужу дитину? Чи не любується вона тими великодушними ділами?

Нема нічого гарнішого і милішого, як чиста спокійна совість. Тоді й сонце ясніше світить, забава приємніша, наука лекша, молитва ревніша і спокійний сон. Дитині, що

має чисту, спокійну совість, лагідно і мило світяться оченята, як ясні зірки на небі в погідну ніч. Якже цілком інакше буває, коли серце бється і совість зачне обзиватися! Нема тоді правдивої радості в серцю. І страва не смакує й забава не йде. Всього тоді чіпаєшся, все перекидаєш руками і ніщо тобі немиле. Навіть у ліжку не знаходиш спокою. Неспокійний сон і сонні марева мучать тебе. А що скаже тобі нечиста совість у годині смерті? Нечиста совість і немилий гість не приносять спокою тільки, злість.

Перед чуйною, неприспаною совістю не може укритися ніякий проступок і злочин. Перед її викидами і вироком не може втікти ніякий грішник. Вона переслідувала Каїна і Юду; Каїнови ставила все перед очі його братогубство і зневолювала його до визнання, що він недостойний прощення гріху, а Юду пекли, як огонь, срібняки так, що він попав у розпуку і повісився.

Совість не дасть грішникови спокою навіть по смерті, якщо він добре не висповідатся і не очистить своєї душі від гріхів. Вона піде за ним на той світ і як хробак буде гризти його в майбутнім життю через цілу, довгу вічність.

Совість відзивається в нас перед ділом і по ділі. Перед ділом заохочує або перестерігає нас, по ділі ганьбить і картає нас. Перед ділом говорить до нас: „Се повинен ти робити, бо се є приказане; ти можеш се робити, бо се є дозволене; того не можеш робити, бо се є заборонене“. По ділі говорить до нас: „Ти слушно поступив“, або „ти зле поступив“.

Совість перестерігає нас перед гріхом. Вона побуджує нас до доброго, а перестерігає перед злим. Коли добре зробимо, хвалить нас наша чиста совість, коли зробимо зле, ганьбить, картає і гризе нас наша нечиста совість. Нечиста совість домагається все покути від нас.

Всі люди, що тішаються повним уживанням розуму, навіть злочинці мають совість, вони приходять вже з нею на світ. Бог вложив у наше серце совість як постійну пригадку на Його справедливість, котра мерзиться злим і карає зло, а любить і нагороджає тільки добре. Совість може бути більше або менше чуйна, залежно від ліпшого, доцільнішого і благороднішого, чи гіршого, брусоватого, простацького і занедбаного виховання. Її можна навіть на якийсь час приспати, але не можемо викорівити, хочби навіть противно ділали, бо ми собі не дали її. Навіть погани, що не чули ніколи про Божі заповіді, чують у собі голос совісти, як каже св. Павло: „Погани показують діло законне, написане в серцях їх, як свідкує совість їх“. Рим II. 15.

Вона говорить їм, чого Бог від них жадає, що мають робити, а що залишити, щоб Божий закон заховати.

Любі діти! Йдіть за голосом совісти і слухайте його, коли він наминає або перестерігає! Не зневажайте його і не противтеся йому! Хто не слухає голосу совісти, Бога не слухає, а Бога не слухати є огидним злочином, що потягає за собою нещастя і загибель. Якщож — хрань, Господи — будете колибуть почуватися винними того злочину і почувте в своїм серцю викиди совісти, не зволікайте, а йдіть негайно до св. Сповіді, щоб очистити душу від гріхів і повернути серцю блаженний спокій! В усім слухайте голосу своєї совісти!

II ТАЙНА ПОКАЯННЯ

1 Потреба Тайни Покаяння

Любі діти! Коли Ісус Христос ходив по землі, радо прощав людям гріхи. Ісус нікого не відкидав, хочби які великі були його гріхи. Коли тільки бачив, що грішник хоче поправитися, говорив: „Встань і йди, відпускаються тобі твої гріхи!“ Як дуже тішилися бідні грішники! Спаситель відпустив гріхи великій грішниці Магдалині, коли клячала у Його ніг і плакала; відпустив Петрови, коли після свого упадку відійшов на бік і гірко плакав; відпустив також розбійникови на хресті, коли він звернувся до Нього зі словами: „Згадай мене, Господи, коли будеш у царстві Твоєму“. Такий ласкавий і добрий був Спаситель для грішників, що мали добру волю поправитися. І міг се чинити, бо був всемогучим Богом.

Але Ісус Христос подбав ще перед Своїм вознесенням, щоби був хтось, хто також міг би відпускати гріхи. Послухайте, що сталося в день воскресення Ісуса Христа.

В неділю раненько воскрес Ісус Христос і явився Матері Божій, Марії Магдалині, св. Мироносицям, Петрови і двом ученикам у дорозі до Емаус. Прийшов вечір. Апостоли були ще сумні, що Ісус помер, і зі страху перед жидами замкнулися в горішній кімнаті. Нараз станув поміж ними Ісус, поздоровив їх і сказав: „Мир вам!“ Зразу настрашилися апостоли, бо думали, що се дух. Якже по голосі пізнали Ісуса, зраділи, що Ісус воскрес. Ісус якийсь час мило з ними розмовляв і навіть їв. Опісля дунув на них і сказав: „Прийміть Св. Духа, кому відпустите гріхи, відпустяться тим, а кому здержите, тим здержиться“. Здивувалися апостоли, бо їй було чого. „Мир вам!“ — сказав Ісус до апостолів. Тими словами хотів властиво Ісус сказати: Я сповнив свою задачу, звершив діло, котре поручив мені небесний Отець. Я приніс мир людям з Богом.

Чи знаєте, через що мир зістав нарушений? Через гріх. Грішники не мають мира. Спаситель відкупив нас Своєю смертю на хресті від гріха. А тепер установає Тайну мира, котра має стерти гріх, що руйнує мир. Тому говорить: „Прийміть Св. Духа, кому відпустите гріхи, відпустяться тим, а кому задержите, тим задержиться!“ Є се тайна Покаяння. Від Св. Духа мають одержати апостоли велику владу. Та влада є подвійна. Апостоли можуть відпускати і задержувати гріхи. Ту владу апостоли почали виконувати зараз після вознесення Ісуса Христа. Люди, що мали гріхи, приходили до апостолів і сповідалися перед ними зі своїх гріхів, а апостоли відпускали їм. Давніше, коли сам Ісус Христос відпускав гріхи, грішники не потребували їх говорити, бо Ісус був всезнаючим Богом і знав їх серця. Але апостоли не були всезнаючі, тому грішники мусіли сповідатися перед ними зі своїх гріхів і жалувати за них. Колиж апостоли бачили, що грішник дійсно має волю поправитися, відпускали йому гріхи. Се мало таке саме значіння, якби сам Ісус відпустив грішникови гріхи.

Але апостоли добре знали, що мусять умирати. Тому висвятили єпископів і священників і дали їм владу відпускати людям гріхи. Ті єпископи висвячували знову інших єпископів і священників. Так діялося аж до сьогодні. Се було також бажанням Спасителя, бо Спаситель говорив, що всіх людей однаково любить і що всіх людей хоче спасти від гріхів і від пекла і мати в небі. Тому коли священник скаже, що відпускає вам гріхи, то се так само мається, якби сам Ісус Христос вам сказав: Іди в мирі, відпускаються тобі гріхи! Священник не робить того сам своєю властю, але в заступстві Ісуса Христа. Тоді не маєш вже більше гріхів; вони змилися з твоєї душі і ти знову є Божою дитиною, як був нею по св. Хрещенню. Небо знову отворилося тобі.

І хочби ти мав які многі і великі гріхи, не трать надії. Колиб навіть ти мав стільки гріхів, як є листя на всіх деревах, і якби би твої гріхи були такі великі, як гріхи Каїна і як гріхи ненависних жидів, що розп'яли Ісуса Христа, може священник ще таки відпустити їх. Так хоче Спаситель, котрий умер за всіх людей.

Запам'ятаймо собі: Ісус Христос дав апостолам і їх наслідникам владу відпускати грішникам у Тайні Покаяння всі гріхи, сповнені після св. Хрещення.

Поважаймо священника і повним довірям удаваймося до нього, коли хочемо позбутися своїх гріхів. Чого не міг би грішникови зділати найсвятіший чоловік і навіть сам архангел Гавриїл з неба, се може священник зділати і дійсно ділає, коли говорить до каючогося грішника: „відпускаються тобі твої гріхи“, бо таку владу дістав від Бога.

2 Пять умовин

Любі діти! Первородний гріх перейшов на всіх людей, бо всі люди походять від Адама й Еви. І ви прийшли на світ з первородним гріхом. Але вас занесли до церкви й охрестили. В Тайні Хрещення ви позбулись первородного гріха одержали освячуючу ласку і стали Божими дітьми. Якби ви були тоді вмерли, Бог був би вас забрав до неба, де ангели і святі перебувають. В небі були би на віки з Богом. Але тепер ви пішли би в пекло або чистилище, бо кожде з вас поповнило вже правдоподібно якийсь гріх. Другий раз хрестити вас не можна, бо Тайну Хрещення раз тільки вільно приймати. Се передвидів милосердний Спаситель і тому установив Тайну Покаяння. Тайну Покаяння приймаємо, щоб священник відпустив нам гріхи, зділані по Хрещенню. Але мусимо сповнити пять умов, якщо хочемо позбутися напевно гріхів і доступити розрешення.

Яких се пять умовин треба сповнити, щоб доступити розрешення, викажу вам на притчі про блудного сина, котру колись сам Спаситель розповів.

Один чоловік мав двох синів. Молодший з них сказав раз до батька: „Отче, дай мені мою пайку, бо я хочу в світ іти!“ І поділив добрий батько своє майно. Кілька днів пізніше зібрав молодший син все, що дав йому батько, і поїхав у чужий край. Там розтратив з легководушними товаришами все своє майно. Небавом не мав вже ніщо і мусів голод терпіти. Він пішов до одного господаря і найнявся свині пасти. І рад був заспокоїти свій голод лущинами, котрими кормили свиней, але і тих йому не давали. Тепер увійшов він у себе і сказав: „Як багато наемників у домі мого батька мають хліба подостатком, а я тут з голоду вмираю! Ото піду і верну до мого батька і скажу йому: Отче, я згрішив на небо і перед тобою, я вже не варта зватися твоїм сином; прийми мене за одного з твоїх наемників“. І встав і вернув до свого батька.

Батько побачив його вже здалека. Він вийшов напроти нього, впав йому на шию, обняв і поцілував його. І велів принести щонайгарнішу одіж і одягнути його, наложити йому перстень на палець і чоботи на його ноги. Опісля заколов найгарніше годоване теля і справив вечерю.

Любі діти! Подібно, як той блудний син, поступає кожний грішник. Грішник опускає любого Бога; він опускає батьківський дім свого небесного Отця. Марнує все, що йому милосердний Бог, його небесний Отець дав. Він розтрачує освячуючу ласку і багато ділаючих ласк. Стає слугою діавола. Він служить діяволу, є неначе пастухом свиней діавола. Грішник цілком подібний до блудного сина. Його душа є встані смертного гріха, обдерта, як той

бідака, вона дуже нещаслива. Душа чує голод за спокоєм і щастям і не може того голоду заспокоїти.

Як блудний син, мусить також грішник каятися. Глядіть, ось що той нещасник здійав!

Він увійшов у себе. Що се значить? Він пізнав свою нужду, роздумував над своїм сумним положенням. Подібно мусить також грішник найперше роздумувати над своїми гріхами, пізнати свій нещасний, грішний стан. Кажемо: Він мусить зробити іспит совісти. Іспит совісти є першою умовиною доброї Сповіді. Пізнання свого лиха є першим кроком до поправи, до повороту в батьківський дім і батьківського серця: першим ступнем на дорозі до оправдання себе перед Богом.

Блудному синові стало жалко, що так марно розтратив своє майно, злегковажив своє щастя і доброму батькови наніс стільки журби, смутку і горя; його боліло серце, він мав жаль. Жаль—се друга умовина доброї Сповіді: другий і найважніший ступень на дорозі до поправи.

Блудний син бажає повернути в батьківський дім. Він знає, що зранив батьківське серце, тому каже: „Колиб тільки батько став знову для мене ласкавий, я став би тепер послухний, пильний і статочний, як наймит працював би!“ Він постановляє поправитися. Постанова поправи є третьою умовиною доброї Сповіді: третім ступнем на дорозі до оправдання.

Блудний син кидає чужину і з болем серця спішить до дому. Він паде перед батьком на коліна і зі сльозами в очах визнає перед ним свої блуди і проступки, кажучи: „Отче, я згрішив на небо і перед тобою“. Свої гріхи визнати, значить сповідатися. Сповідь—се четверта умовина: четвертий ступень на дорозі оправдання.

Блудний син сповняє, як наємник, найнижчі послуги, щоб тільки не втратити вже більше ніколи батьківської ласки і любови; він хоче стільки працювати, скільки потрібно, щоб батько став знову вповні вдоволений з нього. Він має найліпшу волю надолжити за заподіяну батькови кривду. Надолження—се пята умовина: пятий ступень на дорозі оправдання.

Мусимо сповнити п'ять умовин, щоб Тайну Покаяння добре прийняти: 1. зробити іспит совісти, 2. жалувати за гріхи, 3. постановити рішучу поправу, 4. висповідатися, 5. надолжити за гріхи.

Блудний син є взором для кожного грішника, що сповідається зі своїх гріхів. Що він здійав, се мусить також здійати грішник. Він мусить зробити іспит совісти, жалувати за гріхи, постановити поправитися, висповідатися і мати волю надолжити. Тоді щойно доступить відпущення гріхів, його перестане гризти совість, він відзискає спокій

у своїм серцю і знову почується щасливою Божою дитиною. Бог відпустить йому гріхи і некольні кари, коли собі заслужив на них, і дарує йому освячуючу ласку, коли її втратив, а коли ні, зділає його душу ще гарнішою й милішою, ніж була дотепер.

3 Іспит совісти

Любі діти! Одна побожна мати говорила все до своєї маленької донечки, коли вона починала вередувати або ставала нечемною: „Маєш серденько, а в тім серденьку мешкає Ісус Христос, як не знаєш, що робити, спитай Його“. Ті слова ви повинні собі також запам'ятати і перед кожним ділом вслухуватися в своє серце та питати о пораду своєї совісти, щоб не зробити чогось такого, що незгідне з Божою волею. Не робив того зразу блудний син і тому попав у страшну нужду. Щойно нужда зневолила його ввійти в себе, заглянути в своє серце і роздумувати над своїми гріхами. Роздумувати над своїми гріхами, значить робити іспит совісти. Пoboжні люди роблять кожного вечера іспит совісти. Докладний іспит совісти є конечний перед кожною св. Сповіддю.

Сьогодні розкажу вам, як треба робити іспит совісти, щоб добре висповідатися і доступити розрішення.

Першим ізраїльським царем став Савло. Бог благослов його і дав йому побіду над ворогами. Але вневдовзі Савло відступив від Бога. Се виявилось особливо тоді, коли він пішов у похід проти Амалакитів. Бог приказав йому через Самуїла: „Не пожадай майна Амалакитів!“ Савло побив ворогів, але не зважав на Божий приказ, а затримав для себе найкращі вівці й худобу і все, що мало ціну, та приніс жертву з добичі. Самуїл вийшов напроти нього і сказав: „Що се за рик череди, що відбивається о мої вуха?“ Савло відповів: „Я не убивав щонайліпші вівці і худобу, аби їх пожертвувати Богови“. Самуїл відповів: „Ліпший послух, ніж жертва. Тому, що відкинув ти Боже слово, то відкинув Господь і тебе, щоб ти більше не був царем“.

І відступив від Савла Дух Божий. Злий дух мучив його і він став сумний. Свідомість, що через власну волю став відкинений від Бога, давила його. А що він не звернувся до Бога через молитву і покаяння, позискав над ним один з некольних духів вплив і розбудив у нім неприродний смуток і лихі пристрасти зависти, ненависти й жадобу убійства та загнав його вкінці в розпуку і довів до самогубства.

Горе чоловікови, котрого Бог опустить, а він за гордий, щоб увійти в себе і покаятися та з жалем вернути до Бога. Такий чоловік не може бути щасливий ні на землі, ані по смерті, бо не має спокою в серцю. „Безбожні не

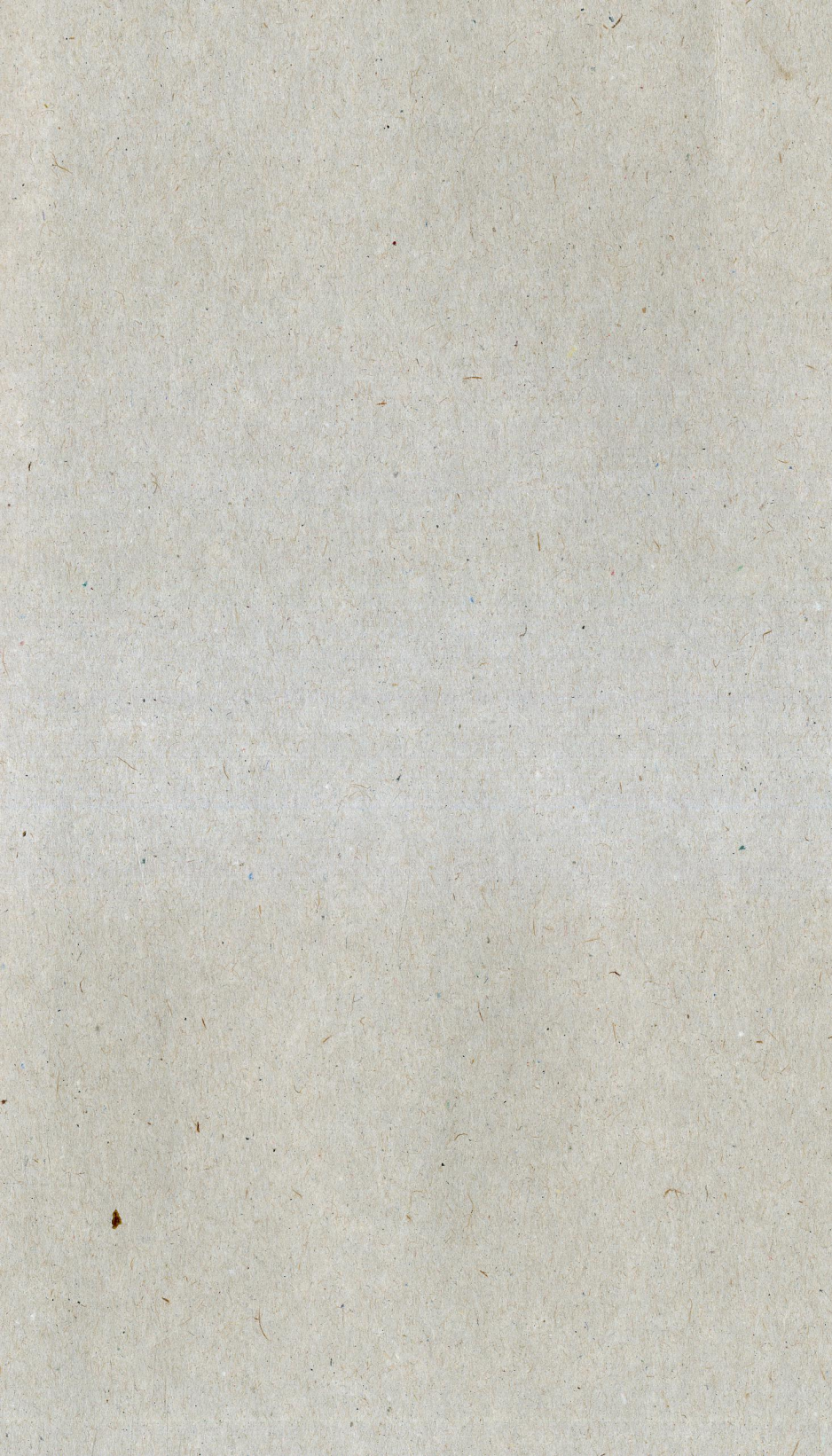
знають спокою". Іс. 48, 22. Колиб Савло був добре вслухувався в своє серце і застановився над своїм упадком, не чувся би такий нещасливий на землі і не позбавив би себе вічного спасення; він був би певно навернувся до Бога і знайшов ласку в Нього. Але він не зважав на докори своєї совісти, не слухав її голосу, не робив іспиту совісти. Тому не міг пізнати своїх гріхів і не міг покаятися.

Іспит є першою конечною умовиною до гідного прийняття Тайни Покаяння; він першим ступнем на дорозі оправдання. без нього не могли би ми пізнати своїх гріхів і священник не міг би знати, чи ми достойні розршення. Іспит совісти треба робити з найбільшою увагою, пильністю і старанням, бо се справа найбільшої ваги, справа нашого спасення. Колиб хтось з причин недостаючої застанови над своїми гріхами або менш пильного іспиту совісти забув визнати на Сповіді важний якийсь гріх, Сповідь була би неважна і святотатська, бо не доставало би одної з конечних умовин. Протівно, колиб хтось не докладним іспиті совісти забув на Сповіді сказати хочби навіть смертний гріх, він відпуститься йому зі всіма іншими гріхами. Тому не можна собі легковажити іспиту совісти, не можна робити його побіжно і поверховно пригадувати свої гріхи. „Перед судом питай сам себе, а знайдеш милосердя перед Божим лицем“. Еккл. 18, 20.

Але без Божої помочі нічого не можна зділати для спасення своєї душі; не можна також вглянути в свою душу та як слідш укати за гріхами. Гляди, ти справді маєш добрі очі, моя дитинко, і бачиш тут всі предмети, але ти бачиш тілаки тому, бо світить сонце. Коли настане ніч, небогато будеш бачити. Подібно діється з нашою душею. Якщо Св. Дух не кине в неї свого світла, не будеш бачити гідоти гріхів у своїй душі. Тому в горячий молитві попроси Св. Духа перед іспитом совісти, щоб тебе освітив. Св. Дух помагає при кожній з п'ятих умовин у Тайні Покаяння. Отже відмов наперед побожно молитву до Св. Духа „Царю небесний“, а на закінчення тої молитви додай ще слідуячу коротку просьбу: „Святий Духу, прошу Тебе, поможи мені, щоб я свої гріхи добре пізнав, за них жалував і широко виправдався“. Молитвою до Св. Духа мусиш зачинати іспит совісти, коли хочеш до св. Сповіді приступити.

Тепер хочу вас поучити, в який спосіб можна робити іспит совісти. При іспиті совісти шукаємо, чи не робили того, чого Бог жадає. А чого Бог від нас жадає, сказав нам у Своїх заповідях. Щоби пізнати свої гріхи, мусимо переходити Божі й церковні заповіді. При кожній заповіді мусимо хвилинку подумати, чи ми не згрішили проти неї.

(Продовження буде)

ИП-22658

1939 1-18, 7/8